

Székesfehérvári
Árpád Úti Óvoda

Pedagógiai Programja

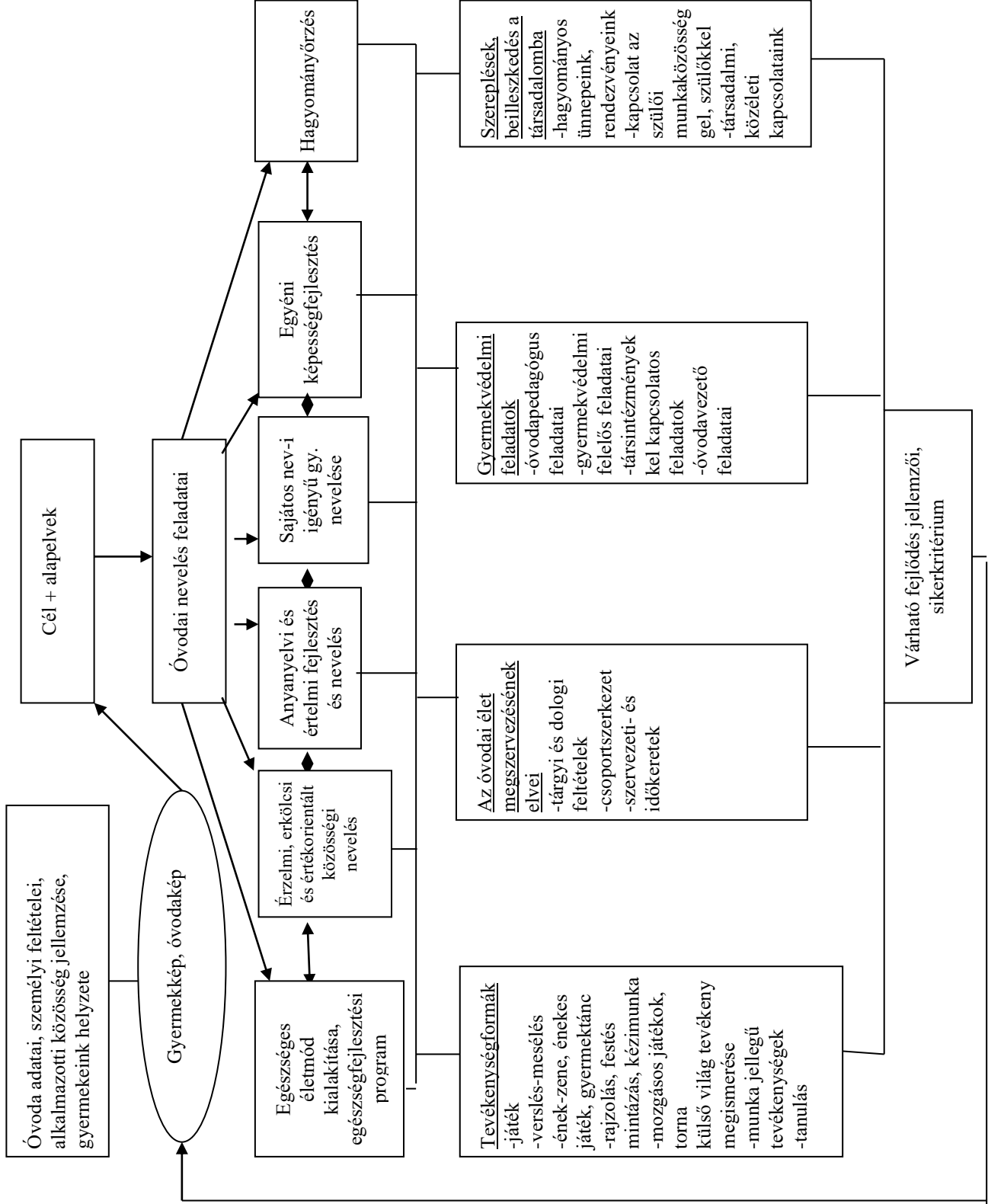
2020

Érvényes: 2020.január 27-től visszavonásig
Készítette: Neubauer Jánosné

A Kormány 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosítása, valamint a 34/2019. (XII.30.) EMMI rendelet alapján átdolgoztuk Pedagógiai Programunkat, melyben megjelennek a megváltozott törvényességi elemek.

Tartalomjegyzék

1.	Az óvoda jellemző adatai.....	6
2.	Az óvoda személyi feltételei.....	7
2.1.	Az alkalmazotti közösség általános jellemzése	7
2.2.	Gyermekhelyzet általános, szociális, csoport és egyéni szinten	9
3.	Gyermekkép, óvodakép	9
4.	Az óvodai nevelés alapelvei, célja	10
4.1.	Alapelveink	10
4.2.	Nevelési céljaink	11
5.	Az óvodai nevelés feladatai.....	12
5.1.	Az egészséges életmód kialakítása, egészségfejlesztési program	12
5.2.	Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	14
5.3.	Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	17
5.4.	A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése, rehabilitációs tevékenységek	19
5.5.1	Egyéni képességfejlesztés	21
5.5.2	Tehetség gondozás	23
5.6.	Hagyományörzés.....	25
5.7.	„Így tedd rá!” – népi játék, néptánc módszertani program beépítése programunkba	31
6.	Tevékenységi formák, a pedagógusok feladatai	33
6.1.	Játék.....	33
6.2.	Verselés, mesélés	36
6.3.	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	39
6.4.	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	41
6.5.	Mozgásos játék, torna	44
6.6.	A külső világ tevékeny megismerése	48
6.7.	Munka jellegű tevékenységek.....	54
6.8.	A tevékenységekben megvalósuló tanulás	56
7.	Az óvodai élet megszervezésének elvei.....	58
7.1.	Az óvoda tárgyi dologi feltételei	58
7.2.	Óvodánk csoportszerkezete. Szervezeti és időkeretek.....	59
8.	Az óvoda gyermekvédelmi feladatai, szociális hátrányok enyhítése, esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések	63
9.	Szereplések, beilleszkedés a társadalomba.....	65
9.1.	Hagyományos ünnepeink, rendezvényeink	65
9.2.	Kapcsolat a szülői munkaközösséggel és a szülőkkel	66
9.3.	Társadalmi, közéleti kapcsolataink.....	67
10.	Legitimációs záradék	
11.	Érvényességi rendelkezés	70
	Mellékletek	72

Előszó:

Programunk kialakításánál összhangot teremtettünk az érvényben lévő Óvodai nevelés országos alapprogramjával, melyben megtartottuk egymásra épülő meglévő étkeinket. A hazai óvodai **neveléstörténet** hagyományaira építettük önálló arculatunkat, mely biztosíték a nevelés sokszínűsége mellett szakmai önállóságunk megtartására.

Programunk mottója:

Várunk óvodáinkba, ahol saját megyénk népszokásain keresztül fejlesztjük egyéni képességeidet, olyan képzett pedagógusok segítségével, akik legfontosabbnak szakmai és etikai hitvallásukat tekintik, s nem felejtik el, hogy számodra a legfontosabb dolog a játék.

Mindannyian valljuk, hogy:

„A gyermek fejlődésére nézve legkisebb korától fogva döntő fontosságú, hogy érezze, nemcsak hogy szeretik, hanem olyannak szeretik, amilyen.”

Herman Alice:/

Az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, az emberi jogok, és a gyermeket megillető jogok, alapvető szabadságok tiszteletben tartásának megerősítésére kell irányulnia, az egyenlő hozzáférés biztosításával. Figyelembe vesszük, hogy a gyermeket gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

A jó óvónői munkához megfelelő szakmai tudás, intelligencia, empátiás készség, segítő attitűd, és a társadalom által elvárt etikai normarendszer betartása igen fontos. Bár tudjuk, hogy a gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s mi ebben kiegészítő szerepet játszunk, mégis igyekszünk innovatív törekvéseinkkel, széleskörű módszertani szabadságunk érvényesítésével szolgálni a gyermekek fejlesztését.

Mivel, e gondolatokat a nevelőtestület magáénak érzi és meg tudja valósítani, így érzékenyebben, fogékonyabban tud foglalkozni a gyermekek egyéni képességeinek fejlesztésével, a nemzeti, a szociális, etnikai problémák megoldásával, oly módon, hogy e tevékenységet átszövi a szűkebb pátria, a Fejér megyei néphagyományok szokásainak újjáélesztése.

Hisszük, hogy ha egy átalakuló társadalomban a pedagógusok szava, tudása, hite és tenni akarása kibontakozhat, akkor a felnövekvő nemzedék erkölcsiségében, emberségében, hazafiasságában szolgálni tudja nemzetünk érdekeit, és képviselni fogja ezt a külföld felé. A magyar óvodapedagógia már most, Európa számára követendő példát mutat.

Pedagógiai Programunk a fentiekben megfogalmazottak szellemében mutat irányt az elkövetkezendő célok, feladatok megvalósításához.

1. Az óvoda jellemző adatai

<i>Az óvoda hivatalos elnevezése:</i>	Árpád Úti Óvoda
<i>Pontos címe, telefonszáma, e-mail:</i>	8000 Székesfehérvár, Árpád utca 5. 22 / 314-608 06/70/380 9515 arpadovi@freemail.hu
<i>Vízivárosi Tagóvoda</i>	
<i>Pontos címe, telefonszáma, e-mail</i>	8000 Székesfehérvár, Sarló út 11/E. 22/312-366 06/70/380 9549 neubauer@vizivaros.t-online.hu
<i>Az óvoda fenntartója, címe, telefonszáma:</i>	Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata 8000. Székesfehérvár, Városház tér 1. 22 - 537 -200
<i>Az óvoda vezetője, a program benyújtója:</i>	Neubauer Jánosné
<i>Az óvoda férőhelye:</i>	314 fő
<i>Csoportok száma:</i>	13
<i>Óvónők száma:</i>	27 fő
<i>Technikai dolgozók száma:</i>	5 fő pedagógiai asszisztens 13 fő dajka 1 fő óvodatitkár 1 fő 6 órás takarító 1 fő 4 órás takarító 1 fő 8 órás udvaros, karbantartó 1 fő 4 órás udvaros, karbantartó
<i>Nyitva tartásunk:</i>	
Árpád Úti Óvoda	6.30 ^h -tól 17.00 ^h -ig
Vízivárosi Tagóvoda	6.00 ^h -tól 17.00 ^h -ig

A nevelés egész időtartama alatt óvodapedagógus biztosítja a pedagógiai munka folytonosságát. A Köznevelési Törvényben deklarált átfedési idő biztosított intézményünkben.

2. Az óvoda személyi feltételei

2.1. Az alkalmazotti közösség általános jellemzése

Intézményünkben a személyi feltételek alakulása, irányítása tudatosan képviseli programunk értékeit, hiszen pedagógusaink nagy része olyan képzéseken vett és vesz részt, melyek elősegítik terveink sikeres megvalósítását.

Fontosnak tartjuk az önművelődés, önkiteljesedés, **élethosszig tartó tanulás** megjelenését mindennapjainkban.

Ehhez kapcsolódva, a körülményeihez mérten a pedagógusok teremtsenek lehetőséget a szakmai tájékozottság, szaktudás fejlesztéséhez. Személyiségvonásaikban jelenjen meg a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, tetteikben legyen érezhető a hitelesség, a tapintat és az empátia.

Szükségesnek tartjuk, hogy a továbbiakban is az **óvoda profiljához igazodó továbbképzéseken** vegyenek részt a pedagógusok, melynek praktikuma és gyakorlatorientáltsága biztosítja pedagógiai programunk megvalósítását.

Elengedhetetlenül fontos számunkra a **programközpontú működés megteremtése** és a törekvés arra, hogy ez minél rendszerszerűbben történjék. Nevelőtestületünk olyan pedagógiai közösség, amely garancia az innovációs célok megvalósítására.

Az óvodai nevelés eredményességéhez hozzájárul óvodapedagógusaink és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak **összehangolt munkája**.

Egy gyermekcsoport életét két óvodapedagógus irányítja. Célunk, hogy a párok tudjanak együtt tervezni, tudjanak összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Legyenek képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni.

Biztosítjuk a sajátos nevelési igény szerinti környezetet, tárgyi és személyi feltételeket. Amennyiben a személyi feltételeink hiányosak, utazó gyógypedagógiai szolgáltatást igénylünk az arra kijelölt intézménytől.

Szorgalmazzuk, hogy az óvodapedagógusok vonják be a pedagógiai asszisztenseket, dajkákat az erkölcsi és szociális képességek fejlesztésébe és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe. Legyenek teljes partnerek az óvoda szépítésében, higiénijának megteremtésében.

Továbbra is támogatjuk a **kezdeményező, forrásbővítő szerepvállalást**, mely lehetőségül szolgál új anyagi, valamint meglévő szellemi erőforrások felhasználására, bővítésére.

Figyelemmel kísérjük a pályázati kiírásokat, és napra kész információkkal alkalom nyílik a lehetőségek felméréséhez, megvalósításához.

Mindezzel növelni kívánjuk az óvoda versenyképességét, az innovációs mozgásban a nevelési gyakorlat pozitív tendenciáinak megerősítését, s a jó, önálló kezdeményezésekhez kedvező feltételek megteremtését.

Amennyiben nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek nevelése válik szükségessé, feladatunkká válik, hogy megvalósítsuk a **nemzetiségi, etnikai óvodai nevelés** célkitűzéseit.

Migráns gyermekek nevelésénél lehetőséget teremtünk, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

Arra törekszünk, hogy csoportjainkba azonos életkorú gyermekek kerüljenek.

Amennyiben ez nem lehetséges, úgy rugalmasan kezeljük ezt a problémát, azzal a fő céllal, hogy az egy közösséghez tartozó gyermekek a nap minden percében érezzék jól magukat, örömmel járjanak óvodába, szabadon játszhassanak, fogadják el az őket körülvevő környezetet; szeressék és tiszteljék egymást és a felnőtteket.

Az óvónők **türelemmel, megértéssel, pedagógiai kultúrával, tapintattal** képesek alkalmazkodni az őket körülvevő környezethez és személyi feltételekhez, s mindezen tudásuk legjavával próbálnak változtatni.

Intézményünk 13 csoportos, három szakmai teamet működtetünk: a vizuális, hagyományörző és ének-zene munkaközösséget. A szakmai munkaközösségek erősítik pedagógiai programunk kitűzött céljait, feladatait, s színesítik, gazdagítják az óvónők módszertani eszköztárát.

A pedagógus közösség felelősséget vállal a kitűzött célok és feladatok megvalósításáért. A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatban, döntéshozatal előtt őszinte, nyílt véleménnyel segítik a gyermekek érdekét szolgáló megoldások létrehozatalát.

Jelenleg a tizenhárom csoportos óvodában 47,75 (50 fő) álláshely van, ami a következőképpen oszlik meg.

<i>Az óvoda dolgozói</i>	<i>Jelenleg (fő)</i>
Felsőfokú végzettségű óvónők száma:	27
<i>Ebből</i> szakvizsgás, vagy másoddiplomás	8
Pedagógiai munkát segítő szakképzett dajkák száma	13
Pedagógiai asszisztens	5
Egyéb munkakörben foglalkoztatott főállásúak száma (óvodatitkár, udvaros)	2
Egyéb munkakörben foglalkoztatott félállásúak száma (takarítók, udvaros)	3

Óvodánkban nagyszerű óvodapedagógusok dolgoznak együtt, **kiváló szakmai együttes**, ahol rengeteg rejtett érték lapul.

Az óvoda teljes nyitva tartása alatt a nevelőmunkát, az óvodapedagógus végzi. Személye minta a nevelésben. Értékfelfogása erősen hat a gyermekekre. Éppen ezért nem mindegy, hogy milyen értékeket közvetít, s azokat milyen tudatosan képviseli. Legyen elfogadó, segítő, támogató attitűdje, legyen modell a dajka, a gyermekek és a szülők számára is. Előfordulnak értékellentétek a szülők és az óvoda között. Az óvodapedagógus vállalja fel a tapintatos meggyőzést, ha azzal a gyermekek érdekeit védi.

Fejlesztő programjaink jellemzően az óvodai nevelési programba, így a napi óvodai életbe beágyazottan valósulnak meg, a gyermekek szakvéleménybe foglalt valós igényeihez igazodóan, a gyógypedagógus közreműködésével elkészített éves „Egyéni fejlesztési terv” szerint.

Munkákkal közvetve segítjük a társadalom befogadó szemléletének kialakítását.

2.2. Gyermekhelyzet általános, szociális, csoport és egyéni szinten

Az óvodába járó gyermekek többsége lakótelepen él, azonban kertvárosi környezetből is érkeznek hozzánk. Nevelőmunkánkat alapvetően meghatározzák a közvetlen környezet adottságai.

Mindkét udvar fásítását, füvesítését, bokrosítását szívügyünknek tekintjük, melyet folyamatosan alakítunk és modernizálunk. Az elmúlt években gazdagítottuk udvari játékeszközöinket, melyek biztonságosak, s az EU előírásainak nagyrészt megfelelőek, a jövőben folytatjuk a megkezdett fejlesztéseket.

A hatalmas, rendezett udvar lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek nagymozgás igényét ki tudjuk elégíteni, és fejleszteni tudjuk mozgáskoordinációjukat. A mozgás azért is kap nagyszerepet pedagógiai munkánkban, mert hisszük, hogy a mozgás a beszédfejlődés alakulására nagy hatással van. Ezért tudatosan próbáljuk az udvarunkat is ennek megfelelően alakítani, hogy minden mozgás típusban tudjuk a gyermekeket fejleszteni a nap folyamán bármikor. Ezek mindig célzottak és egyénre szabottak, figyelembe véve a gyermek egyéni fejlődési ütemét.

A családok szociális és mentális helyzete egyre több támogatást igényel. Növekszik a munkanélküli szülők aránya, akiknek már a térítési díj befizetése is nagy gondot jelent. Szülői értekezleten tájékoztatjuk a szülőket arról, hogy a törvények milyen segélyek igénylését teszik lehetővé számukra. Igényfelmérés és a megfelelő igazolások csatolása után szorgalmazzuk a gyámügyi hivatalnál a gyermekek étkezés térítési díjának átvállalását, valamint rendszeres gyermekvédelmi támogatáshoz való juttatását.

A családok életszemlélete, légköre, hangneme tükröződik a gyermeki viselkedésben, egymás közötti viszonyában, és az óvónőkhöz fűződő magatartásában is. Ugyanakkor mi is hatunk a szülői házra, mert a szoros, emberközeli kapcsolatrendszer kialakítása hatással van a család szemléletére is.

Az óvónők szeretettel, figyelemmel, odafigyeléssel, szép szóval nevelik a gyermekeket.

A gyermekközösségekben egyre több a sérült (beilleszkedési – tanulási - magatartási zavar; sajátos nevelési igényű) gyermek, de minden kollégánő igyekszik tapasztalataira támaszkodva megoldani a fejlesztési feladatokat.

A gyermekekre általában a kedvesség, a barátkozás, a segítőkészség és a szeretet elfogadása a jellemző.

A csoportokban a rendszeresség, a rend biztosított, ehhez kell minden pillanatban az óvónők személyes jelenléte, állandó odafigyelése és az együttjátszás képessége. Minden csoportban vannak nehezebben kezelhető gyermekek, akiknek nevelése nagyobb türelmet, odafigyelést, szeretetet igényel.

Tapasztalatainkat, meglátásainkat, tanácsainkat, nemcsak szülői értekezleteken, hanem családlátogatásokon, fogadó órákon, és akár naponta átadjuk a szülőknek. Az óvónők arra törekszenek, hogy a szülőkkel jó kapcsolatot alakítsanak ki, mely az esetek zömében sikerrel is jár. Ha kialakul a jó kapcsolat és meggyőzik a szülőt, hogy minden az ő gyermeke érdekében történik, akkor mindkét fél megelégedett az eredménnyel.

3. Gyermekkép, óvodakép

- Intézményünk a gyermeki személyiség középpontba helyezését és az óvoda nevelés

funkciójának kiteljesítését tekinti alapvetőnek.

- Megteremtjük az óvó-védő, szociális, nevelő-és személyiségfejlesztő alapelvek megvalósításának lehetőségét, ahol a gyermekek nap, mint nap érezhetik az őket körülvevő megértő, türelmes, elfogadó, befogadó, szeretetteljes légkört, bánásmódot.
- Biztosítjuk az óvodáskorú gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.
- Segítjük az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését.
- Pedagógiai tevékenységrendszerünk és tárgyi környezetünk segíti a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.
- A gyermeki személyiség kibontakoztatásával biztosítjuk minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést. Nem adunk helyet az előítéletek kibontakozásának, sem társadalmi, sem nemi, sem egyéb értelemben.
- Jövőképünk előre vetíti az olyan gyermeki személyiség kialakítását, melynek eredményeként a gyermekek szívesen járnak óvodába, bátrak, tapasztalattal felvértezettek, biztosított számukra az önfelelt szabad játék, a sokrétű ismeretszerzés, ahol megteremtődik számukra a „béke szigete”.
- Lehetőség nyílik számukra, hogy szabadon részt vehessenek egyéni arculatunkat tükröző személyre szabott képességfejlesztésben, hagyományörzésben, melyeket harmonikusan építünk be tevékenységrendszerünkbe.
Mindezt a gyermeki személyiség tiszteletben tartásával, elfogadásával, bizalommal, szeretettel és megbecsüléssel kívánjuk megvalósítani.
- Az új kihívások megjelenésével egy időben meg kívánjuk őrizni több évtizedes értékeinket olyan alkotó hozzáállással, mely serkenti az innovatív pedagógiai munka kiteljesedését. Így megjelenik az élethosszig tanulás, önképzés igénye, s a pedagógusi-alkalmazotti közösség eljut a gyermeket teljességgel elfogadó, befogadó, tisztelő szintre, melyet átszó a hivatásszeretet, egymás megbecsülése.

4. Az óvodai nevelés alapelvei, célja

4.1. Alapelveink

- Óvodai nevelésünkben mindenkor az emberi személyiség teljes kibontakoztatására, az egyéni képességek fejlesztésére, az emberi és gyermeki jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartására törekszünk.
- Mindenkor tisztelet, elfogadás, befogadás, bizalom és megbecsülés öveze a gyermeki személyiséget.
- A gyermekek mindenek feletti érdeke hassa át pedagógiai munkánkat, mely során humánus módszerekkel a gyermekek személyiségéhez igazodó pedagógiai intézkedésekkel segítsük a személyiség kibontakozását.
- Gondoskodunk a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor –specifikus alakításáról; az életkornak és fejlettségnek megfelelő tevékenységekről.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek számára biztosítjuk a szükséges segítséget, gondozást, nevelést.
- Különös figyelmet fordítunk, a mással nem helyettesíthető szabad játékokra, melyen keresztül az életkorhoz, s a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmat közvetítjük.
- Megteremtjük az egészséges fejlődéshez, fejlesztéshez szükséges személyi, tárgyi környezetet.
- A gyermeket – mint fejlődő személyiséget – különleges védelem illeti meg.

- Kizártnak tartjuk az óvodás gyermekek hátrányos megkülönböztetését – bármely okból -, ezért sem közvetetten, sem közvetlenül nem teszünk különbségtételt, kizárást, korlátozást vagy kedvezést.
- Nevelésünk során nem tartjuk megengedhetőnek az egyenlő bánásmód megszüntetését, akadályozását, valamint a gyermekek zaklatását.
- A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, ebben óvodánknak kiegészítő szerepe van.
Tiszteletben tartjuk a szülői jogokat, de elvárjuk a szülőktől, hogy gyermekeikkel kapcsolatos kötelességeiket maradéktalanul érvényesítsék.
- Óvodáink nem nemzetiségi óvodák, jelenleg az etnikai kisebbséghez tartozó gyermek létszáma nem indokolja a nemzetiségi nevelést. Természetesen e gyermekek saját kultúrájukhoz való viszonyulását tiszteletben tartjuk, biztosítjuk az önazonosság megőrzését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét. Nem kötelezzük őket arra, hogy részt vegyenek hagyományörző programjainkban. Szokásaikat, kultúrájuk továbbörökítését nem akadályozzuk.
- A migráns családok gyermekeinek nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét.

4.2. Nevelési céljaink

- A családi nevelés kiegészítése, az óvodások nyugodt, élmény gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése, a gyermeki személyiség életkori és egyéni adottságainak, eltérő fejlődési ütemének figyelembevételével.
- Nevelésünk egészét a tudás, az igazságosság, a rend, a szabadság, a méltányosság, a szolidaritás erkölcsi és szellemi értékei, az egyenlő bánásmód, egyenlő hozzáférés, valamint a fenntartható fejlődésre és az egészséges életmódra nevelés határozza meg.
- Kiemelt célunk a nevelés-oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása, a hátránykompenzálás és a tehetséggondozás.
- A testi, értelmi, érzelmi és közösségi feltételek biztosításával valósítsuk meg a sokoldalú képességfejlesztést.
- A gyermekek fejlesztése ebben az életkorban az érzelmi fejlesztésen, a játékos kreativitáson és a szociális szituációkon, tevékenységeken keresztül vezessen.
- Kiemelten kezeljük a képességfejlesztés terén az egyéni prevenciót, a hagyományörzést.
- Az élmény gazdag óvodai tevékenységrendszer megteremtése, az alapkultúrtechnikák elsajátításához szükséges képességek fejlesztése, elmaradhatatlan céljaink közé tartozik.
- Programunk szerint az alapvető tevékenységi formák (játék, munka, tanulás) erős hatást gyakorolnak a személyiség fejlődésére, teljesebb kibontakoztatására.
- A játék legyen az önállóság, önkifejezés, önmegvalósítás, alkotókedv, az érzelmek, a társas-közösségi kapcsolatok alakulásának, a széles körben értelmezett fejlesztésnek a tere.
- Munka közben saját személye körüli teendők ellátásával fejlődjenek a gyermekek szokásrendszere. Megbízataik során önállóságuk, pontosságuk, feladat- és kötelességtudatuk alakuljon ki.
- A tanulás közben végzett tevékenységek váljanak alkalmassá
  - a motivációs rendszer fejlesztésére
  - a pszichikus funkciók szándékos működtetésére
  - beszédük gazdagítására
  - az akarati tulajdonságok megerősítésére
  - mozgásuk célszerűbbé válására

- az intellektuális, erkölcsi és esztétikai érzelmek fejlesztésére
- az alkotás örömeinek átélésére, tapasztalatszerzésre
- Az alapkultúrtechnikák elsajátítására való felkészítés az iskolai tevékenységrendszerhez való alkalmazkodás képességét is jelentse.
- Úgy alapozzuk meg a későbbi tanuláshoz szükséges viszonyt, hogy a cselekvéses tanulás elemeit beépítjük a gyermekek játékos tevékenységrendszerébe.
- A pszichikum fejlődésével kialakul a feladattudat, a feladat melletti kitartás képessége, a kötelességtudat, a megismerni akarás igénye.
- A gyermek tanulási, szociális és testi képességeit óvodánk sajátos tevékenységrendszerével emeljük abba a lassú átmenetbe, amelyben óvodásból iskolássá érik.
- Sajátos nevelési igényű gyermekek inkluzív nevelése.

5. Az óvodai nevelés feladatai

- 5.1. Az egészséges életmód kialakítása, egészségfejlesztési program
- 5.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- 5.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása
- 5.4. A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése
- 5.5. Egyéni képességfejlesztés
- 5.6. Hagyományörzés

5.1. Az egészséges életmód kialakítása, egészségfejlesztési program

Cél:

- **A gyermekek testi fejlődésének elősegítése**
- **A gyermekek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.**
- **A harmonikus, összerendezett mozgásfejlődés elősegítése.**
- **A gyermekek testi képességei fejlődésének segítése.**
- **A gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése**
- **Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, a fogmosás az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.**
- **Kerüljék az egészségre ártalmas ételeket, az óvodapedagógusok kedveltessék, ismertessék meg az egészséges ételeket, készítsenek közösen zöldségekből, gyümölcsökből, tejtermékekből ínycsiklandó finomságokat.**
- **A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, biztonságos környezet biztosítása.**
- **A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása.**
- **Környezettudatos magatartás kialakítása.**
- **Megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve- speciális prevenció és korrekció testi nevelési feladatok ellátása.**
- **Az egészségfejlesztő tevékenység során az egészségi állapot pozitív irányú változása.**
- **Alakuljon ki a gyermekek igénye a személyi-és környezeti higiéniára, a mozgásos életmódra, az egészséges táplálkozásra és kulturált étkezésre, az egészséget károsító magatartásformák elkerülésére, egy adott élethelyzetben az egészségesebb megoldás választására, a másokon való segítségre.**
- **A fenti képességek az egészség megvédésére történő beállítódást, érdeklődést, véleményt, szándékot, érzékenységet jelentsen.**

Feladat:

- Az egészséges életmód, betegségmegelőzés, egészségmegőrzés szokásainak

megalapozása.

- Az egészséges életmód kialakítása segítse az egészséges életvitel iránti igény kifejlődését, az egészséges életmód választását, az egészséget károsító magatartások visszaszorítását.
- A magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése.
- A zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás rendszeres beépítése a szokásrendszerbe.
- A megfelelő életmód biztosítása az életritmus, a táplálkozás, a tisztálkodás, a testápolás, öltözködés, mozgás, edzés, pihenés és alvás megszervezésével.
- A mozgás fejlesztését a testnevelési foglalkozások és a szabadban végezhető különböző mozgásos tevékenységek szolgálják.
- Fejlesztjük erőnlétüket, gyorsaságukat, állóképességüket, téri tájékozódási képességüket, mozgásérzékelésüket, reakció és ritmusképességüket, egyensúlyérzéküket, mozgékonyaságukat, hajlékonyságukat.
- Az egészség megőrzéséhez, a betegségek megelőzéséhez fontos, hogy a gyermekek szervezete képes legyen alkalmazkodni az időjárás változásaihoz.
- A szabad levegőn való rendszeres tartózkodás növelje az ellenálló képességet.
- Tudatosítással és gyakorlással alakuljanak ki az egészséges életmód viteléhez szükséges jártasságok és készségek, jöjjenek létre az egészséges, edzett személyiség vonásai.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó feladatok gyakorlati alkalmazása.
- Az óvoda udvarának kialakítása, felszerelése az óvodások sokféle tevékenységét szolgálja minden évszakban.
- Az óvoda helyiségeit, a csoportszobákat ésszerűen, a pedagógiai feladatok megvalósítása érdekében használjuk fel.
- Az átlagos fejlettségi szinttől eltérő gyermekeknek szabadidőben különböző mozgástevékenységet kezdeményezünk, minél több mozgásra ösztönözzük őket.
- Az egészséges életmód szokásainak kialakítása közben egyértelmű kéréseket, feladatokat közlünk a gyermekekkel. A tevékenység során párbeszédet folytatunk a gyermekekkel, figyelünk beszédstílusukra, bővítjük szókincsüket, s ez által fejlesztjük gondolkodásukat.

Az egészségfejlesztés területei:

- **Egészséges táplálkozás**
- **Mindennapos testnevelés, testmozgás**
- **Személyi higiéné**
- **Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedély betegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése**
- **A bántalmazás, erőszak megelőzése**
- **Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás**

(Részletesen megtalálható a 3. sz. Mellékletben.)

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat. Zsebkendőjüket önállóan használják köhögésnél, tüszentésnél egyaránt.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek a kancsóból

vizet.

- Készség szinten használják a kanalat, villát, kést.
- Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek.
- Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- Teljesen önállóan öltöznek, helyesen öltöznek, vetkőznek megfelelő sorrendben.
- A ruhájukat ki-begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- A ruhájukat esztétikusan, összehajtva a polcukra helyezik.
- A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- Ügyelnek saját külsőjükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

Sikerkritérium

- Óvodáskor végére szeretnénk elérni, hogy gyermekeink megfelelő egészségügyi szokásokkal rendelkezzenek; mozgásuk harmonikus, összerendezett legyen; erőnlétük, gyorsaságuk, állóképességük tegye őket képessé az iskolai kihívásokra.
- Épen, egészségesen, kialakult szokásrendszerrel felkészülten tudják élvezni a számukra biztosított egészséges környezetet, melyben készségeik, képességeik alkalmassá tegyék őket az életmódváltozás zökkenőmentes áthidalására.
- Az egészségfejlesztés alapjait, szempontjait megismerik, kerülik a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztását, s pozitívan állnak a zöldségek, gyümölcsök rendszeres fogyasztásához.
- A gyermek váljon képessé, hogy a mindennapi élet alternatívái közül a legegészségesebbet válassza, s kifejlődjék az egészséget választó képessége.

5.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Cél:

- Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlennek tartjuk, hogy az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.
- Óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék a gyermeket.
- Az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka, gyermek-gyermek kapcsolatot pozitív érzelmi attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- Az óvoda egyszerre segítse a gyermekek szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező, önérvényesítő törekvéseinek.
- Az óvoda adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek kielégíthessék természetes társas szükségleteiket, nevelje a gyermekeket a különbözőségek elfogadására, tiszteletére, bővítse a gyermekek közötti kapcsolatrendszert.
- A közös élményekre épülő tevékenységek gyakorlása.
- Segítjük a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak és akaratának fejlődését, szokás-és normarendszer megalapozását.
- Tudjanak a gyermekek rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó szépre és jóra, tiszteljék és becsüeljék azt. Ismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- A nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés erősítése.
- Megismertetjük a gyermekekkel a környezettudatos magatartásformákat, s lehetőséget biztosítunk, hogy a mindennapi életben gyakorolhassák azokat.
- A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus,

és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.

- **A különbözőségek elfogadása, megértése, az azzal való együttélés képességének kialakítása.**
- **A gyermek helyes megnyilvánulásainak kialakítása, pozitív motiváció biztosítása.**

Feladat:

- A csoportvezető párok közösen készüljenek az új gyermekek fogadására. Fokozott törődéssel, szeretetteljes magatartással, az egyéni bánásmód érvényesítésével alakítsák érzelmi kötődésüket. Kooperatív magatartással erősítsék a gyermekek beilleszkedő-, és alkalmazkodó képességét. A befogadás időszakában figyeljék meg, hogy a gyermek miként reagált a szülőktől való elvárásra, a társakra; miként fogadta az új környezetet, magára talált-e a játékokban, hogyan alakult kapcsolata a felnőttekkel, hogyan illeszkedett be az óvodai élet ritmusába, mi okozott számára örömet vagy nehézséget. Megfigyeléseiket rögzítsék a gyermek fejlődési lapján.
- Az óvodapedagógus- gyermek, gyermek-dajka, gyermek-gyermek között létrejött kapcsolat a csoport egészére gyakorolt befolyás leghatékonyabb eszköze. Segítjük az egymáshoz közeledő gyermekek tevékenységét, mindenekelőtt játékukat.
- A szociálisan elfogadott magatartásformákat megerősítjük a gyermekekben. A személyiségfejlődés egyik fő mutatója a fokozódó önállósulás, önkifejeződés. Az önálló személyiség kibontakozásában központi szerepet játszik az én fejlődése.
- A szociális tanulás folyamatában alakuljanak ki és fejlődjenek a társas szükségletek, az óvodapedagógus-gyermek, dajka-gyermek, gyermek-gyermek, gyermek-más felnőtt közötti aktív kapcsolatokban.
- Az együttes tevékenység, a másokra figyelés biztosítsa a közösségi magatartás fejlődését.
- A gyermekek nyitottságára építünk, hozzásegítjük őket, hogy megismerjék szűkebb és tágabb környezetükre, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja. hogy rá tudjanak csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazokat becsülnék meg.
- A nemzeti, etnikai kisebbségekhez tartozó, valamint a migráns gyermekek elfogadása, befogadása legyen természetes emberi tulajdonság.
- Fontos a társadalmi együttélés viselkedési szabályainak, megismertetése /udvarias, tiszteletteljes, előzékeny viselkedés/.
- A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével.
- A környezet iránti gyermeki érdeklődéstől, kíváncsiságtól motivált saját élményű tapasztalatszerzés, tanulás teremtse meg a feltételét a hatékonyabb személyiség fejlesztésnek.
- Az óvodapedagógus magatartása, véleménye tájékozási pontot nyújtson a gyermekek számára.
- Folyamatos szóbeli kontaktussal ösztönözzük a gyermekeket cselekedtetésre, megkívánjuk tőlük, hogy bátran, szabadon mondják el gondolataikat, érzéseiket az őket körülvevő környezetről, eseményekről, történésekről, a gyermekekről, és felnőttekről egyaránt.
- Az értékelést fontos személyiség és közösségformáló tényezőként alkalmazzuk. Elsődleges a pozitív értékelés: a jutalmazás és annak előlegezett formája a biztatás. Ezzel

erősítjük a gyermekek helyes megnyilvánulásait, ezzel alakítjuk ki a pozitív motivációkat. A gyermekek átfogó értékelését tudatos megfigyelések alapján az óvodapedagógusok végzik évente két alkalommal, a személyiség lapon.

- A jutalmazás formái lehetnek: verbális, nonverbális kifejezések és kommunikációs eszközök; érzelmek kifejezése, megtisztelő feladatadás, kedves tevékenység biztosítása. Mindig konkrét, érthető legyen a gyermek számára, s motiváló hatású a társak számára. Tárgyi jutalmazást nem alkalmazunk.
- Fegyelmező intézkedésekként az életkori sajátosságokból adódóan csak pozitív irányba ható mintaadást, átterelést, motiválást, megbeszélést alkalmazunk; szélsőséges esetben a tevékenység megállítható. Az intézkedés mindig a gyermek viselkedésének közösségellenességére irányul, s az adott magatartást ítéli el, soha nem a gyermeket. Elkülönítést (csoport területéről); étel, tárgy, szeretetmegvonást nem alkalmazunk.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- A gyermekeknek igényévé válik a viselkedés és helyes cselekvési szokások szabályainak betartása.
- Egymást figyelmeztetik a szabályok megszegése esetén.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
- Konfliktusos helyzetben társaikkal egyezkednek.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt, ha az óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják.
- Igényükké vált a tevékenységekben való részvétel és együttműködés.
- A tevékenységeket türelmesen, a megbeszéltek alapján befejezik. Képesek nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatni a felnőttek, gyermekek közléseit.
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.
- A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- Értékelik saját tetteiket és az eléjük tárt magatartási példákat. Konfliktusos helyzetben társaikkal képesek egyezkedni.
- Érvényesítik kezdeményező készségüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat.
- Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre.

Sikerkritérium:

- Óvodáskor végére a biztonságos, szeretetteljes légkör biztosítsa a gyermekek számára gazdag érzelmi hatásokkal, türelemmel a kapcsolatteremtés, a szocializációs érzékenység kialakulását, a társas szükségletek megjelenését, másokra figyelés képességét.
- Az akarati fejlődés során jelenjen meg a szabálytudat, feladattudat, önuralom, mint magatartásforma oly módon, hogy a gyermekek képessé váljanak környezetük iránti érdeklődésre, ismeretszerzésre.
- Legyen képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, kapcsolatteremtésre felnőttekkel és gyermektársaival egyaránt.
- A nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés értéként jelenjen meg személyiségvonásukban.
- Szociálisan váljanak éretté az iskolára. Álljanak készen az iskolai élet és a tanító elfogadására.

5.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

5.3.1. Anyanyelvi nevelés

Cél:

- Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében valósuljon meg.
- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés.
- A gyermeki érdeklődésre, valamint a meglévő tapasztalatokra, élményekre és ismeretekre építve további élmények, tapasztalatok szerzése a természeti és társadalmi környezetről.
- Az érthető, kifejező, hatásos és meggyőző beszédképességének kialakítása.
- Úgy szeretnénk megközelíteni a magyar nyelv hagyományának ápolását, hogy épen megőrizzük nyelvünk tulajdonságait, tömörségét, képszerűségét, változatos hangzását.
- Az anyanyelv fejlesztését és a kommunikáció különböző formáinak alakítását szívügyünknek tekintjük.
- Óvodánk az eleven szóbeliség, ahol az anyanyelvi nevelés a gyermekek és az óvodapedagógus, gyermekek és a dajka állandó, sokféle beszédkapcsolatában jelenik meg. Olyan élményekhez kell juttatnunk gyermekeinket, melyek az „én tudatán” túl a magyarság tudatát is megalapozzák.
- Az anyanyelvi fejlesztéssel a ránk bízott gyermekek érzelmi – értelmi - etikai fejlődését segítjük, pozitív személyiségjegyeit alakítjuk.
- Természetes egységben kell láttatnunk a világot, ismertetnünk kell az emberiség történetét, hiszen a múltra építhetjük a jövőt.

Feladat:

- Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel (javítgatás elkerülésével) történjen.
- A gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése, a gyermekek meghallgatása, kérdéseik támogatása és a válaszok igénylése legyen mindennapos tevékenység.
- Szeressék a magyar nyelv ránk örökített kincseit, gyöngyszemeit megismerni, meghallgatni.

- A beszédkedv fenntartása, a gyermekek meghallgatása, a gyermeki kérdések érvényesülése, a válaszok igénylése.
- Az óvónő- gyermek, dajka-gyermek között kialakult bensőséges kapcsolat segítse elő a beszédkézség és a kommunikáció fejlődését.
- Rávezetjük a gyermekeket az érthető, folyamatos kommunikáció, beszéd elsajátítására.
- Megkívánjuk tőlük, hogy gondolataikat, érzelmeiket mások számára érthető formában fogalmazzák meg.
- A kommunikációs képességeiben lassan fejlődő gyermekek szükség esetén logopédiai, pszichológiai szakemberhez irányítása.

Sikerkritérium:

- **Beszéljenek, kommunikáljanak érthetően, tisztán és folyamatosan, mely jelenjen meg érzelmeik, gondolataik megfogalmazásában is.**
- **Legyenek képesek időrendiséget felállítani.**
- **Életkoruknak megfelelő tempóban és hangsúllyal fejezzék ki magukat, mindenféle szófajt, mondatszerkezetet, mondatfajtaikat használjanak beszédükben.**
- **Tisztán ejtsék a magán és mássalhangzókat.**
- **Hallgassák végig és értsék meg mások beszédét.**

5.3.2. Értelmi fejlesztés, nevelés

Cél:

- **A gyermekeknek olyan változatos tevékenységeket biztosítunk, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhetnek a környező természeti és társadalmi valóságról.**
- **A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek bővítése, rendszerezése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása.**
- **Az értelmi képességek és a kreativitás fejlesztése.**

Feladat:

- Nevelési rendszerünk sajátos tevékenységrendszer keretében folyják. Sajátos, mert játék, gyermekmunka és szervezett tevékenységekben megvalósuló tanulás együtt van jelen, de a játék dominál.
- Az óvodában a gyermekek spontán, önkéntelen módon szerezzenek ismereteket, ezért megismerési vágyukra, érzelmi beállítottságukra, önkéntelen figyelmükre támaszkodva irányítjuk a tapasztalat- és ismeretszerzés folyamatát.
- Tanulás során válják pontosabbá a gyermekek érzékelése, észlelése, legyen tartósabb figyelmük, emlékezetük, gazdagodják fantáziájuk, fejlődjenek gondolkodásuk, alkotókészségük, váljanak képessé problémák felismerésére és megoldására.
- Értelmi nevelés terén az óvodai nevelési módszerek segítségével a gyermekek tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése oly módon, hogy ezen keresztül fejlődjenek megismerő, kognitív képességei.
  - az észlelés pontosítása, differenciáltabbá tétele,
  - a figyelemkoncentráció, a szándékos figyelem alakítása,
  - sokoldalú érzéki tapasztalatszerzés segítségével érzelmi nyitás a környezet felé
  - a kommunikatív, a kognitív és a pszicho motoros képességek fejlesztése
  - a mechanikus és logikai emlékezet fejlesztése,
  - a kreatív képzelet alapozása,
  - a problémamegoldó és kreatív, önálló gondolkodás fejlesztés
  - a fogalmi gondolkodás kialakulásának elősegítése,
  - a meglévő ép funkciók bevonása a hiány pótlása érdekében

- különféle funkciók egyensúlyának kialakítása
- a fogyatékosságból eredő sérült funkciók megsegítése
- olyan tapasztalatszerzés biztosítása a gyermek számára, amely feloldja az akadályoztatás miatti korlátokat, határokat
- A fejlesztés során az anyanyelvi készségek, képességek kiemelt helyen szerepelnek. Fejlesztik ki magukat érthetően, logikusan, a feltett kérdésekre értelemszerűen válaszolnak. Bátran nyilatkoznak meg az őket foglalkoztató témákban. Az eseményekről, történésekről tudnak beszámolni, meséljenek meséket, kitalált történeteket.

Sikerkritérium:

- **Óvodáskor végére a gyermekek rendelkezzenek kellő tapasztalattal a természeti-társadalmi világról olyan megfelelő kommunikációs készséggel, mely elengedhetetlen a tudatos, tervszerű ismeretszerzéshez.**
- **Értelmi képességeik, kreativitásuk válják segítségé az iskolai tanuláshoz.**
- **Rendszereződjenek, bővüljenek spontán szerzett ismereteik, tapasztalataik, melyeket tudjanak különböző tevékenységekben és élethelyzetekben alkalmazni.**

5.4. A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése, rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységek

Óvodánk részt vesz a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján integrált nevelésre javasolt sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésében:

- A többi gyermekkel együtt nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése: akik a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján beszéd fogyatékosok, érzékszervi (hallás) fogyatékosok, autizmus spektrum zavarral, vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem-, vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdenek, amennyiben intézményünk a kijelölt óvoda.

Az integrált nevelésre vonatkozó általános alapelveink:

- A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is általános nevelési célkitűzéseink megvalósítására törekszünk.
- Kiemelt célunk elősegíteni a gyermekek alkalmazkodó készségének, akaraterejének, önállóságának, érzelmi életének fejlődését.
- Biztosítjuk a sajátos nevelési igény szerinti környezetet, tárgyi és személyi feltételeket. Amennyiben a személyi feltételeink hiányosak, utazó gyógypedagógiai szolgáltatást igénylünk az arra kijelölt intézménytől.
- A rehabilitációs tevékenységünket team munkában kialakított és szervezett folyamatban valósítjuk meg. A team munkában a gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, a gyermeket nevelő óvodapedagógusok és dajkák vesznek részt.
- Rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiás programjaink jellemzően az óvodai nevelési programba, így a napi óvodai életbe ágyazottan valósulnak meg, a gyermekek szakvéleményében foglalt valós igényekhez igazodóan, a gyógypedagógus közreműködésével elkészített éves „Egyéni fejlesztési terv” szerint. A team döntése szerint kerül sor egyéni kiegészítő fejlesztő, rehabilitációs, illetve terápiás foglalkozásokra.

- Az egyéni igényekhez igazodó foglalkoztatás megvalósulása érdekében rugalmas szervezeti kereteket alakítunk ki.
- A sajátos nevelési igényű gyermekkel végzett munkánk során arra törekszünk, hogy kihasználjuk mindazon lehetőségeket személyiségük – így különösen a befogadás, empátia fejlesztése, a segítő viselkedésformák és tevékenységek tanítása – fejlesztésére, amit a sérült társaikkal való együttélés nyújt.
- Az elfogadás szemléletét úgy alakítjuk, hogy tartózkodunk mindazon viselkedésminták adásától, amely a sérült gyermekek különbözőségét hangsúlyozza.
- Munkánkkal közvetve segítjük a társadalom befogadó szemléletének kialakítását.
- Fokozott figyelmet fordítunk a sajátos nevelési igényű gyermekek és családjaik esetében az adatvédelemmel és a személyiségjogokkal kapcsolatos szabályok betartására.

A habilitáció általános célja:

- A sérült funkciók fejlesztése
- A sérült funkciókkal egyensúlyban a meglévő funkciókra való támaszkodás, ezek fejlesztése
- Amennyiben speciális eszközök használata szükséges, ezek elfogadtatása, a használat tanítása

A habilitáció fő területei:

- Az észlelés – vizuális, akusztikus, taktilis, vesztibuláris, kinesztéziás- fejlesztése
- A motoros készségek fejlesztése
- A beszéd- és nyelvi készségek fejlesztése, szükség esetén alternatív kommunikációs eszköz használatával
- A szociális készségek fejlesztése
- A kognitív készségek fejlesztése
- Az önellátás készségeinek fejlesztése

A habilitáció részben a többi gyermekkel végzett munka során, differenciált bánásmóddal és eszközökkel, részben egyéni vagy kiscsoportos formában valósul meg.

A sajátos nevelési igényű gyermekekkel végzett munkánkra vonatkozó eljárás:

- Évnyitó szülői értekezleteinken rendszeresen tájékoztatást adunk a szülőknek az integrált nevelésre vonatkozó főbb tudnivalókról, az erre vonatkozó eljárási szabályainkról.
- Fokozott figyelmet fordítunk az újonnan felvett gyermekek esetleges problémáinak feltárására, a szakértői bizottság bevonásával közreműködünk a sajátos igények mielőbbi feltárásában.
- Tájékoztatjuk a szülőket, hogy integrált nevelésben, abban az esetben vehet részt gyermekük, ha optimális fejlődését ez a forma biztosítja leginkább, ezt a szakértői vélemény megállapítja.
- Helyhiány esetén elsőbbséget élveznek az óvodába már a sérülés megállapítása előtt felvett gyermekek. A helyhiányt az óvoda vezetője saját jogkörében írásban 8 napon belül jelzi a szakértői bizottság felé.

- A gyermekek csoportba való beosztásakor tartózkodunk a sajátos nevelési igényű gyermekek elkülönítésétől. Az egy csoportban elhelyezett gyermekek irányszáma 1-2 fő, a mindenkori számról, az óvodai nevelőtestület meghallgatása után, a fogyatékosság típusát, a speciális igények mértékét figyelembe véve az óvodavezető dönt.
- Abban az esetben, ha az integrált nevelésre javasolt gyermek a feltételek biztosítása után sem fejlődik megfelelően, illetve adaptációs készségei nem teszik lehetővé a többi gyermekkel való együttnevelést, 1-3 hónapos megfigyelési idő után ismételt szakértői vizsgálatát kérjük.

Terápiás hatású foglalkozásaink, szolgáltatásaink:

- logopédia (Fejér Megyei Pedagógiai Szakszolgálat logopédusaival)

A további terápiás segítségnyújtást szükség szerint utazó gyógypedagógus koordinálásával kívánjuk megoldani a sajátos nevelésű gyermekek esetében. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el az iskolakezdéshez szükséges fejlettségi szint.

5.5.1 Egyéni képességfejlesztés

Az egyéni képességfejlesztés óvodánk egyik fő jellegzetessége, mely a szabad játékidőben valósul meg, hiszen a 3-7 éves korú gyermekek fő tevékenysége a játék. Óvodánkban nagy teret biztosítunk a szabad játéknak, a mindennapokban a mesének, a szabad levegőn való mozgásnak, rajzolásnak, festésnek, mintázásnak, kézimunkázásnak, éneklésnek, zenélésnek, melyeknek spontán utánpótlás lehetősége adott, és általuk minden ép érzékkelű kisgyermek fejlődik.

Szükség van a csoportos óvodapedagógusok kiváló gyermekismeretére, felkészültségére. A hátrányokkal induló kisgyermekkel szemben mindig türelmesnek, az egyéni fejlődési ütemet kivárónak, a már meglévőre alapozónak, a kis sikereknek is örvendőnek kell lennünk. Kiinduló pontunk a gyermek életkorától függetlenül az a fejlesztési szint, ahol még a funkciók épek, működnek, ezért azokon a területeken jól teljesít.

Betartjuk a fokozatosság elvét, figyelünk a feladatok egymásra épülésére, hagyunk időt a gyakorlásra, a képességek megszilárdulására.

A szülőkkel minden esetben felvesszük a kapcsolatot, segítjük őket abban, hogy megértéssel tudják kezelni gyermekeik felszínre került hátrányait. Felhívjuk figyelmüket, hogy vegyék észre gyermekeik jó tulajdonságait, s azokat a területeket is, ahol ügyesek és eredményesek.

Arra biztatjuk őket, hogy értékeljék gyermekük erőfeszítéseit és vegyék észre apró előre lépéseit.

A szülőkkel, logopédussal, fejlesztő pedagógussal szoros együttműködést alakítunk ki a tehetségigéreték fejlesztése érdekében. Kísérletező, felfedező tevékenységeikhez megfelelő eszközöket biztosítunk, pl. nagyítók, térkép, természeti könyvek, hangszerek, bábok, díszlet kellékek, festékek, stb. Tevékenységeiket a csoporton belüli természetesen adódó helyzetek kihasználásával biztosítjuk.

A tagóvodában szakképzett fejlesztő pedagógus segíti a rászoruló gyermekek kiszűrését, fejlesztését. Természetesen minden korcsoportban folyik egyéni képességfejlesztés, az óvodapedagógusok kompetenciájának megfelelő szinten. A fejlesztő pedagógus, s a csoportos óvónők folyamatos kapcsolatban vannak egymással, s az egyéni fejlesztéshez szükséges feladatokat, módszereket a megbeszéltek alapján építik be tevékenységrendszerükbe.

A székhelyintézményben nincs irányító fejlesztő pedagógus, azonban a csoportokban az

óvodapedagógusok a gyermekek egyéni képességeinek figyelembe vételével differenciáltan, odafigyelve, a gyermekeket tisztelve, elfogadva oldják meg a fejlesztési feladatokat kompetenciájuknak megfelelően.

Cél:

- **Gyermekeink adottságaikkal, fejlődésükkel, szervezett és spontán tapasztalataikkal összhangban minél teljesebben bontakoztathassák ki személyiségüket.**
- **Differenciált, egyénre szabott nevelési elv alapján a készségek, képességek, a tehetség vagy a különbözőségek fejlesztését szolgáló tevékenységek megvalósítása.**
- **A helyi viszonyok ismeretével, nevelőtestületünk egységességével, valamint az innovációs folyamatok megindulásával olyan belső erők mozgósítása, melynek során nevelőmunkánkban hangsúlyt kap a gyermekek egyéni fejlesztése, aktuális képességszintjének megismerése, a hiányok, zavarok, tehetség felismerése, valamint a fejlesztő tevékenységek végrehajtása.**
- **A fejlesztéshez szükséges módszerek, terápiás eljárások, technikák szakszerű megvalósítása, alkalmazása.**
- **A még kialakulatlan, eltérő fejlettségű funkciók lehető legkorábbi és leghatékonyabb fejlesztésével a gyermekek életminőségének javítása, mellyel segítjük a minél teljesebb beilleszkedésüket a társadalomba.**

Feladat:

- Óvodásaink sokoldalú, harmonikus fejlődésének, a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítése az életkori és egyéni sajátosságok, az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével.
- A reális feladatok feleljenek meg a környezeti feltételeknek és saját lehetőségeinknek.
- A tanulási képességeket befolyásoló pszichikus funkciók fejlesztése.
- A tehetséges gyermekek differenciált terhelése, fejlesztése.
- A szociálisan hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása.
- Az óvodapedagógusi magatartás sarkalljon együttműködésre, felfedezésre, fejlődésre.
- A differenciált fejlesztés alapjául az egyéni tapasztalatok, élmények felszínre hozása szolgáljon.
- A fejlesztő tevékenységben mindig domináljon a játékosság.
- Fejlettségükhöz mértén szóban, bátran nyilatkozzanak meg, a rávezető kérdéseket értsék meg, arra tudjanak egyszerű válaszokat adni.

Sikerkritérium:

- **Az egyénre szabott fejlesztés során az eltérő fejlettségű gyermekekben alakuljanak ki azok a készségek, képességek, melyek biztosítékkal szolgálnak az önkifejezésre, önkitaljesedésre.**
- **A gyermekek spontán tapasztalataikkal, megszerzett ismeretrendszerükkel, értelmi képességeikkel váljanak képessé magatartásuk befolyásolására, jussanak el a képszerű, majd fogalmi gondolkodás szintjére.**
- **A változatos fejlesztések közben legyenek képesek a folyamatos tapasztalatszerzésre, a gondolkodás örömeinek átélésére, a fokozott érdeklődés fenntartására, valamint az alkotás iránti vágy elérésére.**
- **A tanulási folyamat kialakulásával gazdagodjék gyermekeink világképe.**
- **Minden gyermek önmaga lehetőségeihez képest fejlődjék, jelenjen meg a tudatos tanulás képessége, mely ugyan „játékos marad”, de fokozza az érdeklődést.**

5.5.2 Tehetséggondozás

Pedagógiai programunk támogatja és segíti a gyermeki kreativitás felszabadítását, innovatív pedagógus közösségünk segítségével.

Óvodáskorban csak tehetségigéretekről, gyanúról, csírákról, lehetőségekről beszélünk. Ezek azonosítása és fejlesztése, képességük és személyiségük megismerése által lehetséges.

Óvodánkban a tehetségigéretet, kreatív gyermekek fejlesztése óvodai csoportjaikban a napi tevékenységekbe ágyazottan történik, a saját csoportjukban élük óvodás életüket. Elsősorban játszanak, azzal foglalkozhatnak, amit leginkább szeretnek.

Kötelességünknek tekintjük, hogy segítsük őket a továbbfejlődésben, erősítsük erős oldalukat, fejlesszük gyenge területeiket, melyek a fejlődést megnehezítik.

Olyan légkör kialakítására törekszünk a gyermekek körül, amely őket elfogadja, személyiségük fejlődését segíti.

A csoportokban dolgozó óvodapedagógusok a mindennapi cselekvéses helyzetekbe, tapasztalásra lehetőséget biztosító tevékenységekbe építik be a kreativitást fejlesztő feladatokat, többletismereteket. A gyermekek szabadon dönthetnek arról, hogy részt kívánnak-e venni a felkínált tevékenységekben, ugyanakkor a kilépés lehetősége is biztosított a gyermekek számára.

Az óvodapedagógusok feladata, hogy megfigyeljék, támogassák és komplex ismeretekhez juttassák a gyermekeket. A megfigyelések nem csupán a kreativitásra, az intellektuális képességekre és a szociális képességek jellemzőire terjednek ki, hanem nagyon fontosnak tartjuk a gyermekeket hajtó motivációt is.

A mindennapokban nagyfokú pedagógiai érzékenységgel, belső megérzéssel, megfigyeléssel igyekszünk odafigyelni a gyermekek megnyilvánulásaira, viselkedésére.

A megfigyelések eredményei, tapasztalatai a csoportnaplóban, illetve a gyermekek fejlődési lapján kerülnek rögzítésre.

Cél:

- **A kiemelkedő képességű, kreatív gyermekek felfedezése, személyiségük optimális fejlesztése. A tehetségigéretet elkallódásának megelőzése, az alulteljesítő gyermekekben bujkáló kiváló képességek felismerése. A kreatív, tehetségigéretes gyermekek további komplex fejlesztése.**
- **Pozitív, inger gazdag környezet megteremtésével a tehetséges gyermekek erős oldalának támogatása (emlékezet, fantázia, logikus gondolkodás). Számukra minél több lehetőség biztosítása, melyekből tanulhatnak, tapasztalatokat szerezhetnek.**
- **A gyermekek megismerése után az esetleg meglévő egyenetlen fejlődésből adódó gyenge területek (pszichomotoros képességek, érzelmi-szociális érettség, részképességek) kiegyenlítése, melyek a tehetség fejlődését megnehezítik.**
- **A zenei, képzőművészeti vagy mozgásos tevékenységek pozitívan befolyásolhatják, támogathatják az intellektuális irányultságot, segíthetik a gyermek érzelmi-szociális fejlődését.**

- **A gyermekek fejlesztése során –az esetleg fejlesztésre szoruló területek mellett- az átlagos képességek, az egész személyiség támogatása. A gyermeki képességek kibontakoztatása és lehetőségeik kibővítése. Játékos keretek között érzelmi biztonság nyújtása mellett a tanulás iránti érdeklődés felkeltése, komplex személyiségfejlesztés.**
- **Pihenés és relaxációs lehetőség által a regenerálódás, feltöltődés biztosítása.**
- **A gyermekek alaposabb megismerése, esetleges problémák feltárása, közös megoldáskeresés a szülőkkel történő kapcsolattartás során.**

A tehetséggondozás feladatai:

- A tehetségigéreték felismerése, kreativitásuk motiválása, ösztönzése. Megismerési, elfogadási, alkotási, biztonsági szükségleteik kielégítése.
- Az általános kreatív nevelés eszközeivel a tehetségigéreték harmonikus fejlődésének segítése, elkallódás elhárítása.
- A tehetséges gyermekek alkotó-, alakító tevékenység feltételeinek megteremtése, tartalmának, minőségének fejlesztése és szervezeti formáinak biztosítása.
- A kiemelkedő képességű, kreatív gyermekek felfedezése, komplex személyiségfejlesztése, gondozása.
- A tehetséges gyermekekben rejlő lehetőségek kibontakoztatása, tovább erősítése.
- Olyan munkaformák biztosítása, melyek során a gyermekek képessé válnak az együttműködésre, az összedolgozásra, ezáltal fejlődhetnek szociális képességeik, társas kapcsolataik.
- Az életkori sajátosságok figyelembevételével játékoság, élmény- és tapasztalatszerzés, érzelmi biztonság és pihenés regenerálódás biztosítása.
- Megfigyeléseink egyrészt a gyermek mozgásfejlettségére, testsémájának fejlettségére, a gyermek téri tájékozódásának, térbeli mozgásának fejlettségére, értelmi képességeire, a finommotoros koordinációjának fejlettségére, nyelvi kifejezőképességének fejlettségére, másrészt kreativitására, motivációs szintjére és magatartásformáira, szociális fejlettségére és érettségére irányulnak.

Sikerkritérium:

- **Az óvodapedagógusok rátalálnak a tehetségigéretekre, s részesítik őket komplex fejlesztésben.**
- **Megteremtődik a pozitív, inger gazdag környezet.**
- **A gyermekek fejlesztése hatására nem csak a kiemelkedő területek, hanem az átlagos képességek, valamint az egyenetlen fejlődésből adódó gyenge területek is fejlődnek,**
- **A fejlesztés során alkalmazható munkaformák bővülnek, színesednek.**
- **A fejlesztések hatására a szülőkkel való kommunikációs kapcsolat erősödik, bizalom telivé válik.**

5.6. Hagyományörzés

Óvodánkban hagyomány a néphagyományok, népszokások felelevenítése, ápolása.

A népszokások sokágú emberi kapcsolatokat hoztak létre, életben tartották a hagyományos közösségeket. Ezt véve alapul, fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek újra megismerjék a bensőséges ünnepeket, szertartásokat, a szokásokat megélő ember örömét, szellemi felemelkedését.

Megpróbáljuk e módon is összehozni a családokat, pedagógusokat úgy, hogy közösen részt vehessenek egy népszokás újrászületésében.

Cél:

- **Mivel az elmúlt évtizedekben a hagyományos ünnepek, szertartások, szokások nem kapták meg a számukra megillető helyet sem a közéletben, sem a nevelésben, ezért közösségünk elhatározta, hogy feleleveníti a szokásokat megélő ember örömét, szellemi felemelkedését.**
- **Pedagógiai programunkba beépítve újraélesztjük az itt élők régi szokásait, szokásait, jeles ünnepeit oly módon, hogy figyelembe vesszük az óvodás gyermekek életkori sajátosságait.**
- **Célunk a nemzeti kultúra, a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés, a helyi közösségi értékeket képviselő népszokások, történelmi ismeretek megismertetése, felelevenítése.**
- **Fontos, hogy a gyermekek nyiladozó értelmét ráirányítsuk Székesfehérvár nevezetes épületeire, történelmiségére, hiszen a történelmiség ismerete a hazaszeretet alapja.**

Feladat:

- Ismerkedjenek meg a gyermekek a helyi szokásokkal életkoruknak megfelelő szinten. Tapasztalják meg a környezetükben élő népi kismesterek munkáját, lássanak szép, hagyományörző népművészeti értékeket képező alkotásokat.
- Tudják, kik a képfestők, falfestők, fazekasok, kelmefestők, szövők, csuhékészítők.
- A hétköznapiakat színesebbé tesszük a népmese világával, melynek alakjai erkölcsi tulajdonságaikkal, pozitív vagy negatív cselekedeteikkel, a példa erejével hatnak a kialakuló gyermeki érzésvilágra.
- Megismertetjük gyermekeinket a régi szép magyar mondókákkal, melyek által bepillantást nyerhetnek a magyarság eredetébe, történetébe.
- A hagyományos szokások, ünnepkörök a keresztény kulturális értékek is jelenjenek meg a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő szinten.
- Népdalokkal, népi dalos játékokkal átszöve újraélesztjük a táncot, az éneklést, a vidám együttlét alkalmait.
- Az ismétlődő mozdulatok, dallamok, dalos játékok eljátszása segítse feloldani a gyermeki gátlásokat is.
- Szeressék, értsék és alkalmazzák a magyar nyelv számukra érthető mívelő fordulóit. Tudjanak ismert népmeséket, rigmusokat, mondókákat fejlettségi szintjüknek megfelelően előadni.

Sikerkritérium:

- Óvodáskor végére a ránk bízott gyermekek kapják vissza azokat a kedves örömet okozó, lelket, jellemet, erkölcsöt gazdagító forrásokat, melyeknek elődeink birtokában voltak.
- A néphagyomány felelevenítésével, ápolásával pozitív érzelmeket, erkölcsi és magatartási mintákat ismerjenek meg, s építsenek be gondolatvilágukba.
- A jeles napokhoz, ünnepekhez, ünnepkörökhöz, valamint az emberélet fordulóihoz, ünnepi alkalmaihoz fűződő népszokásokat is ismerjék meg, éljék át, melyben a keresztény kulturális értékek is megjelennek.
- A népművészeti alkotások feleljenek meg cselekményszinten a gyermeki eljátszhatóságnak, valamint fűződjenek hozzá értékes szokásköltészeti alkotás is.
- Hagyományőrző munkánkkal érjük el, hogy a gyermekek személyiségébe tudat alatt épüljenek be a hazaszeretet elemei, melyek magyarságtudatuk alapjait biztosítják.

A hagyományőrzés programja ajánlások mentén, szabadon választható, mivel a székelyintézményben, s a tagóvodában is sok éves tapasztalaton alapuló, kiforrott programok színesítették a gyermekek mindennapjait, ezért az értékeket megtartva és megőrizve készítettük el az ajánlást.

Az Árpád Úti Óvoda hagyományőrző programja:

A néphagyomány tartalma az egyes tevékenységformákban

Vers, mese, dramatikus játék:

(Népmesék, mondókák, közmondások, rigmusok, időjóslások, névcsúfolók, találós kérdések.)

Ének, énekes játékok, zenehallgatás:

(mondókák, énekes gyermekjátékok, népdalok)

Rajz, mintázás, kézi munka:

(Népi kismesterségek ismertetése, gyakorlása)

A külső világ tevékeny megismerése:

(Találós kérdések, népi jóslások, jeles napok, népszokások)

Mozgás, mozgásos játékok:

(Ügyességi és sportjátékok)

A következő jeles napokat ünnepeljük (időrendben):

Az őszi jeles napjai:

- ❖ Mihály nap (szeptember 29.)

A tél jeles napjai:

- ❖ Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)
- ❖ Mikulás (december 6.)
- ❖ Luca-nap (december 13.)
- ❖ Karácsony
- ❖ Farsang (vízkeresztől, hamvazószerdáig)

A tavasz jeles napjai:

- ❖ Március 15.
- ❖ Húsvét (az első tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)
- ❖ Május elseje

A nyár jeles napjait nem tudjuk ünnepelni, mert óvodánk nyáron két hónapig zárva tart. Azonban igyekszünk megismertetni a gyerekekkel minél több néphagyományt, népszokást, ha csak jelzés szintjén is, egy-egy vers, ének vagy mondóka megtanításával, jellemző jegy megemlítésével is. Pl.: szüret, Borbála nap, Pünkösöd. Azonban vannak kiemelt jeles napok, amit óvodai szinten is minden évben kiemelten kezelünk.

A néphagyomány-ápolás tartalmai

Minden jeles napot egy hosszabb előkészület vezessen be, amelyhez az óvodapedagógus a gyerekek kíváncsiságát kielégítve folyamatosan biztosítson változatos tevékenységet. Az óvodapedagógus a hagyományápolás tartalmát minden esetben a helyi tradícióknak megfelelően variálja. A hagyományok ápolása közben az együtt játszás, együtt munkálkodás, tervezgetés örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát. Maga az ünnep legyen vidám hangulatú, felszabadult együttjátszás.

Mihály nap (szeptember 29.)

- ❖ Figyeljék meg a természet változásait – gyűjtsenek tapasztalatokat, élményeket ezzel kapcsolatban, (levélszőnyeg, levéleső, levélvár, ugrálás, hempergés az avarban, stb.)
- ❖ Gyűjtsék a természet kincseit – díszítsék vele csoportszobájukat, öltözőjüket, előteret.
- ❖ A kiskertből takarítsák be a termést – vagy vásároljanak őszi gyümölcsöket, zöldségeket és ismerkedjenek meg ezek felhasználásával; befőzéssel – tartósítással (szárítás, savanyítás, lekvár főzés, stb.).
- ❖ Figyeljék meg igazak-e a népi jóslások.
- ❖ Ismerjenek meg találós kérdéseket, közmondásokat, névcsúfolókat, mondókákat, népmeséket.
- ❖ Ismerkedjenek a népzenevel, tanuljanak énekes népi játékokat, térformákat, táncos mozdulatokat. Lehetőség szerint készítsenek egyszerű népi hangszereket.
- ❖ Süssenek a vásárra peracet, pogácsát, mézeskalácsot.
- ❖ Készítsenek vásárfiát, egyszerű nép játékokat, eszközöket termésből, természetes anyagból.
- ❖ Tanuljanak vásári kikiáltó rigmusokat – segítséggel rendezzék be a vásár helyszínét és kedvük szerint vegyenek részt a vásári forgatagban.

Az előkészületekből és lebonyolításból minden csoport életkorának megfelelő szinten vegye ki a részét.

Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)

Mikulás (december 6.)

Luca-nap (december 13.)

Karácsony (december 24-26.)

- ❖ Ismerkedjenek az advent jelképeivel (koszorú, naptár)
  - ❖ Ismerkedjenek meg a tél jellegzetességeivel, örömeivel. (Hócsatázzanak, szánkózzanak a dombon, készítsenek jégdíszeket a fenyőfákra.)
  - ❖ Tudjanak egy-egy ünnepi verset, dalt a Mikulást és karácsonyt várva.
  - ❖ Ültessenek Luca-búzáat, kísérik figyelemmel fejlődését.
  - ❖ Fényesítsenek almát, fessenek diót, süssenek mézeskalácsot, készítsenek fenyődíszeket.
  - ❖ Ismerjék meg az ünnepi étkezési szokásokat: gerezdeljenek almát, törjenek diót, készítsenek mákos gubát, mézeskalácsot.
  - ❖ Szüleiknek, családjuknak készítsenek ajándékot.
  - ❖ A nagyobbak készítsenek adventi naptárt. Luca-napján kotyoljanak a kisebbeknek és sajátítsanak el különleges technikákat ajándékkészítéshez. (gyertyamártás)
- Mindezeket életkoruknak megfelelően sajátítsák el, vegyenek részt az előkészületekben.

Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig) télbúcsúztató népszokás

- ❖ Farsangra készülve tervezgessék, hogy milyen jelmezbe bújjanak.
- ❖ Segítsenek a csoportszoba, folyosó, előtér díszítésében.
- ❖ Hallgassanak tréfás meséket, verseket, dalokat.
- ❖ Készítsenek különböző technikákkal farsangi szemüveget, álarcot.
- ❖ Tanuljanak mondókát, verset, éneket a farsang köszöntésére.
- ❖ Ügyességi és versenyjátékokon mérjék össze erejüket, ügyességüket.
- ❖ Vidáman vegyenek részt a táncos mulatságon.
- ❖ A legnagyobbak csoportja tervezze meg és készítse el az óvodapedagógus – szülők - segítségével jelmezeit.

Korosztályuknak megfelelően vegyenek részt az előkészületekben, valamint a farsangi mulatságon.

Húsvét (a tavaszi napjegylenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnap)

- ❖ Készüljenek locsolóversek tanulásával.
  - ❖ Segítsenek a húsvéti dekoráció elkészítésében
  - ❖ Minél többféle technikával ismerkedve fessenek, díszítsenek tojást.
  - ❖ Ismerjék meg a húsvét jelképeit: barka, bárány, nyúl, csibe, fonott kalács.
  - ❖ Folyamatosan figyeljék az ébredő természetet, tegyenek nagyobb sétákat ligetbe, parkba.
  - ❖ Veteményezzenek a kiskertben. Figyeljék a változásokat. (Rügyezés, csírázás, virágzás.)
  - ❖ A komáláshoz, komatál-küldéshez tanuljanak énekes játékokat, mondókát. (Süssenek süteményt a komatálhoz.)
  - ❖ A fiúk locsolják meg a lányokat; a lányok ajándékkal köszönik ezt meg.
- Készüljön mindenki a korosztályának megfelelően az ünnepre.

Majális

- ❖ Egy kisebb fát díszítsenek fel színes szalagokkal, melyben mindenki vegyen részt.
  - ❖ A májusfát, tavaszi dalokat énekelve járják körbe.
  - ❖ Játszanak versenyjátékokat.
- Mindenki a korosztályának megfelelően vegyen részt a hangulatos délelőttön.

A nyár

- ❖ A nyár jellegzetes jegyeit ismerjék meg, napfürdőzzenek, ápolják a kiskertet, virágokat, takarítsák be a termést.
- ❖ Kóstolják meg a friss zöldségeket, gyümölcsöket.
- ❖ Ismerkedjenek a rovarokkal, bogarakkal, madarakkal, figyeljék meg életüket.
- ❖ Gyűjtsenek ágakat, kavicsokat. Ismerkedjenek a homok, kavics tulajdonságaival, használják fel díszítésre. Építsenek homokvárat, kísérletezzenek a vízzel. Készítsenek kuckót játékuhoz.
- ❖ Ismerkedjenek különböző technikákkal, pl.: aszfaltrajz, vízcurgatással rajzolás. Mezei virágokból készítsenek koszorút, játszanak vele dalos játékokat.
- ❖ Ismerkedjenek a Medárd napi jóslásokkal, figyeljék meg, hogy teljesülnek-e. A pihenést kivéve töltsék az egész napot a szabadban.

A Vízivárosi Tagóvoda hagyományörző programja:

SZEPTEMBER

1. „SZENT MIHÁLY”

Vásár – vásáros játékok

- állatokkal és azokhoz kapcsolódó foglalkozásokkal, eszközökkel ismerkedés (kondás, bojtár, pásztor, kanász; ostor...- bőrdíszműves élő előadása munkavégzés közben)

OKTÓBER

2. SZŐLŐMŰVELÉS NÉPSZOKÁSAI

SZÜRET

- Szüreti szokások megtekintése
- Eszközeikkel, elnevezésükkel való ismerkedés, mustivás
- Szokásokhoz kötődő ételek (gulyás főzés, kalácsütés)

3. „DÖMÖTÖR-NAPJA”

DIÓ ÉS GESZTENYEVÁSÁR

- Dió és gesztenyegyűjtés
- Dióverés egy családnál
- Hagyományos vásár gyermekeknek

NOVEMBER

1. KUKORICAFOSZTÁS

- Kukoricafosztás közösen (csuhébaba, csuhéváros készítése)
- Eszközökkel, elnevezésekkel való ismerkedés (góré, kukoricamorzsoló)

- Töklámpa készítése
- 2. „MÁRTON- NAPJA”
  - Lúdvágás,
  - Gazdalátogatás (kisállattartóhoz látogatás)
- 3. „KATALIN” – napi szokások
  - Szólásokkal való ismerkedés
  - Mandulaág vázába helyezése
- 4. „SZENT ANDRÁS –NAPJA”
  - Udvarlás, párválasztás – szólásokkal való ismerkedés
  - Párválasztó játékok gyűjtése, játszása

DECEMBER

1. ADVENT
  - Adventi koszorú készítése (nyáron a gyermekek által gyűjtött virágokból, füvekből, tobozokból)
  - Szövéssel, fonással való ismerkedés, rokka bemutatása
  - Fazekasmester meglátogatása
2. „MIKLÓS-NAPJA”
  - Krampusz alakja, eszközei
  - Mikulás, ajándékozás
3. „LUCA-NAPJA”
  - Luca-szék készítése (karácsonyig készítjük el)
  - Búzacsíráztatás
4. KARÁCSONY
  - Betlehemes játékok, szokásokkal való ismerkedés
  - Karácsonyi történetek
  - Karácsonyi ételek, eredeti fenyődíszek
  - Betlehemes játékhöz ruhák készítése
  - Gyertyaöntés

JANUÁR – FEBRUÁR

1. ÚJÉV
  - Újévi szokásokkal való ismerkedés
  - Újévi köszöntők, közös óvodai vidámságok (a felnőttek vidámságai a gyermekek felé)
  - Köcsögduda, lencsefőzés, pogácsasütés
  - Disznóölési történetek (hurka, kolbásztöltés, ezek megsütése közösen)
2. FARSANGI NÉPSZOKÁSOK
  - Maskarakészítés a gyermekek ötletei alapján (előtte a gyermekek gyűjtik a jelmezekhez, ruhákhoz valót)
  - Húshagyó kedden felvonulás maskarában
  - Fánk és kvircedli sütés, közös farsang (maskarába öltözött óvónők hosszú rúdra feltűzött fánkokkal kínálják a gyermekeket)
  - Farsangi szánkózás, kirándulás
  - Farsangi tikverőzés (egy-két óvónő öreg nénikének felöltözve mesélnek erről a hagyományról, tojásrántotta sütés, tánc)
  - Kiszé-báb készítése, farsang temetése (nagy zsvajj mellett temetjük a telet)

MÁRCIUS – ÁPRILIS

1. VIRÁGVASÁRNAP

- Virágültetés
  - Barka feldíszítése
  - Kuglófsütés
2. HÚSVÉTI NÉPSZOKÁSOK
- Tojásfestés (berzselés, viaszolás)
  - Tojás és sonkafőzés
  - Böjtnap (péntek)
  - Húsvéti locsolás (az óvodában kedden)
  - Húsvéti tojás keresése az óvoda bokrai alatt
  - Húsvéti sibálás

MÁJUS

1. MÁJUSFA ÁLLÍTÁSA
- Közös májfa állítása (a fiúk erőpróbája)
  - Májfa feldíszítése a gyermekek által gyűjtött virággal, szalagokkal
2. PÜNKÖSD – „ZÖLDFARSANG”
- Népviseletbe öltözve zöldág (melyre pünkösdi rózsza van kötve) körbe vitele az óvoda udvarán, melyet egy hangszer zenéje mellett indítanak útra, majd énekszóval kísérik
  - A májfa körül süteményevés
  - Végén a „Rákóczi indulóra” (régi hagyomány) a májfa kidöntése, szalagok, virágok levágása

5.7. „Így tedd rá!” – népi játék, néptánc módszertani program beépítése programunkba

A magyar népi játék kimeríthetetlen pedagógiai eszköztárként van jelen mindennapjainkban, fejleszt, nevel és ismeretet közvetít.

Már évek óta fontos volt számunkra, hogy az óvodai **gyermektánc-néptánc módszertani tudásunkat gazdagítsuk**. Kerestük azt az utat, mely illeszkedik programunkhoz, elképzeléseinkhez.

A **gyermektánc fejlesztésének módszereit frissíteni, gazdagítani, újítani** szeretnénk, ezért építjük be programunkba az „Így tedd rá!” néptánc módszertant.

Hagyományörző életmódunk **szervesen kapcsolódik** az ének zene, énekes játék, gyermektánc terén végzett fejlesztő tevékenységeinkkel, melyekben mindig is szerepet kapott a népi játék, gyermektánc, s **biztos alapját képezik** az újfajta módszertan bevezetéséhez.

A fejlesztésekbe történő beépítés során a gyermekek speciális készségeit, képességeit kívánjuk fejleszteni. Majd a megfigyeléseket, elemzéseket, értékeléseket követve eredményes, fejlesztő, játékos program kiteljesítésére törekszünk.

A **nevelőtestület teljes egyetértéssel, összefogással** dolgozik azon, hogy a módszer alkalmazásával a megszerzett ismeretanyag **tudatos** használatával gyermekeink **személyisége, kompetenciái** az életkornak megfelelően fejlődjenek.

A program megvalósításával szerteágazó tennivalók elvégzése vár a nevelőtestületre, nemcsak gyakorlati szempontból, hanem elméleti síkon is.

Cél:

- Nevelési céljaink, feladataink kiegészítése az „Így tedd rá!” módszertani

programmal, a módszer hiteles alkalmazása, népszerűsítése, a gyermeki fejlesztésekbe való sikeres beépítése.

- A gyermektánc módszereinek gazdagítása, mely által az önfelelt játék élményét élje át minden gyermek a népzene, a táncos mozgás, s a játékos eszköztár segítségével.
- Szakmai – módszertani alapossággal, tudatos életkori sajátosságokat figyelembe vevő tervezéssel a gyermeki kompetenciák sokoldalú fejlesztése.
- Szabad játék és táncélmény biztosítása, játékos, gyermekközpontú módszerekkel az önfelelt gyermeki élmény előtérbe helyezésével.
- A mozgásos, énekes játékok legyenek a mindennapok részei, melyek beilleszthetők az aktuális pedagógiai módszerekbe.

Feladat:

- Életkori sajátosságok figyelembe vétele a tervezésben, módszerekben, végrehajtásban.
- Gyermeki mozgásigény kielégítése. Tudatos járás, ugrás, futás elsajátítása, mely alapvető mozdulatokból létrejön a tánc.
- A táncoláshoz szükséges készségek, képességek fejlesztése: eszközhasználat, szabálytisztelet, szabálytudat, konfliktuskezelés, empátia, kooperáció, széles körű társas kapcsolatok, kreativitás, improvizáció, páros viszony, szem – kéz - láb koordináció, egyenletes lépés, oldaliság, szemkontaktus, ugrások, forgás, fordulás, fogásmódok, zenei zárlatok felismerése, irányítás-követés, szerepazonosulás.
- Értelmi fejlődés elősegítése, szabálytudat előtérbe helyezése.
- Beszédképesség, kommunikációs készség, szövegértés, szókincs fejlesztése.
- Térbeli tájékozódás, számismeret, társas kapcsolatok, egymásra figyelés, udvariassági elemek fejlesztése.
- Önfegyelem, társas viselkedési formák erősítése.

Sikerkritérium:

- **Játékélmény előtérbe helyezésével, s az élmények megélésével az improvizáció, az önkifejezés, a szabad mozgása által, a tánc ösztönös örömeleménnyé válik.**
- **A gyermekek megszeretik a játékokat, hozzászoknak a zenéhez, mozgásuk koordinálttá válik, szociális készségeik, stratégiai gondolkodásuk, számtudatuk, kommunikációjuk, szókincsük, kreativitásuk, feladattudatuk fejlődik.**
- **A játékok az iskolába lépéshez szükséges készségeiket, képességeiket erősítik, s megalapozzák a későbbiekben a fenntarthatóságot, a mindennapi tanuláshoz, szerepvállaláshoz biztos alapot nyújtanak.**
- **A ránk bízott gyermekek fejlesztésének, nevelésének mintaszerű, előremutató támogatása, folyamatos megújítása, pedagógus kompetenciák folyamatos fejlesztése megvalósul.**
- **A pedagógusoknak lehetősége nyílik kibontakoztatni a megvalósítás során erősségeiket, egyéni szakmai fejlődési ívük kirajzolódhat.**
- **Új módszerek, eszközök, eljárások bevezetésével, a gyakorlatba történő beültetésével, a pedagógiai folyamatok, problémák segítése, az innovációval megvalósul.**

Az „Így tedd rá!” módszer programja a tagóvodában minden csoportban beépül a fejlesztésekbe, az óvodapedagógusok módszertani szabadságának megtartása mellett. A megfogalmazott célok, feladatok megjelennek a tervezésben, s a gyakorlati munkában egyaránt.

A módszer a székhelyóvoda óvodapedagógusai számára, mint ajánlás beépíthető a nevelő-

fejlesztő tevékenységbe.

Hagyományörző program szinkronizálása az „Így tedd rá!” népi játék, néptánc módszertan programmal. (4. sz. Melléklet)

6. Tevékenységi formák, a pedagógusok feladatai

6.1. Játék

Cél:

- **Az örömteli játék adta lehetőségek, élmények kiaknázásával a gyermekek személyiségfejlődésének, pszichikumának, kreativitásának, és a differenciált képességfejlesztésnek megvalósulása.**
- **Váljék az óvodai nevelés leghatékonyabb eszközévé, a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenységévé, érvényesüljön a gyermekek szabadsága, önállósága.**
- **A gyermek valódi játszótársa legyen a családban és az óvodában is a felnőtt - a szülő és az óvodapedagógus.**
- **Megfelelő csoportlétkört, helyet, időt és eszközöket biztosítsunk a különböző játékfajtákhoz: mozgásos játékhöz, a szimbolikus szerepjátékhöz, az építő, konstruáló játékhöz, a szabályjátékokhoz, a dramatizáláshoz és a bábozáshoz.**

Feladat:

- Az óvodapedagógus a játék légkörének kialakítása során vidám, nyugodt, barátságos, családi, elfogadó, felszabadult hangulatot teremtsen.
- Az óvoda (az épület, a környezet esztétikája, valamennyi dolgozó) és az óvodapedagógus feladata, hogy a különböző játékformákhoz biztosítson élményszerzési lehetőséget, a játékkedv fokozása, a játéktémák bővítése, a tartalom mélyítése érdekében.
- A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztonságot ad, támogató, serkentő magatartásával hozzájárul, hogy a gyermekek szabadon valósíthassák meg elgondolásaikat élményeik, érzelmeik, fantáziájuk szerint.
- Biztosítani kell a nyugodt, szabad játék túlsúlyának érvényesülését.
- A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában is meg kell mutatkoznia, biztosítani kell a hosszantartó, zavartalan játékidőt.
- Megfelelő szokásrendszer kialakításával, tapintatos, elfogadó nevelési stílussal szeretetteljes, derűs, bizalmas hangulat megteremtése.
- Együttjátszó gyermekek csoportjainak figyelemmel kísérése, baráti kapcsolatok alakulásának segítése.
- A játék stimulálása érdekében problémafelvetéssel, választásra készítő megjegyzésekkel ösztönzés az eszközhasználatra, ötletadás (nem konkrét). Szükség esetén segítség, példa, mintaadás.
- Játékuk során gondolataikat, érzelmeiket szóban fogalmazzák meg. Folytassanak egymással párbeszédet, kérdezzenek, kérjenek, bátran nyilatkozzanak meg.

Különböző játékfajtákkal fejlesztjük a gyermekek egész személyiségét:

- Gyakorló játék során a gyermek egy-egy mozdulatsort játékosan ismét, gyakorol. Fejlődik a mozgása, értelme, megismerő folyamatai, alakulnak társas viszonyai. Ide tartozik a hang és a beszéd játékos gyakorlása is, ez hozzájárul a beszéd fejlődéséhez.

- Az építő játék a tárgyak rakosgatásából minőségi változásként jelenik meg. Fejleszti a manipulációt, érzékelést, észlelést.
- A konstruáló játék a mozgáskoordináció, az értelmi fejlődés és a képzelet magasabb fejlettségi szintjét feltételezi. Fejlesztő hatását a megismerő folyamatokra, a gondolkodásra és a képzeletre fejti ki.
- A szimbolikus szerepjáték során a gyermek lemásolja, utánozza a felnőtt mozdulatait, viselkedését, azonosul a szerephez tartozó attitűddel, s mindez belsővé válik. Az együttműködés által fejlődik a kommunikáció, kialakulnak a társas kapcsolatok, a közösségi érzések, a viselkedésminták és az erkölcsi normák. A szimbolikus szerepjátékkal fejleszthető a megfigyelőképesség, a képzelet, a beszédkészség, lehetőségünk van az ismeretek bővítésére, a szókincs gyarapítására, az érzelmek gazdagítására, a mozgáskoordináció finomítására.
- A barkácsolás a játék igényéből fakad, a gyermek a szerepjátékhoz készít új eszközöket. Feladatunk a kezűgyesség, manipuláció, mozgáskoordináció, képzelet és a gondolkodás fejlesztése, ismereteik bővítése.
- A kézimunka finomabb mozdulatokat, ügyességet kíván. A barkácsolás és a kézimunka olyan tevékenységek, melyek szorosan kapcsolódnak a gyakorló játékokhoz és a szerepjátékhoz, az összes játéktevékenységek közül a legközelebb állnak a munkához. A kézimunka fejleszti a kezűgyességet, figyelemkoncentrációt, emlékezetet, képzeletet és a kreativitást.
- A bábjáték lehetőséget nyújt az elrejtőzésre, a feszültség oldására, az agresszió levezetésére.
- A dramatikus játék az önismeret fejlesztését, problémák, megoldását szolgálja. Mindkét játékfajttal fejlesztjük a kifejezőkészséget, a nonverbális kommunikációt, a megfigyelést, az érzékszerveket és az empátiás készséget. Az erkölcsi nevelés, az érzelmi nevelés és az esztétikai nevelés hatékony eszközei, segítenek az erkölcsi ítéletek és az ízlés kialakításában is.
- A szabályjáték az elvárásokból való igazodás igényéből alakul ki. A mozgásos és értelemfejlesztő szabályjátékok erősítik a szabálytudatot, közösségi érzést, felelősségtudatot, feladattudatot. Fejlesztik a türelmet, a kudarctűrő képességet, fokozzák a kitartást, az akaraterőt. A mozgásos szabályjátékok segítik a mozgáskoordináció és az önfegyelm kialakulását. Az értelemfejlesztő szabályjátékokkal fejleszthetők a gyermekek megismerő folyamatai /érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás, beszéd/, ismereteik kibővíthetők.
- A játék feltételeinek megteremtését elsődleges szempontnak tartjuk. A nyugodt légkör alapja az óvodapedagógus viselkedése, türelme, együttérzése, megértő szeretete. Fontos a konfliktushelyzetek megelőzése, csökkentése, megszüntetése. Szükség esetén (agresszió, szorongás) védelmet, biztonságot nyújt, segít feldolgozni az élményeket. A derűs légkör, a játék megkezdéséhez és befejezéséhez szükséges alaphangulat, hozzátartozik a tevékenységi forma szabad megválasztásához. A nyugodt játék fontos feltétele annak tudata a gyermekekben, hogy a játékaikat befejezhetik, vagy olyan helyzetben hagyhatják, amit majd folytathatnak.
- A játék tárgyi feltételei: a játékszerek, a félkész elemek, különböző tárgyak, és anyagok.
- A játékeszközök összeállításánál figyelembe vesszük a gyermekek életkori sajátosságaiból, egyéni fejlettségéből adódó játékfajtaikat, játéktémákat. A kisebbeknél szükséges az azonos játékfélékből 4-5 példányról gondoskodni. A gyakorlójátékhoz kapcsolódó felszereléseket fokozatosan bővítjük. Gondoskodnunk kell egyéb eszközökről is, ezzel elősegítve a játéktémák várható bővülését. Valamennyi korosztály részére egyaránt használható eszközökkel kapcsolatban két igényt kell kielégítenünk: az eszközök egy része minden változtatás nélkül mindhárom korcsoport

játékához felhasználható legyen, másrészüket viszont a játéki igényeknek megfelelően át lehessen alakítani. Az udvari játékeszközök megteremtésére legalább olyan gondot fordítunk, mint a csoportszobaira.

- A játékeszközök hatékonysága irányító munkánktól függ, amely az eszközök kiválasztásával kezdődik, a játékeszközök használatának megismertetésével, és nevelési hatásainak érvényesítésével folytatódik.
- A hely biztosítása is kiemelt jelentőségű. Az óvodában folyó játék tere a csoportszoba és az óvoda udvara. A csoportszoba adta lehetőséggel úgy gazdálkodunk, hogy mindenki nyugodtan tevékenykedhessen. Az udvar alkalmas a mindennapi játékok mellett a népi játékok játszására is. Az óvoda területén kívül is adódhat hely játékokra pl.: játszótéren, családi házaknál, kirándulások alkalmával stb.
- A napirendben sok időt biztosítunk a játék számára. A gyermekek a délelőtt elkezdődő játéktémát nemcsak délután, hanem akár több napon és héten keresztül is játszhatják. Addig folytatódhat a kedvelt tevékenység, amíg az a gyermekek számára érdekes, élményt és örömet ad.
- A tapasztalatszerzés irányítása, az élmények beépítése a játékba nem hiányozhat mindennapjainkból. Törekszünk arra, hogy a cselekvéses tapasztalat- és ismeretszerzés pozitív érzelmeket váltson ki, élménnyé váljék. Úgy tervezzük a fejlesztéseket, hogy tapasztalatokat, élményeket nyújtson a gyermekek számára, s kialakulhasson a környezettudatos szemléletmód. Fontosak még a közös séták, kirándulások, színházlátogatások is. Meg kell ismernünk a gyermekek óvodán kívüli tapasztalatait. A játékban gyakran megjelennek az óvodán és a családon kívül szerzett élmények, események is. Jelentős a családdal való együttműködés a gyermekek élményeinek megismerése érdekében.

Óvodai életünkben, a játékirányításban a következő módszereket alkalmazzuk:

- A játék feltételeinek megteremtése.
- Közbelépés csak akkor szükséges, ha a játékszerek használata a gyermekek testi épségét veszélyezteti.
- Beavatkozásra akkor van szükség, ha a játék tartalma nem kívánatos viselkedési formák kialakulását váltja ki.
- Segítségnyújtás, ha játék közben a gyermekeknek technikai tanácsra van szükségük.
- A gyermekek egyéni és életkori sajátosságainak figyelembe vétele.
- A játék örömét fokozza, ha az óvodapedagógus maga is szívesen vesz részt benne, tud és szeret játszani.
- Magatartása legyen játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni.
- A kiscsoportosok esetében - ha szükség van rá - az óvodapedagógus legyen játékkezdeményező, modellnyújtó játszótárs. Ebben a játék helyzetben is legyen támogató, engedő és elfogadó. Segítsen azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények.
- Állandó felügyelet, az udvari játék lehetőségeinek megteremtése.
- A játék megfigyelése alapján az óvodapedagógus tapasztalatokat szerezhet a gyermekek fejlődéséről.
- Ismerje meg az óvónő a gyermek, otthoni játékfeltételeit.

Sikerkritérium:

- **Megfelelő tapasztalatok és élmények birtokában legyenek önállóak gyermekeink a játék előzetes közös tervezésében, a szerepek kiválasztásában, a játékszerek és eszközök megválasztásában, a szabályok betartásában.**
- **Legyenek képesek szerepvállalásra, fogadják el játszótársaik elgondolását.**

- **Játékuk legyen elmélyült, kitartó.**
- **Próbálkozzanak új ötletekkel játékaik kiegészítése, készítése közben. Maguk is kezdeményezzenek barkácsolást a maguk által választott módon és eszközökkel.**
- **Konstruáló, építő játékelemekből játékszereket tudjanak készíteni. A fejlődést jelzi a bonyolultabb alkotások létrehozása.**
- **Legyenek képesek meséket, történeteket eljátszani közösen készített bábokkal.**
- **A nagyok már a bonyolultabb szabályjátékok megtanulására és gyakorlására is váljanak képessé, egymást a szabályok betartására figyelmeztessék.**
- **A hagyományörző életmódban is a gyermekek saját elhatározásuk és kedvük szerint játszanak. A játék tartalma egészüljön ki népi játékokkal.**
- **Ezek közé sorolhatók:**
- **az énekes-táncos játékok, /szembekötösdi, gyűrűsdi, párcserélő játékok, fogyogyarapodó játékok, leánykérő játékok, lakodalmas játékok, vásáros játékok, furfangos és szórakoztató játékok/.**
- **Mozgásos és küzdő játékok, /versengő, váltást tartalmazó játékok, várkörüljárás, sorjátékok, hidas játékok /,**
- **a népszokásörző dramatikus játékok /a jeles napokhoz kötődő játékok/,**
- **a népi játékszerekészítések /bábuk, játékbútorok, rongybabák, napraforgószarlovacska, csutkababa, facsiga, töklámpás, kukoricaszárból kunyhó készítése/.**

Mindezek új tartalommal töltsék meg a gyermekek játékát, hiszen a játék a későbbi tevékenységformákat is megalapozza, így a munkát és a tevékenységekben megvalósuló tanulást.

6.2. Verselés, mesélés

Az irodalmi nevelés szorosan összefonódik az anyanyelvi neveléssel, a zenével, az énekkel, a mozgásos játékokkal, hiszen az anyanyelv maga a kultúra.

Cél:

- **Olyan óvodás gyermekek nevelése, akik érzelmi biztonságban élve szeressenek meg népi mondókákat, dúdolókat, verseket, melyek ritmusai, mozzanatai a szavak egységével alkossanak érzéki, érzelmi élményforrást.**
- **Válják igényükké a mindennapos mondókázás, verselés.**
- **Kérjék az óvodapedagógustól kedvenc meséjük, történetük felelevenítését.**
- **A mesélővel való személyes kapcsolatban kerüljenek olyan bensőséges állapotba, melyben megjelenik belső képviláguk.**
- **Legyenek képesek saját vers-és mesealkotásra, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálására, mely az önkifejezés egyik módja.**
- **Legyen a mese, a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője.**

Óvodánkban a népi kultúra ápolása a természetes műveltséget alapozza meg, hatásával sajátos szint ad, egy meghatározó életérzést formál, melyhez a múlt és a jövő szervesen kapcsolódik. Úgy érezzük a mese, és a vers az anyanyelv közegén keresztül emberi kapcsolatokat világít meg. A mese elbeszélő jellegű műfaj, alapmotívuma valamilyen megrázó érzélem, amely bánatot, vagy jó közérzetet képes előidézni.

Feladat:

- **A mese segítségével a vágyak és a képzelet nyelvén a gyermekek képesek legyenek megoldani problémáikat, nyugtassa őket azzal, hogy teljes világképet, magyarázatot ad feltett kérdéseikre. Szerezzenek érzéki, érzelmi alapot benyomásaikról, a természetről,**

az emberi élet jelenségeiről, pihentessen, szórakoztasson, tegye próbára a képzeletet, segítsen az élmények feldolgozásában.

- A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. Képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel tárja fel a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.
- A mese tárgyi világot is megelevenítő átlelkedítő szemléletmódja, és az ehhez társuló a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe csodákkal és átváltozásokkal ébressze rá a gyermeket a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra.
- A magyar népköltészet, a népi dajkai hagyományok nyújtsanak gazdag alkalmat mondókázásra, verselésre. A játékos mozgásokkal összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével adjanak érzéki, érzelmi élményeket a gyermekeknek.
- Gyermekeink szeressék a népmeséket, mert személyiségüket a mese komolyan veszi. Az emberek tudásvágyáról szól, arról, hogy ismerniük kéne a világot, önmagukat, a küzdés erejét és a győzni vágyás fontosságát. A népmese az állandóságról és a változatosságról szól, magáról az emberről.
- Jelenjenek meg a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi-népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi.
- A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása az óvodapedagógusok felelőssége. A művészi értékű irodalmi, kortárs, klasszikus, és népi alkotások biztosítsák az esztétikai élményt. A kicsik vers- és meseanyagát népi mondókákból, rigmusokból, ismert költők ritmikus, zenei hatású játékos alkotásaiból állítjuk össze. Később a gyermekek meséi lehetnek többfázisos szerkezetű állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, realiztikus mesék.
- Kapjanak helyet a magyar, külföldi és kortárs írók meséi is. A vidám, humoros versek, klasszikus és mai magyar költők ritmusélményt nyújtó alkotásai. Úgy véljük, hogy az állatmeséktől kezdve a népmeséken, novellisztikus meséken át, épüljenek be a klasszikus tündérmesék, a tréfás és műmesék gyermekeink mesetárába. A meseregényeket is szeretnénk közkedvelté tenni, hiszen a folytatásokat napokon keresztül izgatottan várják a gyermekek.
- Gyermekeink versanyaga, a közmondásokkal kezdve, a lírai verseken át, erősítsék környezetünk megszerettetését, néphagyományunk ápolását és egyben az évszakok szépségét is.
- Gyermekeink az óvodapedagógusokkal vagy társaikkal együtt báboznának, dramatizálnának, főleg a kisebbek számára. Legyen a bábszínház, a bábozás a gyermekek legkedveltebb szórakozása, mert a díszlet, a világítás, a bábok külseje, mozgása lenyűgözi őket. Ezért szorgalmazzuk, hogy rendszeressé váljon a bábozás. Szükségesnek tartjuk, hogy óvodánkban az óvodapedagógusok ismerjék a gyermekeknek szánt mondókákat, népi rigmusokat, melyekhez különféle mozgás társul.
- A versekkel, történetekkel, mondókákkal, mesékkel, azok kiválasztásával igyekszünk rámutatni a természet, az időjárás és az évszakok változásaira. Fontos, hogy a versek, mesék nyelvezete egyszerű és érthető legyen. Ezt főleg láncmesékkel, állatmesékkel tudjuk biztosítani.
- A vers, mese hallgatását minden nap fontosnak tartjuk. Alvás előtt főleg a folytatásos meséket részesítjük előnyben, melyhez társulhatnak népünk eredetével foglalkozó regék, mondák is.

- Napközben is mesélünk, egyrészt a gyermekek kívánságát, másrészt az általunk kiválasztott anyagot figyelembe véve. Mesélés, verselés alatt megkívánjuk a gyermekektől az aktív figyelmet, hiszen a képszerű befogadáshoz elengedhetetlen az áhítattal hallgatott mese csendje.
- A gazdag irodalmi élet segítse elő, hogy a gyermekek beszéde színesedjen, kifejezőképességük javuljon, s a műalkotásokban előforduló szép kifejezések, szófordulatok beépüljenek a mindennapi beszédbe, cselekvésbe. A népmesékben, mondókákban előforduló régi kifejezéseink tegyék gazdagabbá gyermekeink szókincsét.
- Képesé tesszük a gyermekeket saját vers-és mesealkotásra, és annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálására.

Sikerkritérium:

- **Gyermekeink szeressék a megtanult verseket, népi mondókákat, a bábozást, a dramatizálást és bizonyos játékhelyzetekbe képesek legyenek beépíteni az odaillő szövegrészeket, élményeket, érzéseiket.**
- **Jegyessenek meg 14-16 mondókát, 8-10 verset, 15-20 mesét.**
- **Szívesen meséljenek, bábozzanak, dramatizáljanak egymás szórakoztatására.**
- **Kérjék és várják a mesemondást, figyelmesen hallgassák végig a mesét.**
- **Ismerkedjenek meg folyamatos mesék, verses mesék, meseregények stílusával.**
- **Tudjanak verseket, meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgással, ábrázolással kifejezni.**
- **Ismert mesekönyvekben találják meg képek alapján kedvenc meséjüket.**
- **Ismerjék csoportszobájukban azokat a könyvespolcokat, ahol válogathatnak, eligazodhatnak kedvük szerint, s egyben vigyázzanak a könyvekre.**

6.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelés a művészeti nevelés része, amely a gyermek szép iránti fogékonyságát, nyitottságát, zenei képességének fejlesztését elsősorban érzelmi alapon kívánja kibontakoztatni. A hangsúly, hangmagasság, hangszín, tempó, ritmus mind fizikai ingerek, amelyek az ember belső lelki viszonyulással, érzelemmel reagál.

Cél:

- **Tudatos zenei nevelésben részesüljenek a gyermekek.**
- **Célunk, hogy zenekedvelő és zeneértő embereket neveljünk, a személyiség harmonikus fejlesztésével. A megvalósításhoz olyan feladatokat használunk fel, melyek élményt jelentenek, érdeklődést felkeltőek, játékosak.**
- **A közös éneklés, a közös játék örömeinek megéreztetése, ami fejleszti a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.**

Fontosnak tartjuk:

- **Az örömteli zenei élménynyújtást;**
- **az éneklés megszerettetését;**
- **a tiszta éneklésre ösztönzést;**
- **zenei készségek, képességek kialakítását, fejlesztését;**
- **zenei anyanyelv megalapozását.**

Feladat:

- A környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés, nyújtsanak örömet a gyermekek számára. Keltsék fel zenei érdeklődésüket, formálják zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat.
- Közös ének- zenei tevékenységek során fedezzék fel a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömeit.
- A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok segítsék a hagyományok megismerését, továbbélését.
- Harmonikus mozgás, gyermektánc fejlesztése. Térformák alakítása. Egyszerű táncmozdulatok elsajátítása, mint forgás, guggolás, sarokkoppantás, egy lépéses csárdás, átbújás, szűkülő-bővülő kör, stb.
- Az ének-zenei nevelés eredményes megvalósítása alapozza meg a zenei anyanyelv kialakulását.
- Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások szolgáljanak fontos eszközül a gyermek zenei képességeinek (ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.
- A Fejér megyei dallamkultúra továbbörökítése.
- Az óvodai zenehallgatás feladata, hogy a gyermekek figyelmét a dal, az ének, a hangszerjáték szépsége lekösse, felkeltse érdeklődésüket, s a zene türelmes, figyelmes hallgatására, élvezetére szoktassa.
- A zenehallgatási anyag megválasztásánál-amennyiben szükséges-, figyelembe vesszük a nemzetiségi, etnikai kisebbség, valamint a migráns gyermekek esetében a gyermekek hovatartozását is.
- A felnőtt minta spontán utánzásával az éneklés, zenélés váljék a gyermekek mindennapi tevékenységévé.
- A ritmuskészség fejlesztésének nagy jelentősége van, mert tudjuk, hogy a gyermekek egyensúlyérzékének kialakulása 6-7 éves korban fejeződik be. Az éneklés, a mozgás, és bármilyen zenével kapcsolatos tevékenység alapja a ritmus, ezért tartjuk kiemelten fontos feladatnak e terület fejlesztését. A megfelelő hatás érdekében változatos,

érdeklődést felkeltő módszereket, eszközöket alkalmazunk. A tagóvodában már évek óta használjuk az "XK1; XK2" ritmushangszer-családot /hangolt ütőhangszerek/. Célunk, feladatunk az, hogy az ütőhangszereket a gyermekek megismerjék, felismerjék, megtanulják megszólaltatásuk helyes technikáját; s a közös zenéléssel olyan készségszintre jussanak el, hogy ez örömforrást jelentsen számukra.

- A ritmuskészséget aktív mondókázás, éneklés, mozgás közben is fejlesztjük. A ritmusfejlesztés területei: metrum - ütem - ritmusérzék - tempóérzék. Feladatunknak tekintjük, hogy a gyermekek érezzék meg az alaplüktetést, és változatos módon tudják mutatni, tudjanak különbséget tenni egyes és kettes lüktetés, valamint dalritmus között, figyeljék és fejezzék ki a gyors-lassú tempót.
- Az éneklési készség utánzáson alapszik, ezért fontos az óvodapedagógus példamutatása. A hagyományokra épülő gyermekjátékdalokat tartjuk a legalkalmasabbnak, mert kis hangterjedelműek, egyszerű dallamúak, játékosak, mozgásra készítetnek, gyakorlásukkal bővül a szókincs, fejlődik a ritmusérzék és csiszolódik a halláskészség. A tiszta, a jókedvű éneklés a hallásfejlesztésnek is alapja, törekednünk kell, hogy kialakítsuk a gyermekek akusztikus és belső hallását. A következő hallásfejlesztő gyakorlatokat végezzük: hangmagasság iránti érzék fejlesztése (magas-mély); hangerő különbség felismerése, (halk-hangos); hangsúlyfelismerés.
- Kiemelt feladatunk a zenei emlékezőképesség fejlesztése, mely magában foglalja a megőrzést és felidézést. Dallamfelismeréssel, visszhangjátékkal, dallambújtatással fejleszthetjük e képességet.
- Maradjon hagyomány nálunk, hogy évenként meghívjuk a zeneiskola növendékeit, akik rövid hangszeres bemutatójukkal színesítik zenei nevelésünket. Tevékenységünket gazdagítjuk táncházak szervezésével, hol néptáncos vezetésével egy-egy ünnepet emlékeztetessé teszünk.
- Az óvodapedagógusok módszertani felkészültségét, zenéhez való pozitív hozzáállását lényegesnek tartjuk, hiszen példamutatásukkal, zeneszeretetükkel mintát adnak a gyermekek számára. E minta utánozható, értékkövető legyen, mert így válik az éneklés, a zenélés a mindennapos gyermeki tevékenység nélkülözhetetlen részévé.
- Az óvodai program fontos eleme a zenei néphagyományok ápolása, mellyel feladatunk a szokások eredetének és a hozzájuk kapcsolódó zenei anyag, valamint ritmusos mondókák, népszokások, tréfás csúfolók megismertetése és mindennapi életbe történő beépítése.
- A dalok, dalos játékok szövegét érthetően, jól artikulálják. A mondókák szövegét ritmikusan, a szöveggörnyezethez illően adják elő, kellő hangszín és hangerő változtatással.

Sikerkritérium:

- Emlékezzenek az óvodában szerzett zenei élményekre, mondókákra, rigmusokra, dalokra. Szívesen dúdolgassák játékidőben különböző cselekvéshez kapcsolva.
- Jeles napokon, az emberélet fordulóihoz tudjanak felidézni egy-egy dalt, mondókát, szólást.
- A megismert énekes anyagot tisztán és pontosan adják elő.
- Legyenek képesek változatos térformák, lépésvariációk felhasználásával önállóan táncolni.
- Ismerjék az óvodában használatos hangszereket, azt nevükön nevezzék és az ismert dalok ritmusát, tudják eljátszani.
- Szabadon találjanak ki szövegeket, dallamokat, mozgást, új játékformákat.
- Rendelkezzenek alapvető zenei készségekkel, képességekkel.
- Érezzék meg az alaplüktetést, ezt tudják mutatni változatos módon.

- **Tegyenek különbséget egyes és kettes lüktetés, valamint dalritmus között.**
- **Figyeljék meg és fejezzék ki a gyors, lassú tempót.**
- **Érzékeljék a hangmagasságokat /magas, mély/, a hangerő különbségeket /halk, hangos/, s a különböző hangszíneket.**
- **Zenehallgatáskor csodálkozzanak rá saját, és más népek dallamvilágára.**

6.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A gyermeki ábrázolás a világ megismerésének sajátos formája. Ebben a tevékenységben a gyermek találkozik az őt körülvevő anyagokkal, eszközökkel. Ez a tevékenység lesz játékélményének fontos, új helye.

Cél:

- **Arra törekszünk, hogy gyermekeink megismerjék környezetüket, tapasztalatokat szerezzenek a körülöttük lévő tárgyakról, dolgokról, azok viszonyáról, térbeli elrendeződéséről. Majd ezeket a dolgokat újraalkotják, ábrázolják valamilyen módon. A tárgyi világot feldolgozzák valamilyen ábrázoló tevékenységben.**
- **A gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezésének erősítése.**
- **A gyermekek tér-formaszín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.**
- **A gyermeki alkotás épüljön a belső képek gazdagítására.**
- **Igényeljék magát az ábrázoló tevékenységet, s ennek örömét.**
- **Váljanak képessé az alkotás, az önkifejezés örömeinek átélésére.**
- **Ismerjék meg a rajzolást, festést, mintázást, építést, képalakítást, konstruálást, hajtogatást és kézimunkát. Ismerkedjenek népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, hiszen az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.**
- **A műalkotásokkal való ismerkedés legyen fontos eszköze a gyermeki személyiségfejlesztésnek. A gyermekek lássák, tapasztalják naponta a szép művészi értékeket képező alkotásokat.**
- **Történelmi városban élünk, ezért fontosnak tartjuk, hogy SZÉKESFEHÉRVÁR nevezetes épületeire, szépségeire irányítsuk gyermekeink figyelmét.**
- **Célunk, hogy biztosítsuk a sokféle, változatos eszközt a gyermekek számára, megtanítsuk az eszközök célszerű kezelésére, a technikák változatos használatára.**
- **Arra törekszünk, hogy gyermekeink tágabb és szűkebb környezetének díszítése mértéktartó, ugyanakkor esztétikus legyen.**
- **Képesek legyenek környezetük esztétikai alakítására, s az esztétikai élmények befogadására.**
- **Törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.**

Feladat:

- **Az ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés legyen fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.**
- **A gyermeki alkotás épüljön a belső képek gazdagítására.**
- **Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre egész nap folyamán biztosítson teret, lehetőséget.**
- **Válják fontossá a tevékenység, ennek öröme, az alkotás igénye, az önkifejezés, a környezet esztétikájának alakítása, és az esztétikai élmények befogadása.**

- Segítsék a tevékenységek az egyéni fejlettségekhez és képességekhez való igazodást.
- Az óvodapedagógus segítse a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.
- Az óvodapedagógus keltse fel a gyermekekben a ceruzával, festékekkel, anyagokkal és más eszközökkel való tevékenység vágyát. Juttassa a gyermekeket az ábrázolás élményéhez, keltse fel bennük a gyönyörködést, csodálkozást, alkotás örömét.
- Fejlessze az emlékezet, a természet és az elképzelés utáni ábrázoló- és díszítőképességüket.
- Alakítson ki forma- és színeképzetet.
- Ismertesse meg a gyermekekkel a rajzolás, a festés, mintázás technikáját, a kézimunka egyszerű elemeit.
- A feladatok sikeres teljesítése hozzájárul a gyermekek látási, tapintási, mozgási érzékelésének összerendeződéséhez, a vizuális élmények teljesebb átéléséhez. Kialakul a gyermekekben az érzékelt valóság, érzelmeik és elképzeléseik kifejezése az ábrázolás eszközeivel. Gazdagodnak a gyermekek esztétikai képzetek, fejlődik képzetük. Sikerélményeik hatására felébred az ábrázolás iránti szeretetük, önbizalmuk.
- A tevékenység elemei a mintázás, rajzolás, festés, képalakítás, kézimunka, barkácsolás, papírhajtogatás.
- A mintázás jelentősége a három dimenzió megismerésén túl az ujjpercek csontosodásának elősegítésében, a finommotorika fejlesztésében rejlik. Megismertetjük a gyermekeket az agyaggal, vagy más plasztikai anyaggal. (Képlékeny, könnyen megmunkálható anyagokat használjunk). A változatos munkafogások alkalmazása eredményezi az örömteli mintázást. Elsajátíttatjuk a kihúzás, kicsípés, lapítás, gömbölyítés, sodrás technikáját. Kezdeti fokon, tetszés szerint különféle formák, tárgyak gyurkálgatására, díszítésére adunk lehetőséget. Próbálgassák az anyagok formálhatóságát: nyomkodva, darabolva, gömbölyítve, sodorva...stb. Feladatokat adunk az anyag díszítésére, karcolására, ujjnyomatok gyakorlására. Emberalakok, állat- és játékfigurák mintázását segítjük elő, törekedve a formák tagolására. a főbb részformák érzékeltetésére.
- A rajzolás, festés, képalakítás az óvodás gyermek kompozíciós munkájában ösztöneit szabadon engedi, belső képeit vetíti a felületre sajátos érzelmi színezettel. Felkeltjük a gyermekben a ceruzával, festékekkel, anyaggal és más eszközökkel való tevékenység vágyát. Változatos eszközöket biztosítunk (ceruza, filctoll, festék, zsírkréta...), amelyekkel kezdetben nagyméretű papírokon, közösen is firkálhatnak, fokozatosan teremtik meg az egyéni munka feltételeit. Az egyszerű formáktól jusson el a gyermek az összetettebb képek alkotásáig. Emberalakok, környezet, tárgyak rajzolása saját elképzelés alapján, különböző események, cselekményes jelenetek, mese, vers megjelenítése. Közvetlen megfigyelés alapján fejezzék ki az ábrázolt tárgy szembetűnő, jellegzetes tulajdonságait (színét, formáját). Feladatunk, hogy a gyermekek bátran és biztonsággal használják az ábrázolás eszközeit, mely feltétele lesz az írás elsajátításának. E fejlődés folyamán jól nyomon követhető az értelmi fejlődés szintje, az emlékezet fejlődése, a kitartás és az önuralom fejlettsége. Az óvodáskorra jellemző spontán megnyilvánulásokat nem letörni, hanem őrizni kívánjuk.
- A kézimunka - barkácsolás tárgyköre óvodánkban a természetes anyagokkal, munkafogásokkal a hímzésen, gyöngyfűzésen és a szövésen keresztül valósul meg. Játékidőben a természetes anyagok közelsége motiválja a gyermekeket. Kíváncsiságukból fakadóan nyúlnak a természetes anyagokhoz (termények, kukorica, rongy, fonalak, gyöngyök), amelyek cselekvésre készítik őket. A játékeszköz

készítések technikáját a gyermekek utánzás után képesek elsajátítani. Csutkababák, csuhéból készült játékok, rongybaba, fonalbaba stb. Az elkészült tárgyak, népi gyermekjátékszerek továbbmotiválják tevékenységét, gazdagítják játékát, alkotásra kész emberré teszik. A feladatokat kisebb csoportokban, többször ismételve, az egyéni képességek figyelembevételével végezzük. A tevékenységek során alapkészségük, kézügyességük, megfigyelőképességük, figyelmük, esztétikai ízlésük fejlődik. Segítjük a vizuális befogadó- és kifejezőképesség formálódását. A feladatok differenciált meghatározásával sikerélményben részesítünk minden gyermeket. Felkeltjük bennük az ajándékozás örömét.

- A népművészet, néphagyomány a gyermekek számára az óvodában, olyan tevékenységben jelenik meg, amelyekből erkölcsi, életmódbeli, esztétikai természetű ismeretek sajátíthatók el, hiszen a hagyományok ápolása gyökereink erősítése.
- Papírhajtogatások alkalmával a gyermekeket síkmértani formájú lapokkal ismertetjük meg. Az óvónővel együtt, mindkét kezükkel egyszerre simítják, hajtogatják a papírt megfelelő irányba. A hajtogatás pontos, figyelmes munkát követel. A legegyszerűbb elemekkel kezdünk, s fokozatosan haladunk a nehezebb, bonyolultabb felé. A hajtogatást a papír megmunkálásának más formájával is összekapcsoljuk, pl.; vágás, tépés, ragasztás.
- Az ábrázolás sokszínű tevékenység, amelyet az óvodai élet egész napjában folyamatosan szervezünk, s melyet állandóan biztosítunk. A megfigyelés és ábrázolás által formálódnak a gyermekek képzetei, gazdagodik élmény- és fantáziaviláguk, tartalmasabbá válnak fogalmaik.
- Az óvoda épített és tárgyi környezete, díszítése, szemléltető eszközei, a cselekvéses tanulás folyamatában, együttesen képezik a vizuális nevelés hatásrendszerét.
- A környezet esztétikáját fontosnak tartja óvodai közösségünk, mert az óvodai esztétika fogalmába beletartozik az óvodában található bútor, textil, játék, az óvoda udvara és a díszítő funkciót hordozó szemléltető eszközök. A csoportszobákban a gyermekek életkorának megfelelő méretű bútorokat helyeztünk el. A különlegesnek tűnő, bár óvodánkban jól funkcionáló formatervezett asztalok biztosítják a gyermekeknek a megfelelő mozgásteret az asztalnál végzett tevékenységekhez. Minden csoportnak sajátos a színvilága, mely a bútorok, textíliák, és kiegészítő tárgyak színének harmóniáját jelenti.
- Az óvodaesztétikához szervesen hozzátartozik a gyermekek által készített rajzok, festmények "kiállítása". A munkákkal díszítjük a foglalkoztatókat és az öltöző helyiségeket is, így a szülők képet kapnak az óvodai rajzolás, festés módszereiről, anyagairól.
- Az óvoda és a csoportszobák külső megjelenése tükrözi az ünnepeket és az évszakok változását, valamint igazodik a gyermekek életkori sajátosságaihoz. E díszítő munkában az óvodapedagógusok és a gyermekek együttesen vesznek részt. Pl.: terménykoszorú, adventi koszorú készítése, mézeskalácssütés, farsangi álarckészítés, luca-búza vetése, húsvéti tojásfestés stb.
- A gyermekek esztétikai fejlődésére nemcsak szűkebb környezetük hat, hanem befolyásolja a tágabb környezet is, pl.: a város, ahol él. Ősi település, ahol élünk. Városunkban sok, szép műemlék, nevezetesség található. Ezek megismertetése, a szépség megláttatása, a történelmi múlt felidézése a városban tett gyakori séták alkalmával lehetséges. Mindezek a gyermekeket a környezet iránti nyitottság és szemlélet felé vezetik, képesek lesznek a valóság esztétikai felismerésére, befogadására, megvalósítására és létrehozására.
- Az ábrázoló tevékenységek során beszéljenek érzelmeikről, fedezzék fel az elkészült alkotás, s a valóság, vagy a képzeletvilág összefüggéseit, s az ezzel kapcsolatos

gondolataikat szóban is fejezzék ki.

Sikerkritérium:

- A gyermekek a téralakításban, képalkotásban, építésben egyéni módon jelenítsék meg élményeiket.
- Legyen igényük az alkotásra, önkifejezésre.
- Legyen jellemző alkotásaikra a formagazdagság, a színek egyéni alkalmazása.
- Nagy aktivitással vegyenek részt az őket körülvevő tér alakításában.
- Örüljenek alkotásaiknak és a közösen készített kompozícióknak.
- Élményeiket, elképzeléseiket képesek legyenek megjeleníteni a képi kifejezés változatos eszközeivel.
- Plasztikai munkáikra az egyéni elképzelések legyenek jellemzőek.
- Formaábrázolásuk tükrözzön változatosságot, váljanak képessé a jellemző jegyek hangsúlyozására.
- Vegyék észre és csodálkozzanak rá az esztétikailag szép látványra.
- Beszélgetés során tudják megfogalmazni érzéseiket, vegyék észre a változást környezetükben, s tudjanak beszélgetni az alkotásokról.
- Szívesen vegyenek részt az óvoda környezetének szépítésében, díszítésében.
- Önállóan és csoportosan is készítsenek játékokat, ajándékokat, kellékeket.

6.5. Mozgásos játék, torna

A mozgásfejlődés során megfigyelhető a testi képességek fejlődése, úgy az ügyesség, gyorsaság, hajlékonyság, rugalmasság, helyes testtartás és a megfelelő mozgáskészség kialakulása.

Cél:

- Minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítanunk a fejlődésre, egyéni szükségleteiket és képességeiket figyelembe véve.
- A torna, a mozgásos játékok fejlesszék a gyermekek természetes mozgását, testi képességeiket, valamint alakuljon ki a tevékenységek közben a társra figyelés képessége.
- A mozgásos tevékenységek erősítsék az egészséges életmód kialakítását.
- A gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.
- Legyen biztosítva a napi 4-5 óra mozgás, főleg a szabadban, 10 óra alvás, megfelelő táplálkozás - elegendő fehérje, illetve fehérje dús ételek, vitamindús zöldségféle és gyümölcs fogyasztása rendszeresen.
- A testi nevelés a nevelés egységes folyamatának egyik fő célja: a szervezet egészséges fejlődésének biztosítása, a motoros képességek fejlesztése, mozgáskészségek kialakítása; gondozás, edzés.
- A testneveléssel, mint a testi nevelés egyik eszközével célunk, olyan rendszeres, tervszerű ráhatás a szervezetre, mely a testgyakorlatok tudatos alkalmazásával a személyiség sokoldalú képzését, a pszihomotoros képességek, a mozgáskészség kibontakoztatását, a mozgásműveltség fejlesztését szolgálja.

Feladat:

- A természetes mozgások (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás), és a testi képességek fejlesztése (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség) közben kialakítjuk a társra figyelés képességét.

- Hozzásegítjük a gyermekeket a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy-és kismozgások kialakulásához.
- A szervezet általános, sokoldalú képzésével a testi fejlődés biztosítása, teherbíró, ellenálló képesség valamint az egyes szervek teljesítőképességének fejlesztése. A mozgásszervek funkcionális tulajdonságainak javítása; a végtagok és a törzsizomzat erősítése; testi elváltozások javítása, a helyes testtartás kialakítása.
- A mozgásnak fontos szerepet biztosítunk az egészség megőrzésében, megóvásában. A mozgásos tevékenységek erősítsék ki a gondozás és az egészséges életmódra nevelés hatását.
- Segítsék a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodó képességet, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását.
- A tornának, játékos mozgásoknak, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben, lehetőség szerint tornateremben (iskolai) és szabad levegőn (minél többet), eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján meg kell valósulni.
- A test általános erejének növelése; a mozgásgyorsaság fejlesztése; az állóképesség növelése; a mozgásérzékelés, téri tájékozódási képesség, egyensúlyérzék, ritmus képesség, mozgékonyaság, hajlékonyaság fejlesztése.
- Mozgásjártasságok és készségek kialakítása; mozgásos cselekvések végrehajtási módjainak elsajátítása; szép kivitelezése.
- Játék-, verseny-, és mozgásigény felkeltése, kielégítése a mozgás megszerettetése. Válgék biológiai és kulturális szükségletté a testnevelés; a szervezet edzettsége és teherbíró képessége fejlődjön; versenyek szervezésével fejlesztjük a közösségi magatartást; a testnevelés tegye lehetővé az egészséges életmód kialakítását.
- Ismerjék és értelmezzék helyesen a testnevelési alapfogalmakat, utasításokat. Mozgásos cselekvések során az irányokra vonatkozó feladatokat az utasításnak megfelelően értelmezzék, hajtsák végre.

A testnevelés a következő szervezeti formákban valósul meg:

Mozgásos tevékenységeket szervezett formában, minden korcsoportban naponta tartunk.

A foglalkozásokat a szabadban, csoportszobában és az aulában vezetjük. Nem rendelkezünk tornateremmel, lehetőség szerint, elsősorban a nagycsoportokkal, a szomszédos iskola tornatermét vesszük igénybe.

Az egészséges testi fejlődés szempontjából legcélszerűbbnek tartjuk, ha a foglalkozásokat kora tavasztól késő ősziig a szabadban szervezzük. A szabad levegőn történő hosszabb ideig tartó futás – pihenőkkel - kiválóan alkalmas az állóképesség fejlesztésére.

A mindennapos mozgás jelentős szerepet tölt be az óvodai nevelés feladatainak megvalósításában. Elsődleges feladatunk a gyermeki szervezet felfrissítése, a testi képességek fejlesztése, a szervezet edzése, az egészség megszilárdítása.

Az óvodai testi és testnevelési feladatokat megvalósíthatjuk testnevelés foglalkozásokon, és szabadidőben is. (Szabadidőben az érdeklődéstől függően különböző mértékben gyakorolják a foglalkozásokon elsajátított mozgásokat.) A feladatokat megvalósíthatjuk séták szervezésével, lehetőleg olyan területet választunk, amely alkalmas különböző testnevelési játékokra.

Testnevelésünk ajánlott mozgásrendszere

Az óvodásoknak az eddiginél sokkal nagyobb fokú edzettségre van szükségük. A természetes mozgásokra épülő játékos gyakorlatok az egészségszintet erősítik.

A fejlesztéseken méltó helyet kell biztosítanunk a sokmozgásos játékoknak, azokban

domináló futásoknak, ugrásoknak, dobásoknak. Ezeket nagyobb időtartamban végeztetjük, hogy az eddiginél sokkal hatásosabb módon segíthessünk óvodásaink egészségének, testi és lelki jólétének harmonikus fejlődésében. Óvodáink új, gazdag, korszerű tornaszerekkel rendelkeznek, melyeket minden csoport rendszeresen használ.

A mozgásos fejlesztések javasolt formái:

Állások

Testfordulatok

Menet lépéstartással illetve ütemtartással

Alakzatok, alakváltoztatások

Szabadgyakorlati alapformájú szabad-, kézi szer -, társas-, padgyakorlatok.

Természetes gyakorlatok

- ❖ természetes járás
- ❖ különböző járásmódok
- ❖ egyszerű futásgyakorlatok feladattal

Torna, atlétika, labdajátékok

Torna:

1. Természetes támaszgyakorlatok

- ❖ kúszások, csúszások, mászások
- ❖ egyensúlyozó járásgyakorlatok

2. Talajtorna gyakorlatok

- ❖ gurulás a test hossz tengelye körül
- ❖ gurulóátfordulás előre
- ❖ kézállás előgyakorlata
- ❖ tarkóállás és gurulóátfordulás hátra előgyakorlata

3. Függésgyakorlatok

- ❖ mászások különböző irányban, különböző szereken (felfele-lefele, balra – jobbra, után és túlforgással)
- ❖ lajhármászás
- ❖ függés érintő-magas szeren és függésben
- ❖ lábmozgások, lajhárfüggés

4. Szerugrások

- ❖ mélyugrás
- ❖ felfelé történő ugrás
- ❖ néhány lépésből páros lábbal felguggolás szerre
- ❖ nyuszi ugrás leterpesztéssel
- ❖ zsugorkanyarulati átugrás

Atlétika:

1. Futások

- ❖ lassú és közepes iramú futás
- ❖ belegyorsuló futás
- ❖ futás tempóváltoztatással
- ❖ gyorsfutás állórajtból

A futómozgás technikai végrehajtását elősegítő és rögzítő futásgyakorlatok.

2. Ugrások

- ❖ helyből távol és magas-ugrás
- ❖ nekifutásból távol és magasugrás

❖ Ugrásokat előkészítő gyakorlatok

3. Dobások

- ❖ hajítás távolba kislabdával, babzsákkal
- ❖ hajítás függőleges és vízszintes célba

Léglabdával végezhető gyakorlatok

1. Gurítás

- ❖ egy és két kézzel helyben és tovahaladással
- ❖ gurítás lábbal
- ❖ gurítás társhoz kézzel, lábbal

2. Feldobás - elkapás

- ❖ feldobás kettő, elkapás két kézzel
- ❖ feldobás egy, elkapás két kézzel

3. Átadás

- ❖ kétkezes alsó-, kétkezes felső és egykezes felső átadással.

4. Labdavezetés

- ❖ járás közben különböző irányban
- ❖ helyben
- ❖ lassú futás közben

5. Hajítás függőleges és vízszintes célba

Futó - fogó játékok, versengések, sorversenyek, váltóversenyek eszközzel és eszköz nélkül, a tanult mozgásformák alkalmazásával.

Sikerkritérium:

- **Növekedjék teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válják.**
- **Mozgástapasztalataik az egyensúlyozásban és ugrásban növekedjen.**
- **Cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartó legyen.**
- **Fejlődjék tér és idő - tájékozódó képességük.**
- **Szeressék meg és igényeljék a mozgást, kezdeményezzenek mozgásos játékokat.**
- **Egyéni-, páros-, csoportos-, sor- és váltóversenyt játszanak az óvónő segítségével, s a szabályokat pontosan tartásuk be, s figyeljenek társaikra.**
- **Tudjanak harmonikusan, összerendezetten, fegyelmezetten nagy-és kismozgásokat végrehajtani.**
- **Erőteljesen fejlődjék mozgáskoordinációjuk és finommotorikájuk.**
- **Mozgásukat, viselkedésüket, testi szükségleteik kielégítését képesek legyenek szándékosan irányítani.**
- **Értsék meg az egyszerű vezényszavakat.**
- **A természetes járást ütemes járással tudják váltakoztatni.**
- **Állórajtból kiindulva 20-30 métert fussanak.**
- **Talicskázzanak combfogással.**
- **Egyensúlyozzanak padmerekvítő gerendán.**
- **Hátsó függőállásban lábmozgást végezzenek.**
- **Hat-nyolc lépés nekifutással tetszés szerinti akadályt ugorjanak át. Ugrásukat a talajéréskor tudják fékezni.**
- **Kislabdát hajítsanak távolba.**
- **Labdát vezessenek helyben.**

6.6. A külső világ tevékeny megismerése

A külső világ tevékeny megismerése programunk értelmében azt jelenti, hogy a gyermekek a szűkebb és tágabb környezet felfedezése során olyan tapasztalatokat, ismereteket szerezzenek, melyek lehetővé teszik a korunknak megfelelő biztonságos eligazodást, pozitív érzelmi viszonyulást a természeti, emberi, tárgyi világ értékei iránt.

Cél:

- **Gyermekeink megismerjék és megértsék a körülöttük lévő világot. Ismereteik, tapasztalataik gyarapítása közben fel kívánjuk kelteni a környező valóság iránti érdeklődésüket, kíváncsiságukat, megismerési vágyukat, melyet a közvetlen megfigyelésre és tapasztalatszerzésre építünk.**
- **Környezettudatos szemlélet kialakítása.**
- **A természet szeretetére neveljük a gyermekeket, úgy, hogy megismertetjük őket a természet közeli élettel, a természettel és ráirányítjuk figyelmüket a környezet szeretetére, megóvására. Fejlesztjük megfigyelőképességüket, emlékezetüket, képzeletüket úgy, hogy a tapasztalatszerzés mindig valódi környezetben történik. (Szabad természet, óvoda környezete, séták).**
- **Alakítani kívánjuk a kultúrált élet szokásait, a helyes viselkedési módokat, a természeti- és társadalmi környezet iránti esztétikai fogékonyságukat.**
- **El szeretnénk érní, hogy a gyermekek valóságúen tájékozódjanak szűkebb és tágabb környezetükben, képesek legyenek összefüggések felfogására, általánosítások, következtetések levonására, melyek fejlődésével gondolkodásuk rugalmasabbá válhat.**
- **Magatartásukban mutakozzék meg hagyománytisztelet, az aktivitás, önállóság, önfegyelem, biztonságérzés, melynek hatására könnyebben átéli a cselekvés és megismerés örömet.**
- **Felkészítjük gyermekeinket arra, hogy társadalomban élünk, mely szűkebb környezetünkön keresztül hat ránk. Kiemeljük a különböző vélemények, értékítéletek egymásmellettségét, mások véleményének, érzéseinek tiszteletben tartását. Ezáltal az óvodás gyermek számára megtapasztalhatóak és megérthetőek a társadalmi folyamatok az egyszerű gazdasági kérdések. (Pl: vásárlás, megélhetés).**
- **Ismerjék meg a gyermekek a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.**
- **Kiemelten kezeljük a környezetvédelem, a környezeti problémák megoldásának lehetőségeit (udvartisztítás, fák, gondozása). Rávilágítunk arra, hogy a természet - társadalom - ember egymástól elválaszthatatlan egységet képeznek, mely már óvodáskorban is megérthető, megérezhető.**
- **A környezet megismerése közben szerezzenek a gyermekek tapasztalatokat mennyiségi, alakbeli, nagyságbeli, tér- és síkbeli viszonyulásokról. Fedezzék fel a közvetlen és tágabb természeti - emberi - tárgyi környezet formai, mennyiségbeli világát. Érzékeljék környezetük esztétikumát, ismerjék meg jól közvetlen környezetüket.**

Feladat:

- A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszony alakuljon ki a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulják meg azok védelmét, az értékek megőrzését.
- Elősegítjük a gyermekek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- Szerezzenek olyan tapasztalatokat, amelyek a környezetben való, életkornak megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.
- Ismerjék a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit.
- Tevékenyen vegyenek részt a környezet megismerésében, melyhez biztosítunk elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat-és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a biztonságos életvitel szokásainak kialakítására.
- A gyakori séták, látogatások alkalmával gyakorolják a helyes közlekedés szabályait. Elsétálunk buszmegállóhoz, vasútállomásra, közben megtekintjük a személy- és teherszállító járműveket. Megfigyeljük a közlekedés irányítását, a közlekedési dolgozók munkáját, tapasztalatokat szereztünk a szárazföldi- vízi- és légi közlekedésről. Ezen alkalmakkor, megkívánjuk gyermekeinktől, hogy gyakorolják a helyes viselkedés szabályait. A fenti témaköröket dia- és videofilmeken egyaránt ismertetjük.
- Megfigyeljük az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, növényeit. Felhívjuk figyelmüket az időjárás változékonyságára és arra, hogyan védekezhetünk az időjárással szemben. Közösén gyűjtünk magvakat, terményeket környezetünk növényeiről, megtekintjük a piac gazdagságát. Ráérezzetjük a gyermekeket arra, hogy tudjanak gyönyörködni az évszakok jellegzetes szépségeiben, különböző időszakokban figyeljék meg a fákat, bokrokat, virágokat, fűféléket, zöldségféléket, gyümölcsöket, szántóföldi vetéseket. Tudják megkülönböztetni az őszi – téli – tavaszi munkákat, s ezzel kapcsolatosan végezzenek az óvodában olyan cselekvéseket, melyek kihangsúlyozzák az évszakok jellegzetességeit. (növények cserépbe ültetése, rügyeztetés, csíráztatás, hajtás). Végezzenek egyszerű kísérleteket növényekkel, vízzel, levegővel, talajjal.
- Szeretnénk több alkalommal ellátogatni a környezetükben élő háziállatokhoz, ahol megláthatják, hogy ember gondoskodik róluk, s hasznosak. Kialakítjuk a ház körül élő állatok, háziállatok és a vadon élő állatok fogalmát, összehasonlítjuk ezen állatok környezetét, életmódját. Feladatunk, hogy a gyermekek a csoportban kialakított élősarokban tanulják meg gondozni az ott élő kisállatokat.
- Programunk kiemelten kezeli a gyermekek környezettudatos nevelését, mely a négy évszak témaköreire kapcsolódva megismerteti a gyermekeket a korszerű környezeti kultúra alapjaival.
  - Halljanak a globális környezeti problémákról.
  - Az évszakonként aktuális természetismereti, ökológiai, természet- és környezetvédelmi alapismeretek bemutatásával, végezzenek megfigyeléseket, vizsgálódásokat, és tevékenységeket.
  - Fedezzék fel a környezet- és egészségvédelem összefüggéseit.
  - Ismerkedjenek meg a környezetbarát életmóddal.
  - Halljanak a környezeti ártalmakról, egészségkárosító hatásokról, a gyógynövények gyógyító erejéről.
  - Gyűjtsenek tapasztalatokat az energia- anyagtakarékos életmód szokásairól, a hulladékszelektálás és hasznosítás szükségességéről, a környezetszennyezés káros hatásairól.

- Emlékezzenek meg a környezeti kultúra jeles napjairól. / Víz Világnapja, Föld Napja, Madarak és Fák Napja, Takarítási Világnap, Az Állatok Világnapja /.
  - Óvják és védjék közvetlen és közvetett környezetük rendjét és tisztaságát.
-
- Óvodánkban kiemelten kezeljük a család témakörét. Rávilágítunk arra, hogy a család a társadalom legkisebb egysége, s nyugodt légköre összetartó ereje, érzelmi biztonságot nyújt tagjai számára. Kiemeljük a család tagjainak megismertetését, a nagyszülők - szülők - gyermekek - testvérek viszonyát, a családtagok munkáját, feladatmegosztását, a nemi sztereotípiák elkerülésével. Rávilágítunk a családi kultúra, a családi értékek fontosságára, időtállóságára, hagyománytisztelő voltára, mellyel az életre nevelést alapozzuk meg.
  - Ösztönözzük a gyermekeket arra, hogy látogassák meg közelben lakó csoporttársaikat, beszélgessenek a család tagjaival, audiovizuális felvételek, fényképek nézegetésével mutassák be otthonukat, családtagjaikat.
  - Az emberi test fogalmának kialakítása nélkülözhetetlenül hozzájárul az én tudat fejlődéséhez. A gyermekeknek nemcsak a külső környezetben kell eligazodniuk, hanem ismerniük kell saját testüket, testrészeiket, azok működését és szerepét. Ehhez kapcsolódva fedezzék fel, hogy az ember eszközeit kezével fogja és irányítja, valamint munkáját gondolkodás által tervezi meg. Tapasztalják meg az érzékszervek funkcióját, védelmét, ápolását. Ismerkedjenek meg a kórházban, orvosi rendelőben, gyógyszerárban való viselkedési szabályokkal, tegyenek rövid látogatást ezekben az intézményekben.
  - Programunk nagy hangsúlyt fektet az egészséges életmódra, a test ápolására, gondozására, tisztántartására, a betegségek megelőzésére, a helyes táplálkozásra és a higiénés szabályok betartására.
  - Ismerkedjenek meg természetes anyagokkal, gyűjtsenek olyan anyagokat, terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, melyek nemcsak az évszakokra, hanem az állatokra, növényekre, a talajra jellemzőek. A természet kincseit gyűjtsék össze, amit lehet, hasznosítsanak, barkácsoljanak belőle játékokat, dísz tárgyakat. Audiovizuális felvételeken keresztül lássanak tájakat, melyek földünk jellegzetes felszíneit, tájait ábrázolják.
  - Környezetükben ismerjék fel a színeket, azok árnyalatait. Idézzék fel különböző tárgyak, jelenségek színeit. Játékokban, ábrázolási tevékenységükben bátran használják ezeket.
  - A naponta ismétlődő cselekvésekhez kapcsolódva ismerjék fel és nevezzék meg a napszakokat. Figyeljék meg az óvodapedagógus, a dajka, a konyhai dolgozók munkáját napszakokhoz kötve: a naposok, felelősök munkáját és a saját testükkel kapcsolatos tevékenységeket.
  - Gyermekeink megszerzett ismeretanyagukat egy sajátos hatásrendszerben élik meg. Nálunk a természet, az ember és a hagyomány szoros kapcsolatban van. Szeretnénk, ha hagyományainkat, népszokásainkat a gyermekek megismernék és a mindennapi élet tevékenységei során, gyakorolnák. Pl.: szüret, befőzések, sütés, jeles napokra készülődés, farsangi multság, karácsonyi készülődés, stb.
  - Miközben gyermekeink felfedezik az őket körülvevő környezetet, olyan tapasztalatok, élmények birtokába jutnak, melyek segítséget nyújtanak a biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz. Megismerik a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, szokások és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulják ezek szeretetét, védelmét. Mindezeket szóban jelenítsék meg, próbálják gondolataikat összefüggő egységekben kifejezni, beszéljenek a látottakról, tapasztaltakról bátran.

Sikerkritérium:

- **Rendelkezzenek elemi ismeretekkel önmagukról (név, születési hely, idő, lakcím, szülők foglalkozása, munkahelye) és környezetükről.**
- **Ismerjék a szűkebb környezetben található intézményeket.**
- **Ismerjék és gyakorolják, a közlekedési szabályokat, ismerjék fel a közlekedési eszközöket. Tudják megkülönböztetni a szárazföldi - vízi és légi közlekedési eszközöket.**
- **Ismerjék fel és nevezzék meg a különböző színárnyalatokat.**
- **Tegyenek különbséget az évszakok között, ismerjék fel az öltözködés és időjárás összefüggéseit.**
- **Tudják megkülönböztetni a napszakokat.**
- **Ismerjék környezetük növényeit, gyakorolják a növénygondozást.**
- **A háziállatok, vadállatok, madarak, bogarak gyűjtőfogalmának biztonságos használata.**
- **Ismerjék és szeressék az őket körülvevő tágabb és szűkebb természeti környezetet.**
- **A szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élménye, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékei épüljenek be személyiségükbe, gazdagítsa ismereteiket, érzelmeiket, szociális érzékenységüket.**
- **Alakuljanak ki azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.**
- **Védjék a természetet, az állat és növényvilágot.**
- **Legyenek tisztában a föld környezeti problémáival, a környezeti ártalmakkal és az ember környezetbarát szemléletmódjával.**

A külső világ mennyiségi és formai megismerése

Cél:

- **A gyermekek aktívan, érdeklődéssel, cselekvően szerezzenek tapasztalatokat a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól.**
- **A környezet megismerése során a gyermekek jussanak matematikai tartalmú tapasztalatok birtokába, és azokat tevékenységeikben alkalmazzák. Célunk az, hogy megismerjük aktivitásukat, érdeklődésüket, beszédüket és világosan észlelhető matematikai összefüggésekre, különbségekre, változásokra hívjuk fel figyelmüket.**
- **Gazdagítjuk matematikai tapasztalataikat, megismertetjük őket olyan matematikai alapfogalmakkal, melyek folyamatosan épülnek be gondolkodásukba, tevékenységükbe.**

Feladat:

- Fejlesztani kívánjuk a gyermekek logikus gondolkodását, problémamegoldó képességét, feladat-megoldási önállóságát, és szóbeli kifejezőkészségét. Ezáltal objektíven megismerhetik a világot, képessé válnak problémák meglátására és megoldására.
- Játékos módon, cselekedtetéssel juttatjuk el őket az ismeretszerzéshez. Sok feladatot páros- és mikro csoportos formában oldunk meg.
- Differenciáltan, egyénre szabottan adunk feladatokat, így fejlesztve a gyermekek egyéni képességeit. Figyelembe vesszük munkatempójukat, teherbíró képességüket,
- Lényeges, hogy pontosan fogalmazzuk meg gondolatainkat, s célirányosan tűzzük ki a feladatokat.
- Igyekszünk a fejlesztések során olyan problémahelyzeteket teremteni, melyekkel gondolkodásra és feladatmegoldásra készítjük a gyermekeket.
- Programunk szerint óvodánkban a gyermekek a környezeti világról a nap bármely percében szerezhettek ismereteket, tapasztalatokat. Feladatunk az, hogy észrevegyük azokat a helyzeteket, amelyekben fejleszhetjük a matematikai képességeket, és ismereteket nyújthatunk a környezetről.
- Gondoskodnunk kell a környezeti tevékenység megismerésénél, hogy megfelelő alkalom, idő, hely és eszköz álljon rendelkezésre az ismeretszerzéshez.
- Ismerjék fel a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat.
- Alakuljon ítélő képességük, fejlődjék tér-sík és mennyiség szemléletük.
- Elősegítjük a gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességeinek kialakulását.
- A gyermekek fejlesztése, a közvetlen tapasztalatszerzés hetente történjék, melyen minden gyermek aktív részvételére számítunk. Majd az itt szerzett általános ismereteket beépítjük az egész óvodai tevékenységbe.

A fejlesztés tartalma:

- Fokozatosan ismerkedjenek meg a tárgyak térbeli kiterjedésével. Végezzenek összehasonlításokat, melynek során tárgyakat válogassanak, osztályozzanak, rendezzék halmazokká tulajdonságaik szerint. Mindenféle tulajdonság szerepet kaphat a válogatásban, melyet a gyermek érzékel, és könnyen észrevesz.
- Összemérés hosszúság, irány, jelzett hosszúság, tömeg, űrtartalom szerint.
- Határozott utasításra legyenek képesek meghatározott számosságú halmazokat képezni. Azokat színük, formájuk alapján sorba rendezni, szavakkal fejezzék ki az elvégzett műveleteket.
- Ismerjék fel a hamis- és igaz relációkat, és azokat tudják változtatni.
- Környezetükben fedezzék fel a gömb, a téglatest, a kocka alakú tárgyakat, valamint a tárgyakon a kör, a téglalap és négyzet alakú síkidomokat.
- Számfogalmuk a tízes számkörben biztos legyen, a halmazok elemeit, ismerjék fel, rendezzék sorba, s az elemek helyét a sorban sorszámnevvel jelezzék.
- Halmazokat egyesítsenek, bontsanak, növeljenek, csökkentsenek. (Több, kevesebb, ugyanannyi). Hasonlítsák össze becsléssel, párosítással. Cselekvéssel hozzanak létre mennyiségeket, tudják azok számszerűségét megállapítani.
- Értsék a térbeli viszonyokat jelentő névutókat és a beszéd folyamán alkalmazzák azokat.
- Ismerkedjenek meg a tömeg és az űrtartalom mérésével.

Sikerkritérium:

- Legyenek képesek matematikai jellegű problémákról gondolataikat elmondani, egymás állításait megítélni.
- Tudjanak tulajdonság szerint válogatni, sorba rendezni, kiegészíteni.
- Helyesen használják a halmazokkal kapcsolatosan az összehasonlítást kifejező szavakat (hosszabb, rövidebb, több, kevesebb...stb.).
- Tudjanak összemérni párosítással, színekkel, nagysággal.
- Tudjanak előállítani különböző elemekből rendezéssel, bontással többet, kevesebbet, ugyanannyit.
- Legalább 10-ig számláljanak tárgyakat.
- Azonosítsanak más helyzetben egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.
- Legyenek képesek geometriai tulajdonságok alapján térbeli és síkbeli alakzatok szétválogatására.
- Tudják megkülönböztetni a jobbra, balra irányokat, helyesen használják a helyzeteket kifejező névutókat. (alá, fölé, közé, mellé...stb.)

6.7. Munka jellegű tevékenységek

A gyermeki munka örömmel, szívesen végzett játékos tevékenység, a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges képességek, készségek, tulajdonságok (kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság) alakításának fontos lehetősége; a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze.

A gyermek hasonlítani akar a felnőttre, ezért munkatevékenységét is utánozza. Az utánzás miatt rendkívül fontos a felnőtt mintaszerű viselkedése és pozitív viszonya a munkához.

Cél:

- A gyermekmunka során sajátítsák el gyermekeink azokat a jártasságokat, készségeket, képességeket, a munkavégzéshez szükséges attitűdöket, amelyek a társas együttélés fenntartását szolgálják.
- Legyen a személyiségfejlesztés fontos eszköze, domináljon a cselekvő tapasztalatszerzés, az egymásra figyelés, a megbecsülés.
- Nyugodt légkör biztosítása, hogy kitartással végezhesék el a tevékenységet.
- A mindennapi tevékenységekben, s a hagyományörző tevékenységek gyakorlásán keresztül pozitív attitűddel forduljanak a munkatevékenységekhez, az elvégzett sikeres munka jelentsen nekik örömet, megbecsülést. Meg kívánjuk alapozni a munkaerkölcs, a felelősségérzet megjelenését a gyermeki személyiségben.
- A munka legyen a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.
- A gyermekek együttműködésének, szervező képességének fejlesztése.
- El szeretnénk juttatni gyermekeinket a kitartás szintjére, vagyis a célirányos kötelezettségvállalás befejező mozzanataig.
- Igyekszünk kielégíteni a gyermeki „kipróbálási vágyat”, mellyel kezdeményező készségüket formáljuk.
- Szorgalmazzuk, hogy az óvónővel kialakult érzelmi kapcsolat, a megerősítés motivációja ösztönözze a gyermekeket a munka jellegű tevékenységek céltudatos végzésére.

Óvodánkra jellemző gyermeki munka fajtái:

- önkiszolgáló munka,
- alkalmoszerű munkák,
- növények, állatok gondozása,
- naposi munka

Feladat:

- A munka és munka jellegű játékos tevékenységek cselekvő tapasztalatszerzés útján valósuljanak meg.
- Nyugodt légkör biztosítása, hogy kitartással végezhesék el a tevékenységet.
- Legyen önként, örömmel, szívesen végzett aktív tevékenység; fontos az állandó megerősítés.
- Válgják a tapasztalatszerzésnek, a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok alakításának fontos eszközévé.
- A közösségi kapcsolatok fejlesztése, a kötelességteljesítés alakítása. Ösztönözzük a gyermekeket saját és mások reális elismerésére.
- A munka tudatos pedagógiai szervezése, konkrét, reális, a gyermekhez mért fejlesztő értékelése.

- Az önkiszolgáló munkára a gyermeket az önállóság igénye ösztönzi. Az önkiszolgáló munkákkal (étkezés, öltözködés, tisztálkodás, terítés) komplex módon fejlesztjük a gyermeket. A mozgáskoordinációt, az önállóságot, az akarat kibontakozását segítjük elő. Kialakítjuk, erősítjük a gyermek feladattudatát, felelősségtudatát. Ügyesebbek, bátrabbak és aktívabbak lesznek az önkiszolgálás során.
- Az alkalmoszerű munkák hozzájárulnak az időészlelés kialakulásához. A játékelrakás időről időre ismétlődő tevékenység. Az alkalmoszerű, felelősi munkáknak szerepük van még a közösségi érzés kialakulásában és az érzelmek, empátiás készség fejlődésében is. (Segítés az óvodapedagógusoknak, ajándékkészítés különböző alkalmakra, megbízások teljesítése, teremrendezés, játékjavítás, mosdófelelős).
- A növények, állatok gondozása során a gyermekek értelmi képességeit is fejlesztjük. Megismerik a növények, állatok külső-, belső tulajdonságait, a természet törvényszerűségeit, az ok-okozati összefüggéseket. Felelősségtudatuk, feladattudatuk nő, mozgásuk összehangolódik - különösen a kerti munkák során. Hozzásegíti őket a környezettudatos szemléletmód kialakításához.
- A naposi munka legjobb lehetőséget biztosít középső csoporttól a közösségi érzés, a felelősségérzet, a feladattudat, kötelességtudat alakítására. Kialakul az együttműködés a társakkal, fejlődik a társas viszony és a mozgáskoordináció. Az önállóságra nevelés feladatainak megoldását különösen erősíti a naposi munka. Az önállóság nemcsak az egyes feladatok önálló elvégzését jelenti, hanem egyszerű szinten a munka önálló megszervezését is. A naposi munka igen jó alkalom a bírálati és önbírálati készség fejlesztésére és a rendszeret iránti fogékonyság fokozására.
- A gyermekmunkára jellemző, hogy külső kényszer veti fel, a munka eredménye mérhető. A gyermek munkáját felelősséggel végezze, a munkavégzéshez alaposabb ismeretekre, fejlettebb készségekre van szüksége. A gyermek tevékenységi vágya, a felnőtthöz való viszonya, utánnézési vágya, önállósági törekvése, valamint a feladatok elemi szintű megértése, nélkülözhetetlen eleme a munkavégzésnek.
- A munka során értsék meg az egyszerű, tevékenyegre vonatkozó utasításokat, s az ezzel kapcsolatos gondolataikat osszák meg társaikkal és a felnőttekkel egyaránt.

Sikerkritérium:

- **A gyermekmunka válják önként, örömmel, szívesen végzett aktív tevékenységgé.**
- **Munkájuk által váljanak a közösség elismert, megbecsült tagjává.**
- **Reálisan értékeljék saját és mások tevékenységét.**
- **A naposok feladatai bővüljenek: önállóan tegyék fel az asztalterítőket, vegyék elő és osszák ki az étkezéshez szükséges eszközöket, és esztétikusan rendezzék el az asztalon.**
- **Vegyenek részt a csoportszoba díszítésében, rendezésében, a játékszerek tisztításában.**
- **Ünnepekre készítsenek ajándékokat.**
- **Folyamatosan gondozzák az élősarok növényeit. Terméseket, magvakat gyűjtsenek. A magvakat önállóan cserépbe ültessék el. Folyamatos feladatukká válják az udvar rendezése: a falevelek összegereblyézése, az udvari járdák tisztántartása. (Ehhez biztosítunk kisméretű eszközöket: lombsöprű, kislapát, vödör, gereblye). Segítségüket a fű gondozásában is örömmel vesszük. Télen részt vállalhatnak az udvaron a hó eltakarításában.**
- **Az élősarokban, az állatok gondozásába az óvónő irányítása és felügyelete mellett kapcsolódhatnak be.**

6.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Óvodánkban a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. A képességeket, a magatartást, a tanulás iránti vágyat a motiváció fejlődését és a cselekvéses ismeretszerzést is magában foglalja.

Cél:

- **Elsődleges az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése.**
- **Elősegítjük a gyermek teljes személyiségének fejlődését.**
- **Építünk kell a tanulást támogató környezet megteremtése során a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.**
- **A megfigyelés, az emlékezetbe vésés és a felidézés óvodáskorban gyakorlati tevékenységbe ágyazottan fejlődjenek. A valóságos cselekvés mellett kialakítjuk a belső, gondolati képeket és ez által a megismerés fokozatosan áttevéődik a képszerű gondolkodás szintjére.**
- **A gyermekek a cselekvéses műveleteket, összefüggéseket a beszéd szintjén legyenek képesek megérteni. A szóbeli kifejezést kiemelten kezeljük, hiszen az értelmi képességek kifejezésének fontos eszköze.**
- **Változatos tevékenységek közben a tanulás adjon lehetőséget az érdeklődés felkeltésére, a tapasztalatszerzésre, a gondolkodás örömeinek, átélésére, az alkotásra.**
- **A tanulási folyamattal a gyermekek világszemlélete pozitív irányú alakulásának befolyásolása.**
- **A fejlettség szerinti iskolakezdés.**

Feladat:

- Programunk értelmében a tanulás folyamatos utánzáson alapuló tevékenység, amely nem szűkül le az ismeretszerzésre. A nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretben valósul meg.
- Megteremtjük a tanulást támogató környezetet, s építünk a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.
- Biztosítjuk a tanulás feltételeit. A gyermek cselekvő aktivitására építve lehetőséget nyújtunk a közvetlen sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalásra, a felfedezés örömeire, kreativitásának erősítésére.
- Biztosítjuk a tanulás különböző formáinak megvalósulását: utánzásos, minta-és modellkövetéses magatartás-és viselkedéstanulás; spontán, játékos tapasztalatszerzés; cselekvéses tanulás; a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés; az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés; gyakorlati problémamegoldás.
- Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott pozitív értékeléssel segítse a gyermek személyiségének kibontakozását.
- Fontosnak tartjuk, hogy minden gyermek önmaga lehetőségeihez képest fejlődjen, ezért egyéni fejlettségüknek megfelelően, differenciált feladatadással ösztönözzük őket a problémák helyes megoldására.
- A tanulás játékos marad, mely fokozza az érdeklődést, kitartást, gondolkodást.
- Programunkban a tanulás tartalma a következő tevékenységformákban jelenik meg: játék-, vers-, mese-, énekes játék-, rajzolás-, mintázás-, kézimunka-, mozgás-, külső világ megismerése-, munka jellegű tevékenységek.
- A helyi sajátosságokat figyelembe véve lehetőségünk nyílik arra, hogy nevelési céljaink

érdekében a gyermekek fejlettségét figyelembe véve az óvodapedagógus maga választhassa meg csoportjának tematikáját. A tervezésnél figyelembe vesszük, hogy az új tapasztalatok szorosan kapcsolódjanak a már megszerzett tudáshoz.

- A fejlesztések anyagának tudatos feldolgozásával hozzájárulunk a sikeres, tervszerű ismeretnyújtáshoz, cselekvéses tanuláshoz.
- A tanulási tevékenység során alakuljon ki gyermek és felnőtt között a kölcsönös kommunikáció. A felnőtt egyértelmű, világos feladatadásával tegye a gyermek számára érthetővé a megoldandó helyzetet. A gyermek bátran forduljon kérdéseivel, észrevételeivel a felnőtt felé. A cselekvés során, ha szükséges, érthető kifejezésekkel segítse a jó megoldás létrejöttét.
- Kiemelten kezeljük a gyermekek fejlődésének segítségét, mely által minden gyermek eljut az iskolakezdéshez szükséges értelmi, lelki, szociális és testi fejlettséghez.
- A szervezett tanulás formái lehetnek kötetlenek, közvetve kötöttek és kötöttek. E fejlesztések hatást gyakorolnak a gyermekek magatartására, alkalmazkodó képességére, pozitívan hatnak figyelmükre, türelmükre. Óvodai életünkben a tanulás munkaformái: egyéni, páros, mikro csoportos, csoportos szinten valósulnak meg.

Óvodánkban a fejlődés nyomon követésének dokumentumai:

- **gyermekekről vezetett fejlődési napló, mely tartalmazza a gyermek értelmi, lelki, szociális és testi fejlettségi mutatóit**
- **minőségfejlesztő munka részeként az évenként beiktatott, a gyermekek fejlődéséről szóló mérések**
- **minőségfejlesztő munka részeként végzett gyermeki elégedettség mérés**
- **a csoportnaplókban található nevelési tervek, értékelések, napi bejegyzések**
- **a fejlesztő pedagógus, utazó gyógypedagógus gyermekekre szóló egyéni tervezése, értékelése**
- **a fejlesztő pedagógus által a nagycsoportosok körében végzett difer mérések (tagóvodában)**
- **a logopédus által végzett szűrések, fejlesztések**

Sikerkritérium:

- **Jussanak el a gyermekek arra a szintre, hogy a spontán ismeretszerzés tudatos ismeretszerzéssé alakuljon át.**
- **A cselekvéses tanulás során jelenjék meg a képszerű fogalmi gondolkodás, melynek segítségével az értelmes, választékos beszéd váljék mindennapossá.**
- **A tanulás folyamatának alakulásában jelenjék meg a figyelemösszpontosítás, a megosztott figyelem, a feladattudat, a kitartás és a szorgalom, amely hozzá segíti a gyermekeket az alapkultúrtechnikák elsajátításának képességéhez.**
- **Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett jelenjék meg a szándékos bevésés és felidézés, nőjön a megőrzés időtartama, s a felismerés mellett kapjon egyre nagyobb szerepet a felidézés.**
- **Jelenjék meg a szándékos figyelem, növekedjék a figyelem időtartama, terjedelme, váljék könnyebbé megosztása és átvitele.**
- **A cselevő-szemléletes és képi gondolkodás mellett jelenjék meg az elemi fogalmi gondolkodás is.**
- **A kialakuló feladattudat nyilvánuljon meg a feladat megértésében, a feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében, kitartásában, munkatempójában.**
- **Hat éves korra, az óvodáskor végére, a gyermek érje el az iskolai élet**

megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Jussanak el az iskolakezdéshez szükséges értelmi, lelki, szociális és testi fejlettséghez

7. Az óvodai élet megszervezésének elvei

7.1. Az óvoda tárgyi dologi feltételei

Az Árpád Úti Óvoda székhelyintézményében

Mivel óvodai nevelésünkben elsődleges a szabad játék, a tevékenységekben a komplexitásra törekszünk, ezért a tárgyi eszközökben is igyekszünk a sokszínűséget biztosítani. Az élményszerzésből kiinduló nevelésünk is megköveteli, hogy sokfajta eszköz álljon a gyermekek rendelkezésére, hogy tapasztalás útján jusson információkhoz. Különösen fontos ez a hátrányokkal küzdő gyermekek esetében. Úgy gondoljuk, kötelességünk nekik is megadni minden esélyt a felzárkózásra.

Természetesen, mindent megteszünk annak érdekében, hogy a programunknak megfelelő eszközállománnyal rendelkezünk. Eddig is, és a jövőben is pályázatok segítségével szeretnénk az elvárásoknak megfelelni. Intézményünk rendelkezik az oktatási intézmények működéséről szóló 20/2012.(VIII. 31.) EMMI rendelet eszközjegyzékében megfogalmazott minimális eszközökkel. Természetes számunkra, hogy a fejlesztés, az új irányzatoknak való megfelelés mindig új feladatok elé állít bennünket. Igyekszünk udvarunkat is a környezettudatos magatartás kialakulását elősegítően kialakítani, eszközökkel felszerelni. Programunkba beépítettük a Föld- és a Víz világnapjának megünneplését, amellyel szeretnénk a gyermekek, de a szülők figyelmét is ráirányítani a természeti kincsek megóvására. Alapítványunk segítségével, pályázati, önkormányzati forrásokkal még mindig sokat kell újítanunk udvarunkon.

A gyermek és felnőtt bútorzat folyamatos cseréje szükséges. Azonban az épület felújításához már önkormányzati segítségre lesz szükség.

A Vízivárosi Tagóvodában:

Rendelkezünk pedagógiai programunk megvalósításához, a gyermekek fejlődéséhez szükséges tárgyi feltételekkel, melyek szolgálják a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfelelnek testméreteiknek, s biztosítják egészségük megőrzését, fejlődését, mozgás-és játékigényük kielégítését.

Eszközrendszerünk megfelel a nevelési-oktatási intézmények számára meghatározott kötelező eszköz, felszerelés jegyzékének.

Épületünk CLASP jellegű, ennek megvannak az előnyei és hátrányai egyaránt. Előnye, hogy a csoportszobákon lévő hatalmas ablakfelületek és a tetőtér világítás által mindig világos az épület belső része. A csoportszobákban a polcrendszerek jó lehetőséget nyújtanak a játékok gazdaságos és esztétikus elhelyezésére, mely a gyermekek számára hozzáférhető és biztonságos. Az épület hátránya az, hogy falainak vékonysága miatt az időjárás rosszabbra fordulásával, az év háromnegyed részében hidegek a mellékhelyiségek.

Az óvoda megfelelő munkakörnyezetet biztosít a munkatársaknak, s lehetőséget nyújt a szülők fogadására is.

Intézményünk hat csoportszobával működik, ezen felül még rendelkezünk szertárral, raktárhelyiséggel, logopédiai teremmel, fejlesztő szobával, ebédlővel, aulával, tálalókonyhával, mosókonyhával, orvosi szobával. Óvodánkban nevelői szobaként az ebédlőt

használjuk, közös öltözőjük van az óvodapedagógusoknak és a technikai dolgozóknak.

Tornateremmel nem rendelkezünk, viszont az óvoda aulája elég nagy teret biztosít a mozgásos tevékenységek végrehajtásához, a szülők fogadásához.

Az óvoda udvarának bemutatása, az azt körülvevő lakótelepi környezet figyelembevételével
Óvodánk udvara biztonságosan szolgálja a gyermekek játéktevékenységét. Olyan játszóparkká alakult, ahol szabadidejüket örömmel eltölthetik a játszó apróságok, s megfelel az európai uniós elvárásoknak.

A körülöttünk lévő lakótelep környezetkultúráján még van mit alakítani az itt lakó közösségeknek. Hiszen a felnőtteken múlik, hogy megóvják, széppé tegyék közvetlen környezetüket, s ez által ember közelebbé, színesebbé válják a lakótelepi egyhangúság. A változás által jó példát mutatunk a környék számára, s kedvet ébresztünk az itt lakókban arra, hogy a közeli játszótereket hangulatossá, használhatóbbá rendezzék.

7.2. Óvodánk csoportszerkezete. Szervezeti és időkeretek

7.2.1. Óvodánk csoportszerkezete

Közösségünk úgy döntött, hogy az eredményes nevelő- és fejlesztő munka érdekében olyan csoportok kialakítására törekszünk, ahol a legideálisabb a gyermekek azonos életkor szerinti szerveződése, a nemek arányának figyelembe vétele. Indokaink elsősorban pedagógiai jellegűek, másodsorban figyelembe vettük óvodánk hagyományait, óvodapedagógusaink hozzáállását és a szülők igényeit. Döntésünket befolyásolta a szociális összetétel, a gyermekek neme, a gyermeklétszám, az azonos életkoron belüli eltérések nagysága, a jó közösségi légkör kialakításának igénye és az egyéni képességfejlesztés feladatainak megvalósítása.

A nehezen nevelhető vagy speciális fejlesztési igényű gyermekek csoportbeli elhelyezésénél alapvető szempont a pedagógusok arányos terhelése.

A homogén csoportok szervezése könnyebbé teszi a fejlesztések megvalósítását. Tapasztalataink szerint az azonos életkorú gyermekek csoportja igen heterogén összetételt mutat, az eltérés fellelhető a szocializáció, higiénia, mentálhigiénia, értelmi képességek fejlettsége, vagy fejletlensége terén.

Intézményünkben igen sok a hátrányos helyzetű gyermek, kik más-más törődést, gondozást, fejlesztést igényelnek, egy azonos életkorú csoporton belül is.

Amennyiben az egyéni képességfejlesztést lelkiismeretesen és hatékonyan kívánjuk megvalósítani, nem kívánatos a vegyes életkorú csoportok létrehozása.

Úgy véljük, ezáltal még szerteágazóbb differenciálásra lenne szükség, mely azt eredményezné, hogy nem lenne megfelelő szintű és idejű az egyes csoportok fejlesztése egy közösségen belül.

A közösségi nevelés az erkölcsi nevelést szolgálja, serkenti a szocializációt, lehetővé teszi a társadalom szempontjából értékes tulajdonságok alakítását. A jó közösségi szellem kialakításánál fontos szempontnak tartjuk a közös élmény jelentőségét. Egy vegyes életkorú csoportban nagy a változás, közös élményeikre együtt nem tudnak visszaemlékezni, elhalványulhatnak az ünnepi készülődések, a közös játékok, szereplések együttes felidézése. Fontos, hogy a gyermekek több éven keresztül egyazon közösség tagjai maradjanak.

7.2.2. Szervezeti és időkeretek

Cél:

- **A gyermekek óvodai életét céltudatosan alakítsuk ki.**
- **A napirenddel, hetirenddel biztosítsuk a gyermekek egészséges fejlődését, azzal, hogy megfelelő időkereteket jelölünk meg minden tevékenységhez.**
- **Tervszerű, összehangolt tevékenységekkel kerüljük el a felesleges várakozást, a tétlenséget, a kapkodást.**
- **A rendszeresen visszatérő ismétlődések érzelmi biztonságot teremtsenek a gyermekekben.**
- **Az óvodai élet szervezésében kapjon kiemelt szerepet a gondozás.**

Feladat:

- A napirend és a hetirend által biztosítjuk a gyermekek egészséges fejlődéséhez a feltételeket, a megfelelő időtartamú párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével.
- Napirendünk igazodjék a különböző tevékenységekhez, s a gyermekek egyéni szükségleteihez, és vegye figyelembe a helyi szokásokat, igényeket.
- A rendszerességgel és az ismétlődésekkel érzelmi biztonságot teremtünk a gyermekek számára.
- Folyamatosság és rugalmasság jellemezze, megteremtjük a tevékenységek közötti harmonikus arányokat, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.
- A napi- és hetirendet a gyermekcsoportjaink óvodapedagógusai alakítsák ki.
- Az óvodapedagógus a gondozás feladatában is neveljen, építse kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segítse önállóságuk fejlődését a gondozást végző többi munkatárssal.
- Legyenek stabil elemei, amelyektől egyetlen óvodai csoport sem tekinthet el (étkezés, pihenés).
- **A napirendben a legtöbb időt a gyerekek legfőbb tevékenysége, a játék kapja.**

- Alkalmazkodjék az évszakokhoz, nyáron változtatást igényel.
- A napirendi táblázat azonos tevékenységek délelőtti, délutáni összidőtartamát adja meg.
- A kötetlen fejlesztések időpontját nem határozzuk meg.
- Arra törekszünk, hogy a gyermekek napirendje a családban lehetőség szerint az óvodáéval összhangban legyen, és harmonikusan egészítse ki egymást.
- Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, fejlődésük nyomon követését különböző, az óvodapedagógusok által készített - kötelező és nem kötelező - feljegyzések, dokumentumok szolgálják.
- Az óvodai nevelés helyi nevelési program alapján történik, és a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg.
- Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő tevékenységek mindegyikét óvodapedagógus irányíthatja.

Napirend:

Érkezéstől az udvari játékig

- A gyermekek érkezése, fogadása.
- Játék, egyéb szabadon választott tevékenység, egyéni fejlesztés a játéktevékenységbe ágyazottan, személyes percek.
- Játékos, szervezett tanulás csoportos, mikro csoportos, páros, egyéni foglalkozási formák alkalmazásával, a gyermekek aktuális fizikai-lelki-értelmi állapotát figyelembe véve.
- Mozgás, testnevelés.
- Gondozási teendők ellátása, tízórai.
- Hagyományok ápolása, születésnapok megünneplése.
- Élményszerző séták, kirándulások, közös megfigyelések.
- Szabad, mozgásos játék az udvaron.

Udvari játéktól az ébredésig

- Naposi munka feladatainak elvégzése.
- Gondozási teendők ellátása, ebéd.
- Pihenés, alvás, mesével.
- Folyamatos ébredés.

Ébredéstől hazaindulásig

- Csoportszoba rendjének helyreállítása.
- Gondozási teendők, uzsonna.
- Játék, egyéb szabadon választott tevékenység, egyéni fejlesztés a játéktevékenységbe ágyazottan, személyes percek.
- Szabad, mozgásos játék az udvaron.
- Találkozás a szülőkkel, rövid információcsere a gyermekről.

Alapelvek a hetirend elkészítéséhez

1. A 3-4 évesek hetenként tartott kötetlen és közvetve kötött tevékenységei:

- külső világ tevékeny megismerése
- vizuális nevelés
- zenei nevelés
- mese-vers szeretetére nevelés
- testnevelés, mozgásos játék

A foglalkozások időtartama 10-15 perc lehet.

2. A 4-5 évesek hetenként tartott kötetlen, közvetve kötelező és kötött foglalkozásai:

- külső világ tevékeny, valamint mennyiségi és formai megismerése,
- vizuális nevelés
- zenei nevelés
- mese-vers szeretetére nevelés
- testnevelés, mozgásos játék

A foglalkozások időtartama 20-25 perc lehet.

3. Az 5-6-7 évesek hetenként tartott kötetlen, közvetve kötelező és kötött foglalkozásai:

- külső világ tevékeny, valamint mennyiségi és formai megismerése,
- vizuális nevelés
- zenei nevelés
- mese-vers szeretetére nevelés 2-3 alkalommal.
- testnevelés, mozgásos játék

A foglalkozások időtartama 30-35 perc is lehet.

4. A foglalkozások szervezése a nevelési év folyamán:

3-4 éveseknek november 1-től-május 31-ig,

4-5 éveseknek október 1-től-május 31-ig és az

5-6-7 éveseknek szeptember 15-től május 31-ig tartunk foglalkozásokat.

Nem mondhatunk le nyáron sem a gyermekek fejlesztéséről. A nyári időszakban nagyon sok időt töltünk a szabadban, az óvoda udvarán. Különböző tevékenységekkel, játékokkal gazdagíthatjuk a gyermekek udvari életét: dalos játékokkal, testnevelési játékokkal, számossággal kapcsolatos játékokkal. Az udvaron is biztosítunk eszközöket az ábrázoláshoz, rajzoláshoz. Folyamatosan figyeljük az udvaron, a séták során a természetet, a növényeket, az állatokat. Az irodalmi és anyanyelvi nevelésre is nagy hangsúlyt fektetünk sok mondókéval, verssel és mesével.

Sikerkritérium:

- **Az óvodai élet céltudatos szervezése biztosítékul szolgál a gyermeki személyiség egészséges fejlődéséhez.**
- **A jól megválasztott időkeretek mindhárom korosztály számára biztosítja a gördülékeny életritmus kialakulását.**
- **A folyamatos és a rugalmas szervezés, a harmonikus arányok, valamint a helyi szokások figyelembe vétele komplex módon hat a fejlesztésre.**
- **A játék kiemelkedő szerepe áthatja a napirend, hetirend kialakítását, ezzel segíti a gyermek fő tevékenységi formájának érvényesülését.**
- **A napirend és a hetirend kialakításában megjelennek a párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek, melyek igazodnak a gyermekek egyéni szükségleteihez.**

8. Az óvoda gyermekvédelmi feladatai, szociális hátrányok enyhítése, esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések

Cél:

- **Óvodán belüli prevenció megszervezése, végrehajtása.**
- **Az óvodában adódó gyermekvédelmi esetek vizsgálata környezeti, családi, intézményi szinten.**
- **A hatáskörbe tartozó gyermekek problémáinak felismerése, kezelése, feldolgozása.**
- **A felszínre hozott gondok orvoslása a helyi társadalom gyermekvédelemben érintett társszerveivel, szakembereivel együtt.**
- **Biztosítanunk kell mindazokat a gyermekeket megillető jogokat, és ellátásokat, amelyeket az intézmény számára a vonatkozó jogszabályok és rendeletek előírnak.**
- **A hátrányos, a halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekek kiszűrése, majd prevenció, feltáró és problémákat megszüntető tevékenységek végzése.**
- **Célunk, hogy az óvodás gyermekek hátrányos megkülönböztetése ne jelenjen meg semmilyen formában az óvodai élet során.**
- **Esélyegyenlőség biztosítása, a szociális hátrányok enyhítése.**

Az óvodapedagógus feladatai

- Elősegíti a veszélyeztetett, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, járását.
- Biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő- óvó intézkedésekre javaslatot tesz.
- Új óvodások befogadását elősegíti, beilleszkedésüket zökkenőmentessé teszi.
- A gyermekeket és családjukat a lehetőségekhez képest minél jobban megismeri.
- Szükséges esetekben családlátogatást végez.
- A problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket, az okokat felismeri, és ha szükséges, ehhez szakember segítségét kéri.
- A feltáró munka után az indulási hátrányok kompenzálására tervet készít és végrehajtja.
- A felzárkóztatást megszervezi.
- A tehetséggondozást megvalósítja, elősegíti.
- Az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében közreműködik.
- Az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában részt vesz, a szűrést szükség esetén, soron kívül javasolja.
- Az integrált nevelést elősegíti a gyermekek problémái szerinti súlyossági foknak megfelelő ellátási formában.
- A rendszeres óvodalátogatást figyelemmel kíséri, szükség esetén jelzi a hiányzást.
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájárulást javaslatával elősegíti.
- Minden rendelkezésére álló eszközzel, segíti a gyermek családban történő felnevelését.
- A szülőkkel való együttműködési kapcsolat kialakítására törekszik, elősegíti a szülői szerep eredményesebb betöltését.
- Jó kapcsolatot épít a helyi társadalom gyermekvédelmi rendszerében érintett szervekkel, személyekkel.
- Az intézményvezető megbízásából képviseli a gyermek- és ifjúságvédelmi szempontokat, szervezi, irányítja, és személyes részvételével elősegíti e szempontoknak

az érvényesülését.

- A pedagógiai programban kitűzött feladatokat folyamatosan, minden pedagógus végzi az óvodavezető ellenőrzésével.
- A nevelési év elején tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi tevékenységről, fogadó órájáról, arról, hogy probléma esetén milyen óvodán kívüli, gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményeket kereshetnek fel.
- Közreműködik a pedagógiai program gyermekvédelmi fejezetének kidolgozásában.
- Folyamatosan kapcsolatot tart a Szakértői Bizottsággal, a gyámhatósággal, a pártfogókkal, nevelőszülői felügyelőkkel, rendőrséggel, valamint a családokkal foglalkozó szakemberekkel és segítőkkel.
- Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását, a helyi önkormányzat kapcsolódó rendeleteit és ezt az óvodavezető és kollégái tudomására hozza.
- Nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket, feljegyzi a gyermekekkel, illetve a családdal kapcsolatos intézkedéseket és azok eredményességét. Folyamatosan ellenőrzi a nyilvántartásba vétel, illetve a megszüntetés okait.
- Javaslatot tesz a különböző segélyezési formákra, segít a segélykérelmek, a környezettanulmány elkészítésében.

Óvodavezető feladatai

- Fő feladata a gyermekek mindenek felett álló érdekeinek érvényesítése és az érvényesülés ellenőrzése.
- Biztosítja, elősegíti az óvodai szociális segítő munkatárs hatékony tevékenységét.
- Felel:
  - a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok megszervezéséért és ellátásáért
  - a nevelő és oktató munka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséért
  - a gyermekbaleset megelőzéséért
  - a gyermekek rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezéséért, mely munkában közreműködik valamennyi pedagógussal.
- Javaslatot tesz a családon belüli szociális körülmények figyelembevételével a család bevonására a szociális segélyhelyzetek körébe.
- Biztosítja a gyermekekkel kapcsolatos adatok védelmét.
- Felügyel a nyilvántartások vezetésére.
- Rendelkezik a házirendről a gyermeki jogokat illetően.

Sikerkritérium:

- **Bizalommal fordulnak felénk a szülők, elfogadják segítségünket, javaslatainkat.**
- **A nevelési év végére a kitűzött célok és feladatok megoldásában tükröződik az óvodában végzett gyermekvédelmi munka összhangja.**
- **A prevenciós tevékenység eredménye megmutatkozik a nevelési év végén elkészített beszámolóban.**
- **A felmerült problémás esetek felismerése, kezelése után látványossá válik a gondok orvosoltsága, melybe segítséget adtak a helyi társadalom gyermekvédelemben érintett társszervezetei, valamint a szakemberek is.**
- **A gyermekvédelmi munkában megmutatkozik azoknak a jogoknak, ellátásoknak, jogszabályoknak és rendeleteknek az eredménye melyekkel biztosítottá vált a gyermekek személyiségjogainak tiszteletben tartása.**

9. Szereplések, beilleszkedés a társadalomba

9.1. Hagyományos ünnepeink, rendezvényeink

Óvodánkban már évek óta hagyomány a népszokások játékos újraélesztése, mellyel gazdagítjuk és felszabadítjuk a gyermeki személyiséget. Minden gyermek más egyéniség, de egyben közösek: magyar az anyanyelvük. Szinte feloldó terápiaként hat egy dalos játék eljátszása, az ismétlődő dallamok és mozdulatok újjászületése. Elgépiesedett, érzelmekben egyre sivárabb korunkban szükség van az anyanyelv ápolására, mely a legnemesebb, legveretesebb fordulataival a gyermekek felhőtlen játékaivá válhatnak.

Magyarságunkból, a magyar nyelv ősi, kimeríthetetlen "kútjából" merítettünk, hiszen benne rejlik elődeink léte, hagyományőrző kincsünk is. Ünnepeink tehát a minden évben ismétlődő hagyományaink (Szület, Dömötör-nap, Márton napi ludazás, Mikulás, Karácsony, Újévköszöntés, Farsang, Húsvét, Pünkösöd, Anyák napja, év búcsúztatása).

Hagyomány volt eddig és ezután is folytatni kívánjuk a nevelési év végén a csoportonkénti évzáró műsort, ahol a gyermekek természetesen az egész évben megismert verseket, népi mondókákat, rigmusokat, játékokat, dalokat adják elő.

Az ünnepélyekről, megemlékezésekről a Szervezeti és Működési Szabályzatban döntünk.

A gyermekek számára eddig még soha nem volt fárasztó, mindig figyelembe vettük a kicsik teherbíró képességét.

Vannak ünnepélyeink, melyek megtartásának módjáról dönthet a nevelőttest, hogy közösen vagy csoportonként ünnepli. (Karácsony, Farsang Húsvét, 1848. március 15.)

Évtizedes hagyománya van már csoportonként a gyermeki születésnapok megünneplésének. Az egymás iránti figyelmesség, törődés a fő célunk. Az ünnepeltet kedves verseivel, mondókáival, dalaival és meséjével köszöntjük fel, ő pedig egy kis édességgel kedveskedik vendégeinek.

Ezek a szép, különleges alkalmak több szint és változatosságot jelentenek az évek során.

A hazafias ünnepek megtartása az értelmi és érzelmi nevelésen túl még a fegyelemre nevelésben is nagy szerepet játszik. Az ünnepek lehetőség nyújtanak a nyilvánosság előtti szereplésre, mely erősíti a gyermekek szereplési és öntevékenységi vágyát. Alkalmasak ezen ünnepek nagy történelmi eseményekre és személyekre való emlékezésre.

Óvodánkban nagy figyelmet fordítunk arra, hogy a gyermekek életkorának, értelmi-érzelmi világának megfelelőjenek az ünnepek, évfordulók és a nyilvános szereplések.

Aktívan részt veszünk különböző rajzversenyeken, mese- és versmondó versenyeken, ahonnan értékes díjakat hozhatnak el kis neveltjeink. Néhány csoportszoba falát díszítik a nyertes képek, melyek igen közel állnak mindannyiunk szívéhez.

Minden karácsonykor a nagycsoportosok műsorral kedveskednek az idősek otthona lakóinak, részt veszünk a városi gyermekkarácsony műsorán, a karácsonyvárosi ünnepi műsoron a Városháza előtti színpadon, valamint eleget teszünk alkalmankénti társadalmi felkéréseknek. A felsorolt események mind segítenek abban, hogy óvodásaink megismerkedjenek és beilleszkedjenek a körülöttük lévő társadalomba, a közélet forgatagába.

9.2. Kapcsolat a szülői munkaközösséggel és a szülőkkel

Cél:

- **Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, szolgálja a gyermekek fejlődését.**
- **Szeretnénk megnyerni a szülők támogatását, melyhez szoros kapcsolat, bizalom és nevelési összhang szükséges.**
- **A családok sajátosságainak, szokásainak figyelembevételével, olyan segítségnyújtás adása, mely a családhoz illesztett megoldásokat, az intervenciók gyakorlatot veszi figyelembe.**
- **A szülői elégedettség állandó figyelemmel kísérésével, az igények beépülése nevelési folyamatainkba.**

Feladat:

- A szülők törekedjenek arra, hogy megismerjék óvodánk nevelési elveit és módszereit, s a megvalósításban aktívan közreműködjenek.
- Igyekszünk, hogy jó legyen az információáramlás a szülői szervezet megbízott tagjai és a szülők között. Ezen felül, közvetítik a szülők nevelési tapasztalatait, javaslatait a nevelőtestület felé.
- Figyelembe vesszük mindenkor a szociális különbségeket, az elfoglaltságokat, az igényeket, és évről-évre ápoljuk a már kialakult hagyományokat.
- Az aktív együttműködések során bepillantást nyerhetnek a szülők az óvodapedagógusok és a vezető beszámolója alapján az óvodában folyó munkáról, mely kölcsönös információcserére ad lehetőséget.
- A találkozások gyakori formái a napi találkozások, családlátogatások, szülői értekezletek, fórumok, pedagógiai előadások, fogadó órák, nyílt napok, óvodai ünnepségek, műsoros estek, sportvetélkedők, játszóház, kirándulások és a közhasznú munkák.
- Óvodánk nyitva áll a szülők előtt bármikor, kivétel, ha foglalkozások folynak. Nálunk természetes a szülőkkel való napi találkozás, amely elegendő egy problémafelvetésre, vagy egy időpont egyeztetésre.
- Minden évben a csoportok tartanak nyílt napot egy-két alkalommal, mely az érdeklődés középpontjában áll. Ekkor foglalkozásokon és az egész délelőtti folyamán végigkísérhetik gyermekeik tevékenységét, megfigyelhetik, hogyan viselkednek a közösségben, és feladataikat mennyiben tudják megoldani.
- Minden szülő rendszeres tájékoztatást kapjon gyermeke fejlődéséről.

Sikerkritérium:

- **Létrejön az összhang az óvodai és családi nevelés között, melyek egymást alkotó módon erősítik.**
- **A szülők, ahol tudnak, ott segítsenek az óvoda tárgyi, egészségügyi és esztétikai feltételeinek javításában.**
- **Az együttműködés értéke a találkozások tartalmában is nyilvánuljon meg.**
- **A szülők maguk is innovatív ötletekkel álljanak elő, bátran tegyenek fel kérdéseket bizonyos ügyekben a vezetőnek.**
- **Közösen szervezett gyermek és felnőtt programok 90%-os érdeklődéssel.**

9.3. Társadalmi, közéleti kapcsolataink

Cél:

- **Az óvoda nevelőmunkájának elősegítése és társadalmi megbecsülése érdekében az óvoda tartson kapcsolatot az óvodába lépés előtt, s az óvodai élet során, valamint az óvodai élet után a gyermek életét meghatározó szerepet betöltő intézményekkel.**
- **A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda legyen nyitott és kezdeményező.**
- **Intézményünk működjék együtt a fenntartó, üzemeltető, és az érdekvédelmi szervezetekkel.**
- **Szoros munkakapcsolatot kialakítása a bölcsődével, az általános iskolával egyaránt. Ennek kezdeményezője az óvodavezető, de aktívan részt vesz ebben a nevelőtestület.**
- **A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében, a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszünk és lehetőség szerint szakmai kapcsolatot igyekszünk fenntartani.**

Feladat:

- A fenntartóval, üzemeltetővel való jó kapcsolat kialakításának kezdeményezése mindenkor az óvodavezető feladata:
  - megtárgyalják az óvoda költségvetését, felhasználásának ütemezését
  - tájékoztatást adunk az óvoda munkájáról
  - meghívjuk a fenntartót az óvodában történő események meglátogatására
- Egy nevelési-tanulási terület közös elemzése – bölcsődével, más óvodával, iskolával -, közös értekezletek, megbeszélések, a felvetődő problémák megvitatása, a vitás kérdésekben kompromisszumra törekvés.
- Hagyomány nálunk a kölcsönös látogatás. Meglátogatjuk a bölcsődéseket, ahol sokszor kistestvérekkel találkozunk. Minden évben rendszeresen a nagycsoportosok ellátogatnak az első osztályosok bemutató órájára. Örülnek volt óvodástársaiknak, megfigyelhetik az iskola belső épületét, bepillanthatnak egy kicsit az ottani szokásrendszerbe.
- Értekezleteken, továbbképzéseken veszünk részt, óvónők-tanítónők közösen. Hiszen így tudjuk a konkrét úgynevezett "szakadékot" a legjobban csökkenteni óvoda és iskola között.
- Nem ritka nálunk az sem, hogy egy óvodai csoport állandó kapcsolatot tart fenn három évig egy adott osztállyal. Ez megnyilvánul a közös ünnepekben, látogatásokban, játszódélutánokban.
- Kiemelt kapcsolat ápolása a társintézményekkel, óvodákkal, módszertani, pedagógiai előadások, látogatások szervezése.
- Kapcsolatrendszer bővítése a Kárpát-medence magyar nyelvű intézményeivel, elsősorban a külhoni magyar óvodákkal.
- A Szakértői Bizottság intézményeivel kialakított jól működő kapcsolatunk megnyilvánul előadások tartásában, problémás helyzetek megbeszélésében, kölcsönös segítségnyújtásban.
- Jó kapcsolat kialakítása a szociális intézményekkel, a gyermekjóléti szolgálatokkal, a gyermekotthonokkal, egészségügyi, valamint közművelődési intézményekkel.
- Az óvodai szociális segítő munkatárs tevékenységét elősegítjük a szülők, a gyermekcsoportok, s az óvodapedagógusok körében. Hiteles, rendszeres információcserére törekvés.

- Folyamatos a kapcsolat a védőnővel, a fogorvossal. Előadásaikkal segítik a szülőket a helyes, egészséges életmód kialakításában.
- Kapcsolatot tartunk évek óta a Szabadművelődés Házával, Barátság Házával, a Budai Úti Könyvtárral, Vörösmarty Színházzal, múzeumokkal.

Az óvoda egyéb kapcsolatai:

- SZMJV Önkormányzata
- SZMJV Egészségügyi, Oktatási és Szociális Intézményi Iroda
- SZMJV Gyermekvédelmi Iroda
- SZMJV Gyámhivatal
- SZMJV Humán Közszolgálati Szakbizottság
- Önkormányzati területi képviselők
- SZMJV Humán Szolgáltató Intézete
- FMPSZ Megyei Szakértői Bizottsága
- Székesfehérvári Családsegítő és Gyermekjóléti Központ
- Klebelsberg Intézményfenntartó Központ
- Foglalkozás- egészségügyi Szolgálat
- Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat

Sikerkritérium:

- A társadalmi és közéleti kapcsolataink alakulása elősegítik nevelőmunkánk pozitív alakulását, valamint társadalmi megbecsülésünket.
- A már kialakult, jó kapcsolatrendszer kedvező hatású dolgozóink, s gyermekeink számára.
- A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményeivel, a külföldi magyar óvodákkal való kapcsolattartás elősegíti a nemzeti kultúra, a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés kialakulását.
- A kapcsolatteremtés által intézményünk ismertté, népszerűvé válik városunkban.
- Partnereink elégedettsége pozitívan hat munkakedvünkre, eredményeinkre, a nevelés egészére.

10. Legitimációs záradék

Megismerte és elfogadta

2020. 01. 27.
Dátum

Árpád Úti Óvoda nevelőtestülete

Egyetértését nyilvánította

2020. 01. 27.
Dátum

Valkó János
Szülői Szervezet

Jóváhagyta

2020. 01. 27.
Dátum

Kovács János
óvodaigazgató

Tájékoztatásul megkapta a fenntartó

2020. 01. 30.
Dátum

Székesfehérvár Megyei Jogú Város
Önkormányzata

11. Érvényességi rendelkezés

Az intézmény nevelési programjának **érvényességi ideje**
2020. január 27-től visszavonásig

A nevelési program változtatásának módja:

Az érvényesség idejének lejártá előtt a nevelési program felülvizsgálatát – bármely pedagógus kezdeményezésére megkezdjük.

Felülvizsgálat esetén a nevelőtestület készít módosítási javaslatot.

A módosítás elfogadásának érvényessége: min. 50%+1 fő

Kötelező felülvizsgálatára 4 évenként kerül sor.

A módosítás indokai lehetnek:

- jogszabályban történő változások
- fenntartói elvárásoknak megfelelő feladatváltozás
- pedagógiai gyakorlatban felszínre kerülő változtatás igénye
- vezetőváltás

Nyilvánosságra hozatal módja:

Az óvoda nevelési programja megtekinthető a szülői faliújságon.

Egy példány megtalálható a vezetői irodában.

Az óvoda honlapján.

Megismerési záradék

Az Árpád Úti Óvoda Pedagógiai Programját megismertem és elfogadom:

Makó Anna

Rudnai Lilla

Zaloga Nikolett

Károlyi Zsófia

Balogh Katalin

Balogh Katalin

Gémesy Anna

Gönczi Zsuzsanna

Pataki Károly

Gönczi Zsuzsanna

Székely Katalin

Balogh Katalin

Székely Katalin

Székely Katalin

Székely Katalin

Kovács Zsófia

Kovács Zsófia

Kovács Zsófia

Kovács Zsófia

Kovács Zsófia

Kovács Zsófia

Kovács Zsófia

Kovács Zsófia

Kovács Zsófia

Kovács Zsófia

Kovács Zsófia

Kovács Zsófia

Kovács Zsófia

Kovács Zsófia

Kovács Zsófia

Mellékletek

Feladatellátás keretében ingyenesen igénybe vehető szolgáltatások

A logopédiai szolgáltatás óvodáinkban biztosított, a fejlesztő pedagógiai szolgáltatás a tagóvodában biztosított.

1. sz. Melléklet

12.1. Logopédia

A székesfehérvári FMPSZ Székesfehérvári Tagintézményének logopédusai a pösze, beszédhibás gyermekek fejlesztését végzi rendszeresen heti két alkalommal.

Egy tanévben két alkalommal szűrővizsgálatot végeznek. Május végén a középső csoportos gyermekek szűrését látja el. Szeptemberben a kiscsoportos és nagycsoportos korú, valamint az iskolaköteles gyermekeket, valamint a korábban hiányzókat.

A kiscsoportosok közül kikerülő megkésett beszédfejlődésű gyermekek, valamint a dadogó, disfóniások, dyslexia, veszélyeztetettek ellátása speciális eszközöket igényel. - Pl.: beszédlassító-gép, készségfejlesztő, mozgásfejlesztő eszközök, nagy tér, rendes, nyugodt környezet - több szakember együttműködése. (logopédus, pszichológus, pszichopedagógus).

Így e gyermekeknek az ellátása továbbra is a FMPSZ Székesfehérvári Tagintézményében történik, ahol a fenti fejlesztőeszközök és szakemberek rendelkezésre állnak.

Cél:

- **A különböző típusú beszédhibás gyermekek időben, még óvodás korban kapják meg a szakszerű logopédiai fejlesztést.**
- **Az iskolába kerülve már ne legyen az eredményes tanulás akadályozó tényezője a beszédhiba.**
- **A logopédus, óvodapedagógus és a szülő szoros együttműködése.**
- **Szülői értekezleten a szülők rendszeres tájékoztatást kapjanak előadás formájában a logopédiai munka szükségességéről. Arról, hogy otthon mi a teendő és mi a segítségnyújtás lehetősége.**

A pöszeségnek különböző formái vannak:

- az aláliás ejtés (kihagyja a beszédből a hangot)
- paraláliás ejtés (más hangot ejt helyette)
- torz képzés (a renyhén rosszul működő ajkak, nyelvizmok miatt).

A súlyosságot mindig az jelenti, hogy a helytelen képzési forma hány hangot érint, így beszélünk részleges pöszeségről, amely csak 3-5 hangra terjed ki és teljes pöszeségről, amely 8-12 hangot, vagy ennél is többet, esetleg a magánhangzók tiszta képzését is érinti.

Gyakran a beszédhangok hallásban való megkülönböztetését, a hallási diszkriminációt is érinti a súlyos pöszeség.

Feladat:

- Kiscsoportos, egyéni fejlesztési formában, apró lépésekkel haladva kialakítsa és a beszédben való használatra alkalmassá, tegye a korábban rosszul ejtett, vagy képzett hangokat. A munka négy fő lépésben történik, az óvodáskorú gyermek életkori sajátosságaihoz igazodva.

Előkészítő rész

- a./ Ajak, nyelvizmok játékos ügyesítése, a renyhén dolgozó izmok erősítése, játékos hangutánzásokkal.
- b./ Hallásdifferenciálás, a rosszul képzett hang és helyesen képzett hangpár közötti különbség érzékeltetése, a kettő közötti eltérés észrevételének kialakításában.
Melyik hangot utánzom? Mutasd meg! - Képek segítségével, játékos hangutánzással.
- c./ A fejlesztendő hang indirekt ejtésének gyakorlása hangutánzással, eszközök, képek segítségével /pl.: sz- hangnál - sziszegjünk úgy, mint a kigyó!; z - hangnál - zümmögjünk, mint a méhecske.

A hang rögzítése

- A tanult hangot magánhangzókkal kapcsoljuk egybe, ciklizáljuk. Pl.: - szi, sze, szé, sza, szá, szó, sző, szu, szü.
  - isz, esz, ész, asz, ász,.....
  - iszi, esze, észé, asza,.....

Automatizálás:

- A hang használatának megtanítása:
  - szó elején
  - szó végén
  - szavakban
  - mássalhangzó torlódásokban
  - mondatalkotás gyakorlása

A spontán beszédben való alkalmazás tiszta, helyes ejtés gyakorlása

- mondókákkal
  - versekkel, énekekkel
  - mesékkel
  - kötetlen beszédben
- A logopédiai foglalkozásra súlyossági fok szerint kerüljenek be a gyerekek. A teljesen pösze, úgynevezett diffúz dysláliások esetében már középső csoport végén, vagy nagycsoport elején van lehetőség a foglalkozások elkezdésére. A tapasztalat az, ha a szülő is segíti a munkát, átéli annak fontosságát, akkor tanév végére befejeződik a munka. Iskolakezdésig rendeződik a probléma.
  - Kiemelten fontos feladat az óvodáskorú gyermekek dyslexia prevenciós szűrése is, hogy megelőzzük az iskolai tanulási zavarokat. Az óvodapedagógusoknak jó lehetősége van a foglalkozásokon megfigyelni a csoportokba járó gyermekeket.

Megfigyelési szempontok a következők:

- a figyelem tartóssága
- együttműködés a foglalkozásokon
- beszéd, szóbeli kifejezőképesség milyensége
- nagymozgás, egyensúlyérzék, térben való tájékozódás kivitelezése
- finommotoriak, ceruzahasználat
- elhangzott utasítások megértése, végrehajtása

Amennyiben e területeken hiányosságokat, lemaradásokat mutat a gyermek, akkor jól működő dyslexia prevenciós tesztekkel - pszichológus, pszichopedagógus, logopédus - az elért eredmények alapján javasolja az óvodapedagógusnak, hogy a foglalkozásokon mi a további fejlesztési teendő. Súlyosabb esetben logopédus szakember prevenciós fejlesztése szükséges, amely szintén kiscsoportos formában, de egyénileg történik.

- Évente több olyan gyermek is bekerül az óvodába, kiscsoportba, aki nem, vagy keveset beszél. Ilyen esetben szükséges szakorvos, pszichológus közreműködése abban, hogy milyen háttérben rejlő probléma okozza a megkésett beszédfejlődést. (Organikus, vagy funkcionális okok). Csak ezután kezdődhet meg a logopédiai munka:
  - környezet hangjának megfigyelése, zörejek, zajok, állatok hangjának figyelése
  - a megfigyelt hangok játékos utánzása hangokkal
  - állatok hangjának, mozgásának utánzása,
  - utasítások, kérések végrehajtása, együtt cselekvésekkel /felnőtt-gyerek/
  - figyelem, emlékezet fejlesztése játékeszközökkel, két eszköz megfigyelésével, fokozatosan bővítve.
  - hallott szavak utánzása, a gyermek szűkebb környezetéből, az őt körülvevő tárgytól indulva, fokozatosan bővítve
  - rövid mondatok mondása

A foglalkozásokon a szülő is részt vesz, aktív közreműködése nélkülözhetetlen.

Sikerkritérium:

- **Óvodáskor végére a logopédiai korrekció által a gyermekek váljanak képessé arra, hogy az első osztályban a kiejtés hibái az olvasás-írásban, helyesírásban ne gátolják őket a tanulás sikerében.**
- **A terápia csak akkor lehet sikeres, ha jó együttműködés jellemzi a logopédus-óvónő, logopédus-szülő, logopédus-gyermek és a gyermek-óvónő kapcsolatát.**

2. sz. Melléklet

12.2. Képességfejlesztő foglalkozások fejlesztő pedagógus irányításával a Vízivárosi Tagóvodában

A képességfejlesztés feladataink közé tartozik, a fejlesztéseken való részvételt a csoportokban a szabad délelőtti időszakban szervezzük, szükség esetén szülői kérésre, lehetőséget biztosítunk a délutáni órákban fejlesztő pedagógus irányításával mikrocsoportos, vagy egyéni játékos fejlesztésekre.

A hátrányokkal induló kisgyermekkel szemben mindig türelmesnek, az egyéni fejlődési ütemet kivárónak, a már meglévőre alapozónak, a kis sikereknek is örvendőnek kell lennünk. Kiinduló pontunk a gyermek életkorától függetlenül az a fejlesztési szint, ahol még a funkciók épek, működnek, ezért azokon a területeken jól teljesít.

Betartjuk a fokozatosság elvét, figyelünk a feladatok egymásra épülésére, hagyunk időt a gyakorlásra, a képességek megszilárdulására.

Gondolkodási képességeink minőségét nem pusztán öröklött tényezők határozzák meg, legalább akkora szerepe van a tudatos fejlesztésnek is.

A csoportban dolgozó óvodapedagógusok kiváló gyermekismerete lehetővé teszi annak kiszűrését, hogy kik azok a gyermekek, akik nem tudnak intellektuális lehetőségeiknek megfelelően teljesíteni.

A nevelési év elején a DIFER programcsomag (Diagnosztikus Fejlődésvizsgáló Rendszer) segítségével az elemi alapkészségek fejlődését vizsgáljuk a tanköteles korú gyermekeknél. Azok a gyermekek, akik az előkészítő és kezdő szinten tudnak teljesíteni, mikrocsoportos fejlesztés keretében, többek között mozgásfejlesztő, valamint a gyermekek figyelmét, észlelését, gondolkodását, emlékezetét fejlesztő eszközöket használhatják, amely alkalmazása nagymértékben hozzájárul a gyermekek elemi alapkészségeinek fejlődéséhez, amit feltehetően a nevelési év végén megismétlésre kerülő DIFER vizsgálat igazol.

A fejlesztések komplex módon szolgálják a gyermekek készségeinek, képességeinek fejlesztését, melyek a következők:

- Testséma fejlesztés
- Téri tájékozódó képesség fejlesztése
- Vizuális percepció fejlesztése
- Auditív percepció fejlesztése
- Verbális fejlesztés
- Mozgásfejlesztés
- Finommotorika fejlesztése

A tanulási zavar a tanulási képesség és a tanulási siker diszkrpanciáját jelenti. A gyermek nem tud intellektuális lehetőségeinek megfelelően teljesíteni.

A tanulási zavarok altípusai:

- Neurogén tanulási zavarok (részképesség zavarok) – elsődlegesen a központi idegrendszer zavarai következtében jönnek létre.
- Pszichogén tanulási zavarok – a korai életszakaszokban elszennvedett környezeti ártalmak hatására alakulnak ki.
- Poszttraumás tanulási zavarok – gyermekkori szerzett agykárosodások következtében alakulnak ki.

Óvodánkban nagy hangsúlyt helyezünk az egyéni különbségek nyomon követésére, hiszen vannak olyan gyermekek, akiknek az optimális elsajátításhoz több időre van szükségük, mint

társaiknak.

Mindenekelőtt fontos tudnunk, melyek a fejlesztendő alapkészségek. Továbbá szükségünk van olyan értékelő eszközökre, amelyek segítségével feltérképezhető a szóban forgó készség elsajátítása a kezdetektől az optimális működésig. Részletes ismeretekkel kell rendelkezniük a gyermekek közötti különbségekről, hogy ennek figyelembe vételével tervezhessünk, végezhesük a fejlődés segítségét.

A személyiség alaprendszerének fejlesztését szolgáló elemi alapkészségek a következők:

írásmozgás koordináció	→	írásstanítás
beszédhanghallás	→	eredményes olvasás tanítás
relációszőkincs	→	eredményes szóbeli kommunikáció
elemi számolás	→	értelmi fejlődés
tapasztalati következtetés	→	értelmi fejlődés
tapasztalati összefüggés-megértés	→	értelmi fejlődés
szocialitás	→	együttélés

A felsorolt alapkészségek elsajátítási folyamatának feltérképezése a DIFER (Diagnosztikus Fejlődésvizsgáló Rendszer) nevű tesztrendszerrel történik.

Továbbá azoknál a gyerekeknél, akik nem tudnak intellektuális lehetőségeiknek megfelelően teljesíteni, Dr. Brigitte Sindelar osztrák pszichológus egyéni vizsgálóeljárását alkalmazva szeretnénk a részképesség gyengeségeket kiszűrni.

Sindelar szerint a tanulási és viselkedési zavarok háttérében viszonylag nagy gyakorisággal figyelhetők meg gyengén fejlett, diszharmonikusan működő részképességek.

A részképességek azok az alapvető képességek, amelyek segítségével a magasabb rendű pszichés funkciókat differenciáltan ki tudjuk alakítani. Pl. a beszédet, a gondolkodást stb.

A fejlődés egy későbbi szakaszában ezek képezik az olvasás, az írás, a számolás alapját.

A részképesség gyengeségek az alapfunkciók rendellenes működésével tanulási és magatartási zavarokat okozhatnak.

Az óvodai nevelés is azt a célt szolgálja, hogy az iskolai tanulás előfeltételeit megteremtse a szükséges képességek kialakításával és megerősítésével. Ily módon lehetséges a részképességek gyengeségek korai felismerése és befolyásolása, hogy megakadályozzuk, vagy enyhítsük az iskolai tanulási és magatartási zavarokat.

A vizsgáló eljárás célja felmérni a vizuo – perceptuo - motoros, az akusztikus- és nyelvi képességeket, az emlékezet, a szerialitás, a téri tájékozódás szintjét, valamint a test finom- és mozgásait.

Részképesség-gyengeségek egyéni, vagy kiscsoportos korrekciója

A gyakorlóprogram a részképességek fejlesztését szolgálja pontosan meghatározott gyakorlási tevékenység keretében. Szerkezete a fokozatosság elvét követi. A vizsgáló eljárás tapasztalatai alapján pontosan kijelölhető, hogy a gyenge képességek fejlesztéséhez milyen gyakorlási programok tartoznak. A fejlesztés határfoka a vizsgáló eljárás megismétlésével

ellenőrizhető, - fél évnél nem rövidebb időtartamú foglalkozás után.

Gyakorlóprogram

- Vizuális figyelem fejlesztő gyakorlatok.
- Akusztikus (auditív) figyelem fejlesztő gyakorlatok.
- Vizuális megkülönböztető képességet fejlesztő gyakorlatok. (vizuális differenciálás)
- Auditív megkülönböztető képességet fejlesztő gyakorlatok. (auditív differenciálás)
- Vizuális diszkriminációt fejlesztő gyakorlatok. (alak-háttér tagolása)
- Auditív diszkriminációt fejlesztő gyakorlatok.
- Alakállandóságot fejlesztő gyakorlatok. (alakkonstancia)
- Vizuális emlékezetet fejlesztő gyakorlatok.
- Hallási emlékezetet fejlesztő gyakorlatok.
- Szeriális észlelést fejlesztő gyakorlatok.
- Testsémát, téri tájékozódást (téri orientációt) fejlesztő gyakorlatok.
- Mozgást (motorikát) fejlesztő gyakorlatok.
  - Nagymozgás
  - Finommozgás
  - Szem-kéz, szem-láb koordináció
  - Beszédmotorika
  - Az írómozgáshoz szükséges izmok erősítése

Cél:

- **A tanulási zavar megelőzésének, a zavar elmélyülésének megakadályozása.**
- **A sokszínű, fokozatosan felépített rugalmas és nyitott instrukciós rendszer kiépítése.**
- **A fejlődésben elmaradást mutató gyermekek többféle csoportjánál is kipróbálható, alkalmazható legyen.**
- **A még kialakulatlan, eltérő fejlettségű funkciók lehető legkorábbi és leghatékonyabb fejlesztésével a gyermekek életminőségének javítása, mellyel segítjük minél teljesebb beilleszkedésüket a társadalomba.**

Feladat:

- A tanulási zavarok hátterében álló részképesség gyengeségek sorának elemzése.
- A részképesség gyengeségek felismerését szolgáló egyéni vizsgáló eljárás alkalmazása, amelyre alapozva a szenzomotoros képesség-struktúra ismeretében összeállítható az egyénre tervezett fejlesztő eljárás (ez lehet egyéni, vagy kiscsoportos gyakorló program is).
- A tanulási folyamathoz szükséges részképességek kialakítása, megerősítése.
- A gyakorlatsor mindig logikus felépítésű, fokozatos nehézségű legyen.
- Fejlessze a figyelmet, emlékezetet, a mozgáskoordinációt, a beszédet.

Sikerkritérium:

- **Óvodákor végére a felismert tanulási zavarokkal küszködő gyermekek sikeres fejlesztése, súlyosabb esetekben szakemberhez irányítása.**
- **Az alkalmazott eljárások fejlesszék a gyermekek gyenge részképességeit.**
- **Teremtse meg az optimális iskolai tanulás feltételeit.**
- **A gyakorló program juttassa a gyermekeket örömhöz, sikerélményhez oly módon, hogy szorongásmentes, természetes élethelyzetet biztosítson.**

3.sz. Melléklet

12.3. Egészségfejlesztés területei

Egészséges táplálkozás

Alapelvek:

- Az egészségfejlesztési program az óvodás gyermekek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítését szolgálja.
- Az óvodás gyermek az ébrenlétének háromnegyed részét az óvodában tölti, ahol az óvodapedagógusok a gyermek testi-szellemi fejlődésének feltételeit igyekeznek biztosítani. A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása. Az óvodai étkeztetés napjainkban – minden igyekezet ellenére sem tudja az egészséges táplálkozás minden követelményét teljesíteni. A teljesítés nemcsak anyagiakon (élelmezési normán), de szemléleten (étrend-összeállításon), óvónői leleményességen (egészségpedagógiai kulturáltságon) és a szülők segítő együttműködésén (a kiegészítő táplálkozáson) is múlik.
- A gyermeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta az öt alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell fogyasztania. Az alapélelmiszer-csoportok között a következőket tartjuk számon:
  1. kenyér, pékáru, tésztaféle, rizs
  2. gyümölcs, zöldség,
  3. hús, hal, tojás,
  4. tej és tejtermék,
  5. olaj, margarin, vaj, zsír.

Az óvoda és a pedagógus feladatai a helyzet javításáért:

- Kulturált körülmények között a fogásokat folyamatosan felszolgálja (várakozási időt kerüli). Az étkezés végén az asztalok rendjének helyreállítását irányítja. Megkedvelteti az ízeket, intenzív rágásra ösztönöz, folyamatosan folyadékot biztosít. Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa és kés helyes használatával ismerteti meg a gyerekeket. Fokozottan ügyel a táplálék érzékeny gyermekek diétájára.
- Szervezzenek az óvodapedagógusok a szülőkkel, támogatókkal közösen hetenként egy-két gyümölcs- és zöldségnapot.
- Adjanak tanácsot, hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki. Kerüljék a családi étkezés során a haszontalan ételek és italok étrendbe állítását, így a cukros, sós, zsíros ételeket és italokat. Töröljék étkezési szokásrendjükből a cukrozott szörpöket, befőtteket, kólaféléket, a kekszet, a ropit, a chipset. Szerepeljen a családi étrendben kevesebb füstölt hús, felvágott, húskonzerv, állati zsiradék, és annál több alacsony zsírtartamú tej, tejföl, sajt, hal, baromfi (bőr nélkül), barna kenyér.
- Óvodai napirend keretében ismertessék meg az óvónők a gyermekeket új ízekkel, addig ismeretlen étel-és italféleségekkel. Tegyék az étkezést örömtelivé, teremtsenek jó hangulatot az ételek elfogyasztásához.
- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében kapcsoljanak be a napi programba alternatív egészségfejlesztő programot, (pl. projektek), teremtsenek játékos alkalmat arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. saláta készítés, tízórai összeállítás).
- A foglalkozások során kerüljön lebonyolításra az egészséges táplálkozást népszerűsítő foglalkozás.
- Az egészséges táplálkozás egészségre gyakorolt hatásai adnak alapot a foglalkozásoknak, így

a gyermekek őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogassanak meg. Ismerkedjenek gyümölcsökkel, zöldségfélékkel. Minden érzékszervet megmozgatnak a tapasztalatszerzés során, mindezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve tegyék még vonzóbbá a gyermekek számára. Legyenek vonzóak a kóstolók. Készüljön saláta zöldségből, gyümölcsből.

- Az étkezések során előforduló mindenféle tejterméket kóstoljanak meg a gyermekek. Beszélgessenek a tej fontosságáról, miért is fontos az emberi szervezet számára, kiemelve a csontok, és a fogak egészségét.

Az óvodapedagógusok ösztönözzék a gyermekeket, de ne kényszerítsék az ételek elfogyasztására. Biztosítsák, hogy a nap bármely szakában ihassanak.

Mindennapos testnevelés, testmozgás:

Alapelvek:

- A gyermekek egészséges életmódjának kialakításához hozzátartozik a mozgásigény kielégítése, a testi képességek fejlesztése.
- A mindennapos edzési lehetőségek biztosítása.
- Változatos napi és heti rendben biztosítsa az óvodapedagógus a gyermekek mozgásigényének kielégítését.

Az óvoda és a pedagógus feladatai:

- Az óvodapedagógus naponta szervezzen mozgástevékenységet csoportszobában, a mozgásra kijelölt aulában, udvaron.
- Heti egy kötelező testnevelés foglalkozást vezet.
- Az edzési lehetőségeket a testnevelés módszereivel, a környezeti tényezők beiktatásával aktívan biztosítja a szabadban is.
- Megtervezi a helyet, időt, biztosítja a megfelelő eszközöket.
- A különböző közegekben való mozgást fokozatos terheléssel valósítja meg, figyelembe véve a gyermekek egyéni és életkori sajátosságait.
- Időjárástól függően (köd, -5 °C, eső, viharos szél esetén nem) napi 1-3 órát levegő-és napfényedzést biztosít a fokozatosság figyelembe vételével.
- A nyári napirendet az egész napos szabadban tartózkodásra építi (kivétel erős napsugárzás esetén 11-15 óráig).

(A mozgásos fejlesztések anyaga megtalálható a mozgásos játék, torna fejezetben.)

Személyi higiéné

Óvodapedagógus feladatai:

Tisztálkodás

- A napirend keretei között elegendő időt biztosít a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére.
- Tisztálkodási folyamatot megismerteti: helyes sorrendiséggel és technikával, egészségügyi szokásokkal.
- A tisztaság alapvető fontosságának, a betegség megelőzés és fertőzések megelőzésének jelentőségét életkor specifikus módszerekkel tudatosítja a gyermekekben. Ezen belül a test tisztántartásán értjük a bőr, fogak, szájüreg, haj, érzékszervek, körmök ápolását, a ruházat higiénéje a mosás, tárolás feladatait is tartalmazza, illetve a közvetlen környezetünk tisztántartására is hangsúlyt fektet.
- A megvalósításban fejlettség szerinti segítséget nyújt. Fokozatosan kialakítja az önállóságot.

Öltözködés

- Elegendő időt és szükséges segítséget biztosít az öltözködésben és a ruházat elhelyezésében az öltözőszekrényben, a gyermek jelenél.
- A megfelelő viselet kiválasztásában összefüggéseket tár fel a gyermekekkel az időjárás és tevékenységek között.
- Fokozatosan kialakítja az önállóságot.
- A szülőkkel való kapcsolattartás során a megfelelő mennyiségű, minőségű ruházat és cipő biztosítására javaslatot tesz. (Pl: műszálas anyagok kerülése, váltóruhák, lábboltozatot és lábfejet védő cipők biztosítása, lógó alkatrészek eltávolítása.)

Pihenés

- Ebéd után a csoport szükségleteinek megfelelően nyugodt pihenés feltételeit biztosítja, ellenőrzi a terem szellőztetését, az ágyak megfelelő elhelyezését (a lehető legnagyobb távolságban).
- A gyermekek elalvását segíti biztonságot adó szokásrendszerrel, pl. mesével, énekkel, zenehallgatással, testi közelséggel, puha tárgyakkal.
- Pihenés időtartamát a csoport szükségleteihez igazítja.
- Az ágyneműről és annak tisztításáról a szülő gondoskodik, általában kéthetente és a gyermek minden megbetegedése alkalmával.

Egészséges, tiszta biztonságos környezet megteremtése higiéniai szabályok kialakítása.

- Az óvadás gyermek saját testi gondozásának megtanítása és mozgásigényének kielégítése csak egészséges környezetben történhet. Ennek érdekében a dajkák munkájához tartozik a mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés a higiéniai szabályok betartatása a gyermekkel.
- A balesetveszély elkerülése érdekében a gyermekek által használt eszközöket fokozott odafigyeléssel kezeli, szükség esetén kezdeményezi javítását, cseréjét. Különösen az udvari, vagy játszótéri játékoknál, sétán felhívja a gyermekek figyelmét a helyes eszközhasználatra, biztonságos közlekedés szabályaira, kirándulásra szülői segítséget kérhet.
- A gyermekek szükséglete szerint (szülők tájékoztatásával) speciális szakemberek bevonásáról gondoskodik, az óvoda fogorvosa, védőnője, s a szakszolgálatok segítségével.
- A Szakértői Bizottság logopédusával konzultál, aki hetente tart foglalkozásokat óvodánkban. A nevelési év elején a logopédus felméri a beszédhibás gyermekeket, s az órarendjében a fejlesztő foglalkozásokat megtervezi.
- A Szakértői Bizottság pszichológusával, egyéb szakemberével kapcsolatot tart, aki évi rendszerességgel megvizsgálja a fejlődésben akadályoztatott gyermekeket, javaslatot ad az egyéni bánásmódra és a fejlesztésre, valamint speciális pszichológiai terápiára fogadja őket. Az óvodapedagógus a javaslatokat beépíti az egyéni fejlesztő munkájába.

Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Alapelvek:

- A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének.
- Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára. Az óvodában a gyermek előtt dohányzó felnőtt nagyobb hatást gyakorol a gyermekekre, mint egyéb szocializációs helyzet, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért.

Óvodapedagógus feladatai:

- Minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.
- Minden óvodapedagógus kiemelt feladata a rábízott gyermekek testi, lelki egészségének védelme.
- Ismeretek átadása a dohányzás ártalmairól, a gyermeki élményeket beépítve.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei:

Szabad beszélgetések, melynek kezdeményezője lehet az óvodapedagógus, vagy a gyermek. Témája lehet aktuális esemény, élmény, filmjelenet, mese. A gyermekek részt vehetnek önkéntesen, kisebb csoportokban, történetek elmondásával, események értékelésével, képek nézegetésével párhuzamosan.

Elengedhetetlen az önkéntes részvétel, a szabad megnyilatkozás, véleménynyilvánítás lehetősége.

A beszélgetések alkalmi, lehetőségei:

- *Séták, kirándulások élményeinek feldolgozása:* szabad levegő, napsütés, napozás előnyei, szabad mozgás, jókedv, veszélyek (napozás, növényzet)
Pozitív értékek kiemelése, füstmentesség, pormentesség, szabad légzés, erő kifejtés, sok mozgás.
- *A közvetlen és a tágabb környezet élményeinek feldolgozása:* az utca forgataga, a gépkocsik füstje, áruházak levegője, gyárak környékének ártalmas légköre, utazás tömegközlekedési járműveken, vendéglők külső képe (dohányzó emberek), nemzeti dohányboltokat miért nem látogathatja gyermek, miért nem lehet belátni; utcai porképződés.
- *Élmények megbeszélése a dohányfüstös helyiségekről, a füst okozta környezeti ártalmakról:* saját lakásunk levegője, szórakozóhelyek füstje,
A családban dohányzók megszokott dohányzási helyei, vendégségben tapasztalt dohányzás, füstmérgező balesetek, gyárkérmények füstje.
- *A dohányzás ártalmaira felhívni a figyelmet:* károsítja a tüdőt, idegrendszert; veszélyezteti a gyomor és a szív egészségét; másokat is károsít, zavarja azokat, akik beszívják a dohányfüstöt; a füstös levegőjű helyiségek elleni védekezés módjai-szabad levegőn tartózkodás, rendszeres szellőztetés.
- *„Milyen leszek, ha nagy leszek?”:* segíteni szeretnék másoknak, alkotni szeretnék; egészséges, edzett, erős akarok lenni - mit kell ezért tenni, mit kell elkerülni?
- ***Elhatározom, hogy nem kezdem el a dohányzást!***

Mesék: amelyek az állatvilághoz, a növények életéhez vagy a gyermeki élethez kapcsolja a nem-dohányzó magatartás szépségeit. Olyan mesékről lehet szó, amelyekben a helyes magatartás "pozitív" élményei jelennek meg.

A bántalmazás, erőszak megelőzése

Alapelvek

A WHO definíciója:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

A pedagógus alapvető feladata:

A rábízott gyermekek, tanulók nevelése, tanítása. Ezzel összefüggésben kötelessége

különösen, hogy közreműködjön a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

• Az óvoda ellátja a tehetségkutatással és tehetséggondozással, a korai tanulási, beilleszkedési nehézségek korrekciójával, a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásával, valamint a gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat; felderíti a gyermekek fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására. Szükség esetén a gyermek érdekében intézkedést kezdeményez. A gyermek- és

Ifjúság védelemmel kapcsolatos feladatok ellátását a gyermekjóléti szolgálat segíti.

• A nevelési intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Amennyiben a nevelési intézmény, a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól.

• A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor írásban tájékoztatni kell a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről (óvodavezető), valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny". Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni is szükséges. Szülői értekezleteken javasoljuk, hogy erőszakot sugárzó műsorokat ne nézzenek a gyermekek.

- *Elhanyagolást jelent*, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére.
- Figyelembe kell venni ennek megítélésakor, hogy milyen mértékben adottak a feltételek a család rendelkezésére álló erőforrásai tekintetében. Minden olyan mulasztás vagy baj okozása, amely jelentősen árt a gyermek egészségének vagy lassítja, akadályozza szomatikus, mentális és érzelmi fejlődését.
- *Érzelmi elhanyagolást jelent* az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.
- *Fizikai elhanyagolást jelent* az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

- *A gyermekbántalmazás azt jelenti*, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.
- *Fizikai bántalmazás* az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset, stb.), amely a gyermek fizikai sérüléséhez, halálához vezet, vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)
- *Az érzelmi bántalmazás* azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszégyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek, szem és fültanúja más bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezhethet.
- *Szexuális bántalmazás* a gyermek bevonását jelenti olyan szexuális aktivitásba, amelyet a gyermek nem képes megérteni, felfogni, amelyhez nem tudhatja az érdemi beleegyezését adni, vagy amelyre a gyermek koránál, fejlettségi állapotánál fogva nem érett, továbbá amelyet tilt az adott társadalom/közösség jog/és szokásrendje, illetve az adott környezetben elfogadott tabuk. A szexuális visszaélés létrejöhet felnőtt és gyermek, vagy olyan korú gyermek és gyermek között, ahol a kapcsolat a kor és a fejlettség okán, a kapcsolat felelősségén, bizalmon vagy hatalmi helyzeten alapszik, és a tevékenység az agresszor szükségleteinek kielégítését, vagy megelégedettségét szolgálja.
- Ez magában foglalhatja, de nem feltétlenül korlátozódik: egy gyermek kényszerítése, vagy késztetése bármilyen törvénytelen szexuális aktivitásra, a gyermek kizsákmányolása gyermekprostitúció, vagy más jogellenes szexuális aktivitás formájában, - a gyermek felhasználása és kizsákmányolása pornográf anyagok, videó felvételek, vagy előadások, megnyilvánulások formájában.
- Különleges ellátást és kezelést igényel, ha gyermek bántalmaz gyermeket. Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek csoportja a konfliktusok szokásos kezelésén túl - ismételten - fizikailag, lelkileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál. A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt kapjon megfelelő segítséget. Speciális terület a testvérbántalmazás, annak érzelmi vonatkozásai, indulati tartalma miatt.

Baleset megelőzés, elsősegélynyújtás

Alapelvek:

- A gyermekeket rá kell ébreszteni, hogy egy kis odafigyeléssel, óvatossággal a balesetek többsége, valamint a velük járó fájdalom elkerülhető.
- A gyermekek ismerkedjenek meg a vészhelyzetek, balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkel, kiemelten azokkal, melyeket ők is el tudnak látni: segítségkérés (felnőtt értesítése, esetleg mentő hívása); beteggel való kapcsolatteremtés, könnyebb sérülések ellátása.

- A gyermekek tanulják meg, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (kerékpár, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magával, valamint mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében.

Módszerek:

Szerepjáték, mesélés, bábozás, könyv-és képolvasás, társasjátékok, beszélgetés.

Óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekekkel az óvodai nevelési év, valamint szükség szerint a foglalkozás, kirándulás előtt ismertetni kell a védő, óvó előírásokat.
- A védő-óvó előírásokat a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően kell ismertetni.
- *Az ismertetés ténye a csoportnaplóban kerül dokumentálásra.*

Védő-óvó előírások:

- A gyermekek egészségének és testi épségének védelmére vonatkozó előírás
- A foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrások.
- A tilos, és az elvárható magatartásforma

Az óvoda Házirendjében meghatározásra kerültek a védő-óvó előírások, amelyeket a gyermekeknek az óvodában tartózkodás során be kell tartaniuk.

A gyermekbalesetek megelőzése érdekében, valamint a balesetek bekövetkezésekor ellátandó feladatokat az SZMSZ tartalmazza.

Az elsősegély doboz az orvosi szobában (Vízivárosi Tagóvoda), az óvodatitkári irodában (Árpád Úti Óvoda) található.

Az óvoda berendezési tárgyai, eszközei csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történt vizsgálat után kerülhetnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzött. Az udvari játékeszközök esetében szakértői felülvizsgálattal egészül ki az ellenőrzés.

4.sz.melléklet

VÍZIVÁROSI TAGÓVODA HAGYOMÁNYŐRZŐ – „ÍGY TEDD RÁ!” PROGRAMJA				
Ütemezés, időkeret	Hagyományörző program, tevékenység	Tartalom, cél, feladat	Javasolt dalanyag, játékok, mondókák	Fejlesztési terület, készségek, képességek
ŐSZ KINCSEI szeptember – október - november				
<i>Szeptember október</i>	Szüret	Tartalom: Tavasztól őszig a gyümölcsösökben a gazdák szőlőcsősz őrizetére bízta a szőlőket. A szőlő beérésével elkezdődtek a szüreti munkák, a szüreti szokások a szőlőszedés befejezéséhez kapcsolódnak. A szüret a kisparaszti gazdaságokban segítséggel végzett társas munka. Cél: Ismertessük meg a gyermekekkel a szürethez kapcsolódó hagyományokat. Feladat: A gyermekek világában, játékában dalokon, mondókákon keresztül jelenjenek meg a szüreti szokások.	Dalos játék: Án-tán titiom Lopom uram szőlőjét Elszáradt a szőlő Ajtó, ablak nyitva Vizet viszek Kőrösi kerepesi Mondóka: Kiszámoló Egy, kettő, három Á,bé, cé, dé	Mozgás-éneklés összekapcsolása Táncos mozdulatokkal mozgáskészség fejlesztése, téri irányok gyakorlása. Dalok lüktetésének követésével ritmusérzék fejlesztése. Egyenletes járás, kör megtartásával téri tájékozódás fejlesztése. Tempóváltással ritmusérzék fejlesztése. Koncentráció, gyorsaság fejlesztése. Szerepvállalás erősítése. Mondókákkal beszéd-készség fejlesztése, szöveg mozgás összehangolása. Alkalmazkodás, együttműködés erősítése.
<i>Október 9.</i>	A magyar népi játék napja	Tartalom: Szóljon egy nap a játékról, pedagógiáról, értékről és legfőképpen a gyerekekről! A világ minden pontján az önfeledt játéké legyen a főszerep. Cél: Ismertessük meg gyermekeinkkel a magyar népi játék sokszínűségét, értékét, élményét! Feladat: Népdalokkal, népi dalos játékokkal, tánccal tegyük színesebbé a hétköznapokat. Változatos tevékenységek biztosítása.	Minden évben az ÍTR! programgazda által kiválasztott mondóka, ill. dalanyag, mozgásfejlesztő játékok kerülnek megismertetésre.	Mozgás-éneklés összekapcsolása Táncos mozdulatokkal mozgáskészség fejlesztése Mondókázással testtudat, testséma fejlesztése. Szabálytudat erősítése. Lépéssel, járással nagymozgás fejlesztés.
<i>Október 26.</i>	Dömötör nap	Tartalom: Szent Dömötör, avagy Demeter a pásztorok patrónusa volt. A IV. században élt, s a keresztényüldözések idején katonatisztként, október 26-án vértanúként halt	Dalok: Pécsvárad nagyvásáron Kisugró Árva Panni húgom	Párbeszédekkel kifejezőképesség, kommunikáció fejlesztése. Szerepvállalás erősítése. Forgással motoros képességek fejlesztése.

		<p>meg, mivel a pogány istenek tiszteletét megtagadta. Dömötör napját juhászújévnek is nevezték, mert sokfelé ezen a napon számoltak el a juhászok gazdáikkal, meghosszabbították vagy megszüntették a szolgálataikat. A juhászok elszámolását bezáró mulatságot nevezték juhászbálnak, és dömötörözésnek is.</p> <p>A Dömötör napi vásároknak az emberek beszerezhettek téli ruháikat, a télire való zöldségeket, diót, gesztenyét.</p> <p>Cél: E jeles ünnep újraélesztése oly módon, hogy figyelembe vesszük az óvodás gyermekek életkori sajátosságait.</p> <p>Feladat: Játékos formában gyakoroltatjuk a gyermekekkel a vásárlást, vásári szokásokat. Társas kapcsolatok erősítése.</p>	<p>Én elmentem a vásárba A csengeri piacon Dombon török a diót Erre csörög a dió</p> <p>Mondóka: Hogy ez a tyúk</p>	<p>Szem-láb koordináció erősítése. Auditív percepció erősítése.</p> <p>Mondókázással beszédértés, beszédészlelés fejlesztése.</p>
November 11	Szent Márton napja	<p>Tartalom: A legenda szerint Szent Márton a ludak óljába bújt, hogy ne válasszák meg püspökké, de a libák gágogása elárulta őt. Ezen a napon már le lehetett vágni a tömött libát, amit Szent Márton lúdjának neveztek. Úgy gondolták, hogy „Aki Márton napján libát nem eszik, egész éven át éheznek.” A liba fehér csontjának méretéből és színéből pedig az időjárásra jósltak. (hosszú-fehér- havas tél, rövid-barna- sáros tél.) Az ország számos területén nagy lakomákat rendeztek egészség és bőségvarázsló céllal. Ezen a napon kóstolták meg az újbort.</p> <p>Cél: Ismerkedjenek meg a gyermekek életkoruknak megfelelő szinten a Márton nap hagyományaival.</p> <p>Feladat: Szent Márton legendájának megismerése. Libás mondókák, dalos játékok megismerése, eljátszása az életkoruknak megfelelő szinten.</p>	<p><u>Zöld könyv:</u> - Nyisd ki Isten - Egy, kettő, három - Gyertek haza ludaim - Héja, héja vaslapát - Kacsa, liba</p> <p><u>Ünnepes könyv:</u> - Hatan vannak - Ki libámat elviszi - Egyél libám - Gyertek haza ludaim - Egy, petty, libapetty - Elhajtanám a libám - Sárga a liba begye - Nyolcan vannak</p> <p>Ünnepes - Réti és kapiba Tábor II. - A gúnárom fekete</p>	<p>Motoros képességek: Állóképesség, gyorsaság, forgás, lépés, járás, futás, térbeli tájékozódás, ritmusérzék, egyenletes lüktetés, kéz-láb koordináció Körtartás, irányváltás.</p> <p>Értelmi képességek: Koncentráció, figyelem, fogalomismeret, feladatértés, feladattartás, emlékezet, képzelet, fantázia, szabálytudat, szabálytartás, problémamegoldó képesség.</p> <p>Kommunikációs képességek: Beszédértés, beszédészlelés. Helyes beszédhang, szókincsbővítés, kifejezőkészség, hangerő, hangsúly, hanglejtés. Érintés, tekintet, testtartás.</p> <p>Szociális képességek: Együttműködés, alkalmazkodás, közösségi érzés, gátlás-oldás, tolerancia, énkép, önismeret, konfliktusmegoldás, szociális érzékenység, kudarctűrő képesség, segítőkészség.</p>

<p>November 30.</p>	<p>András nap</p>	<p>Tartalom: A néphagyomány Andrást is a „fehér lovon járók”, havat hozók közé sorolja. Legjelentősebb házasságjósoló nap volt. A lányok András napon pogácsát sütöttek, mindegyikbe egy-egy nevet rejtettek. Amelyiket utoljára vitte el a kutya, az mutatta meg a jövődöbelijüket. a fiúk 13 cédulára írták fel a lányneveket, Luca napig egyenként eldobálták, amelyik utolsónak maradt, az lett a menyasszonyjelölt. András napján kezdődtek a disznóvágások, disznótorok. Befejeződtek a mulatozások. Cél: Ismerkedjenek meg a párválasztó szokásokkal-játékokkal. Feladat: András napi szokások megismerése, párválasztó dalos játékok játéka életkoruknak megfelelő szinten.</p>	<p>Ünnepes könyv: - Pécsváradi nagyvásáron - Házasodni szeretne a szomszéd Gyurka - Szövöm, szövöm szép lányomnak - Árva Panni húgom - Kinek nincsen párja - Én most kimegyek Sárga könyv: - Csillag Boris</p>	<p>Motoros képességek: Lépés, járás, futás, páros forgás. Állóképesség, tartás, elengedés. Mozgáskoordináció, helyes testtartás. Tapsolás, térbeli tájékozódás. Ritmuskészség, egyenletes lüktetés. Köralakítás, körtartás. Értelmi képességek: Feladatértés, feladat tartás. Kreativitás, képzelet, fantázia, szabálytudat, téri irányok. Testséma, testtudat, keresztcsatornák, téri irányok, szem-kéz-láb koordináció. Kommunikációs képességek: Tiszta, helyes beszéd, artikuláció. Beszédértés, beszédészlelés, beszédritmus. Szókincsbővítés, kifejezőkészség. Mimika, gesztus, érintés, tekintet. Szociális képességek: Együttműködés, alkalmazkodás, párválasztás. Konfliktuskezelés, problémamegoldás. Szociális érzékenység, segítőkészség. Kudarctűrő képesség, önuralom, önfegyelem.</p>
<p>TÉL ÖRÖMEI</p>				

december – január - február				
<i>Karácsonyt megelőző 4 hét</i>	Advent	<p>Tartalom: A karácsonyi ünnepekör adventtel kezdődik, mely Szent András napját (november 30.) követő vasárnaptól karácsonyig tartó négyhetes időszak, karácsony előkészületi ideje, és az egyházi év kezdete is. Ekkor már véget ért a kifsarsang, nem tartottak lakodalmakat vagy bálokat. A falusi közösségek mindennapjait Krisztus születésére való felkészülés töltötte ki a mindennapos ház körüli munkák mellett. A befelé fordulás, lecsendesedés időszaka volt.</p>		<p>Megjelenő készségek, képességek: <i>Kommunikációs- verbális</i> Helyes beszédlevegés Beszéd tisztasága- artikuláció Beszédértés, beszédészlelés</p>
<i>December 6.</i>	Mikulás	<p>Cél: Adventi ünnepekörhöz kapcsolódó hagyományok megismertetése a gyerekekkel életkoruknak megfelelő szinten.</p> <p>Feladat: Éljék át a várakozás, készülődés örömét. A jeles napokhoz kapcsolódó hagyományok megismertetése a gyermekekkel. Szívesen vegyenek részt az együttes tapasztalatok, élmények szerzésében.</p>	<p>Mikulás mondókák: - Rontom, bontom, csontom... - Jani, Mari, Piroska...</p> <p>Eszköz: Dió</p>	<p><i>Motoros- nagymozgások</i> Lépés, járás, futás Gyorsaság Térbeli tájékozódás Köralakítás, körtartás <i>Értelmi- kognitív</i> <i>Gondolkodási műveletek</i> Megfigyelőképesség Számfogalom <i>Szociális- társas kapcsolatok</i> Együttműködés Közösségtudat Kudarctűrő képesség Közösségtudat Gátlás-oldás Tolerancia Önuralom, önfegyelem Interperszonális kapcsolatok</p>
<i>December 13.</i>	Luca-nap		<p>Luca napja: <i>dalok:</i> - Luca Panna puruckája - Megjöttünk mi reggelre - Hej rege rajta - Luca, luca kitty- kotty <i>mondóka:</i> - Fehér alak, boszorkány <i>játék:</i> - Boszorka fogó</p>	

<p><i>December 24.</i></p>	<p>Karácsony</p>		<p>Lucázó (Ünnepek a néphagyományban)</p> <p>Eszköz: Gumi</p> <p>Karácsony: <i>dalok:</i> - Betlehem városba - Repüljetek angyalok - A szép Szűz Mária - Nagykarácsony éjszakája - Ne féljetek pásztorok <i>Szentcsaládjárás</i> <i>Betlehemezés</i> <i>Bölcsőcske</i></p> <p><i>mondóka:</i> - Mikor az Úr Jézus világra született</p> <p>Eszköz: Tulipánok, babzsákok</p>	
<p><i>Január</i></p>	<p>Új év</p>	<p>Tartalom: Szilveszter pápa emlékünnepének és az év kezdetének szokásai egybemosódnak. Céljuk a következő esztendőre biztosítani az egészséget, termékenységet, bőséget, szerencsét. dologtító nap volt. Tilos volt az asszonyoknak elhagyni a házat, viszont férfi látogatása kedvezett a következő évi szerencsének. Az e napi időjárásból jósltak a következő évi időjárásra. Szerelmi jóslásokra is alkalmas volt ez a nap. Fiúk, legények, férfiak köszönteni jártak, egészséget szerencsét és gazdagságot kívántak.</p>	<p>Új év: <i>dalok:</i> - A hajnali harangszónak - Új esztendő, vígság szerző - Hallod- e te háznak ura</p> <p><i>mondókák:</i> - Ma az újesztendő - Adjon Isten minden jót - Ez újév reggelén</p> <p>Eszköz: Korongok</p>	<p>Társas kapcsolatok erősítése, összehangolt munkára, együttműködésre nevelés. Éneklési készség fejlesztése, mondókák lüktetésének érzékeltetése. Szabálytudat erősítése a dalos játékokon keresztül. Térformában haladás, térforma tartása, téri tájékozódásfejlesztése.</p>

<p><i>Január – február</i></p>	<p>Farsang</p>	<p>Tartalom: Vízkeresztkor kezdődik és hamvazó szerdáig tart. Ami a húsvétot megelőző negyven napos böjtkezdeté. Ez az időszak a nagy multságok, lakodalmak, disznótorok és alakoskodások időszaka volt. Bálokat, multságokat rendeztek a különböző korosztályok és társadalmi rétegek számára. Ezeknek fontos szerepe volt a párválasztásban. Farsangkor volt a vénlány- és vénlegény csúfolás is. Cél: Ismerjék, éljék át a farsangi szokásokat. Feladat: Ismerjenek meg újév köszöntő mondókákat, rigmusokat, dalokat és dalos játékokat, s azokat örömmel játsszák.</p>	<p>Dalok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elmúlt a rövid farsang - Farsang, farsang - Elmúlt a hosszú farsang - Ez a kislány várja a farsangot - Felülök a sültkrumplinak hátára - Farsang három napjában - Talalaj, talalaj - Hípp, hopp farsang - A, a, a, a farsangi napokban - Boszorka fogó <p>Mondókák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kívánok most minden jót - A ház leányának - Szegedi polkát én nem járok 	
<p>TAVASZI ZSONGÁS <i>március – április - május</i></p>				
<p><i>Április</i></p>	<p>Húsvét</p>	<p>Tartalom: Húsvétvasárnap- Krisztus feltámadásának ünnepe. Véget ér a böjt, a hústól való tartózkodás. Húsvét mozgóünnep, mert kiszámítása a Nap és Hold járásától</p>	<p>Dalok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ma van Húsvét napja - Komatálat hoztam 	<p>Társas kapcsolatok erősítése, összehangolt munkára,</p>

		<p>függ. Ezen a napon szokás volt a húsvéti étel megszentelése. Szokás volt a zöldág járás is. A lányok zöld ágakkal a kezükben végig vonultak, kapuztak a faluban. A zöld ág a tavaszt, a természet megújulását jelképezte. Ilyenkor megint lehetett táncos mulatságokat rendezni, sok helyen húsvéti bált rendeztek.</p> <p>Húsvéthétfő- Vízbevető, vízbe hányó hétfőnek is nevezték a locsolás szokása miatt. Locsolóversek, köszöntők is kapcsolódnak a szokáshoz. A locsolással azonos a dunántúli vesszőzés. Ekkor vesszővel ütögették meg a fiúk a lányokat, vagy fordítva.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ugyan édes komámasszony - Ispiláng, ispiláng <p>Mondókák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kelj fel párnáidról - Szépen kérem az anyját - Húsvét másodnapján - Komatálat hoztam - Mátka, mátká, mátkálunk - Komatálat hoztam, meg is aranyoztam - Nyitott ajtó, zöld karácsony 	<p>együttműködésre nevelés. Éneklési készség fejlesztése, mondókák lüktetésének érzékeltetése. Szabálytudat erősítése a dalosjátékokon keresztül. Térformában haladás, térforma tartása, téri tájékozódásfejlesztése.</p>
Április 24.	Népviselet napja	<p>Tartalom:” Ezen a napon, amennyiben van, legyen a gyerekeken bármelyik népviselet bármelyik darabja. Felvehető mai modern ruhával együtt is. Lehet ez szoknya, kalap, sarkantyú, mellény, pántlika, vagy keszkenő.</p> <p>Cél: „Csatlakozva a Magyar Népviselet Napjához, azt szeretnénk, hogy teljen ez a nap a magyar népviseletek nevében. Mutassuk meg kultúránk ezen kiemelkedő értékét.</p> <p>Feladat: „Fogjunk össze, vegyük fel pörgős szoknyánkat, kalapunkat, fonjunk lányainknak szebbnél szebb hajakat pántlikával, öltünk kopogós cipőt és viseljük büszkén.” Ismerjék meg gyermekeink a magyar népviseletet, elsősorban Fejér megye (Mezőföld), Székesfehérvár viseletét.</p> <p>https://www.facebook.com/events/1034078833346598/</p>	<p>Dalanyag, dalos játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gólya, gólya, gilice - Gólyát látok - Cserebogár - Katica bogárka - Fehér liliomszál - Gólya, gólya gilice - Gólyát látok - Bársony ibolyácska - Kis Komárom - Zöld erdőben - Hej, szénája - Járom, járom - Hol jársz, hová mész - Elvesztettem zsebkendőmet - Hej, tulipán - Csillag Boris - Ajtó, ablak nyitva van - Icke-picike - Náni, náni - Jöjj el, által jöjj el 	<p>Motoros képességek: forgás, lépés, járás, mozgás-koordináció, tartásjavítás, lateralitás, ritmuskészség, egyenletes lüktetés, fogás, megtartás, elengedés</p> <p>Értelmi képességek-gondolkodás: fogalomismeret, analízis-szintézis, megfigyelőképesség, csoportosítás, problémamegoldó készség</p> <p>Értelmi képességek-pszichikus funkciók: koncentráció, figyelem, feladatérés, emlékezet, fantázia, szabálytudat, szabálytartás, kreativitás</p> <p>Érzékszervi funkciók: testséma, testtudat, auditív percepció, keresztcsatornák, téri irányok, időérzékelés, szem – kéz - láb koordináció</p>

			<p>- Kerek udvar, kicsi ház</p> <p>Mondókák, rigmusok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszer, egy időben - Eb háznál, gólyafészek - Eke, peke - Kipp, kopp, kalapács - Egy, kettő - Csiteri, csüöri - Hosszúszárú galuska - Áspis, kerekes <p>Eszközök: ugróiskolák, gumizás, tulipánok, babzsákok, ugrókötelek</p>	<p>Kommunikációs készségek: aktív szókinés bővítés, helyes beszédlegzés, beszéd tisztaság, beszédritmus, kifejezőképesség, nyelvhelyesség, mimika, gesztus, érintés, tekintet, testtartás, utánzás.</p> <p>Szociális képességek-társas kapcsolatok: együttműködés, közösségtudat, szokásalakítás, tolerancia, konfliktus kezelés, interperszonális kapcsolatok, szervezőképesség, kudarcátírás, szociális érzékenység, segítőkészség.</p> <p>Ugrás készség szintre emelés, kreativitás fejlesztése, képi gondolkodás megjelenítése, szabályrendszer megismerése, alkalmazásának képessége, önálló szabályrendszer felállításának képessége.</p> <p>Helyzetfelismerés, figyelem, zene megjelenésének befogadása, önfegyelem, figyelem, ugrás készség szintre emelése.</p> <p>Koordináció fejlesztése, eszközhasználat megismerése, az ugrás készség szintre emelése, tudatos ugrás képességének fejlesztése.</p>
<i>Május – június</i>	Pünkösdi – Zöldfarsang – Húsvétot követő	<p>Tartalom: A pünkösdi ünnepkör Áldozócsüörtök A húsvétot követő negyvenedik nap áldozócsüörtök,</p>	<p>Dalanyag, dalos játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mi van ma? 	<p>Helyzetfelismerés, mozgás, ének összehangolása, kapuzós forma megismerése.</p>

	<p>negyvenedik nap</p>	<p>Krisztus mennybemenetelének napja. Neve onnan ered, hogy az évi egyszeri áldozás határidejéül az egyház ezt a napot szabta. Sok helyen ez a gyerekek elsőáldozásának napja is.</p> <p>Mit ünneplünk Pünkösdkor? A keresztény egyházi ünnep története a következő: Krisztus mennybemenetele után, az ötvenedik napon az apostolok összegyűltek, majd hatalmas zúgás, szélvihar támadt, s a szentlélek lángnyelvek alakjában leszállt a tanítványokra. "És mikor a pünkösd napja eljött, mindnyájan egy akarral együtt valának. És lőn nagy hirtelenséggel az égből mintegy sebesen zúgó szélnek zendülése, és eltelé az egész házat, ahol ülnek vala. És megjelentek előttük kettős tüzes nyelvek, és üle mindenikre azok közül. És megtelének mindnyájan Szent Szellemmel, és kezdének szólni más nyelveken, amint a Szellem adta nékik szólniuk." (Csel 2:1-4) Ekkor Péter prédikálni kezdett, beszédére sokan figyeltek, követték, megalakultak az első keresztény gyülekezetek. Pünkösd tehát az egyház születésnapja is.</p> <p>Pünkösd népszokások Magyarországon csak úgy mint Európa számos országában a Pünkösd ünneplésében keverednek a keresztény illetve az ősi pogány, ókori (római) elemek. A népszokásokban elsősorban a termékenység, a nász ünnepe, és ezek szimbolikus megjelenítése dominál. A Római birodalomban május hónap folyamán tartották az ún. Florália ünnepeket. Flóra istennő a római mitológiában a növények, virágok istennője. Pünkösd ünneplésében ma is fontos szerepet játszanak a virágok, elsősorban természetesen a pünkösd rózsája, a rózsa, a jázmin és a bodza.</p> <p>Pünkösd király-választás A pünkösd királyt a legények közül választják ügyességi versenyeken. Európa nagy részén a középkor óta élő</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Jöjj átul, jöjj átul - A pünkösd rózsája - Ácintos, pácintos - Ispiláng - Én kicsike vagyok - Szedem szép virágom - Nyisd ki Isten kikapudát - Boldog asszony - Szabad péntek - Lánc, lánc - Bújj, bújj zöldág - Újhold, fényes nap <p>Mondókák, rigmusok:</p> <p>Pünkösdölés "Elhozta az Isten piros pünkösd napját, Mink is meghoztuk a királykisasszonykát, Nem anyától lettem, rózsa fán termettem, Piros pünkösd napján hajnalban születtem." „Nyisd ki Isten kis kapudat, Hadd láthassam szép napodat, Süss fel Nap, fényes Nap, Kertek alatt az állatkák Meg ne fagyjanak!”</p>	<p>Társas viszonyban jelenjék meg a csoportos és párban történő forgás. Kör megtartásának képessége, saját tengely körüli forgás, helyzetfelismerés képessége. Éneklési képesség, sorzárlat felismerésének fejlesztése. dallam lüktetésének értelmezése, irányváltás alkalmazása, páros viszonyban együtt mozgás fejlesztése. Ismert mozgásanyag és a zene összehangolása, a mozgásanyag zenére történő megjelenítése. Térérzék, egymáshoz és középponthez való igazodás.</p> <p>Memória fejlesztés, szöveg lüktetésének felismerése, lüktetés és mozgás összekapcsolása.</p> <p>Kommunikációs készségek: aktív szókinés bővítés, helyes beszédhang, beszéd tisztaság, beszédhallás, beszédritmus, aktív és passzív szókinés, kifejezőkészség, nyelvhelyesség, hangerő, hanglejtés, hangsúlymimika, gesztus, érintés, tekintet, testtartás, utánzás.</p>
--	-------------------------------	---	---	---

		<p>szokás, gyakoriak a lovas versenyek, különféle ügyességi próbák, küzdelmek. Magyarországon a XVI. századtól kezdve vannak írásos nyomai a hagyománynak. A pütkösi király megválasztása után egy évig "uralkodott", azaz ő parancsolt a többi legénynek, az ivóban ingyen ihatott, minden lakodalomra, mulatságra meghívták.</p> <p>Népviseletbe öltözve zöldág (melyre pütkösi rózsza van kötve) körbe vitele az óvoda udvarán, melyet egy hangszer zenéje mellett indítanak útra, majd énekszóval kísérik.</p> <p>Cél: Ismerkedjenek meg a gyermekek, életkoruknak megfelelő szinten a Pütkösi ünnep hagyományaival.</p> <p>Feladat: Ismerjenek meg népi rigmusokat, népi dalos játékokat. A nagyobbak legyenek képesek pütkösdőlő játékfűzér, játék eljátszására. Örömmel éljék át az ünnep szépségeit.</p>	<p>„Bor, búza és gyümölcs bővetekben legyen, Házatok békesség, reménység, egészség, Szerencse kísérje, szívemből kívánom!”</p> <p>Eszközök: ugróiskolák, gumizás</p> <p>Virágra ugráló játékok:</p>	<p>Ugrás készség szintre emelés, kreativitás fejlesztése, képi gondolkodás megjelenítése, szabályrendszer megismerése, alkalmazásának képessége, önálló szabályrendszer felállításának képessége.</p> <p>Helyzetfelismerés, figyelem, zene megjelenésének befogadása, önfegyelem, figyelem, ugrás készség szintre emelése.</p> <p>Koordináció fejlesztése, eszközhasználat megismerése, az ugrás készség szintre emelése, tudatos ugrás képességének fejlesztése.</p>
Június 21.	Szent Iván éj	<p>Tartalom: Szent Iván éjszakájának, más néven nyárközép éjszakájának a június 23-áról 24-ére virradó éjszakát nevezik. A sötétség az elmúlást, a fény pedig a megújulást jelentette, ezért ezen a napon az emberek nagy tüzekeket raktak, hogy elűzzék a sötétséget; ekkor kezdődik a csillagászati nyár is. A nyárközépi tűzgyújtás a megtisztulást az újjászületést jelképezte. Ehhez a naphoz, a tűzhöz kapcsolódó népszokások voltak például, hogy éjjel hatalmas örömtüzeket gyújtottak, amelyeket körbetáncoltak, égő faágakkal megkerülték a szántóföldeket a jövőre bőséges termés reményében vagy lángoló kereket gurítottak alá a dombokon.</p> <p>Cél: Ismerjék meg az ünnep mondanivalóját, a hozzá</p>	<p>Dalanyag, dalos játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tüzet viszek - Megraktuk, megraktuk - Ég a tűz szentiváni tűz - No, ti apró diákok 	<p>Motoros képességek: forgás, lépés, járás, mozgás-koordináció, tartásjavítás, lateralitás, ritmuskészség, egyenletes löktetés, fogás, megtartás, elengedés</p> <p>Érzékszervi funkciók: testséma, testtudat, auditív percepció, keresztcsatornák, téri irányok, időérzékelés, szem-kéz-láb koordináció.</p> <p>Társas viszonyban jelenjék meg a csoportos és párban történő forgás.</p> <p>Kör megtartásának képessége, saját tengely körüli forgás, helyzetfelismerés képessége.</p>

		<p>tartozó dalokat, játékokat, rigmusokat játsszák szívesen.</p> <p>Feladat: A tűz körüli együttes táncolás fejlessze közösségi érzésüket, társas kapcsolataikat. Érezzék, hogy a jókívánságok ereje pozitív hatással van társaikra, saját magukra.</p>		<p>Éneklési képesség, sorzárlat felismerésének fejlesztése. dallam lüktetésének értelmezése, irányváltás alkalmazása, páros viszonyban együtt mozgás fejlesztése. Ismert mozgásanyag és a zene összehangolása, a mozgásanyag zenére történő megjelenítése.</p> <p>Térérzék, egymáshoz és középponthoz való igazodás.</p>
			<p>Mondókák, rigmusok:</p> <p>- Tüzet viszek, lángot viszek - „Tyüzet megrakájuk, négyszögre rakájuk. Egyik szögin únek szíp öregasszonyok, A másikon únek szíp öreg emberek, Harmagyikon únek szíp hajadon lányok, Negyediken únek szíp ifjú leginyek.”</p> <p>- Tüzugrálás közben ezt kiáltották: "Kezem, lábam ki ne törjön, minden csontom összeforrjon!" Egymást így biztatták: „Ne félj pajtás, ugord át, nem süti meg a pofád!”</p> <p>Eszközök: piros tulipánok, babzsákok, gumik átugrás előkészítése</p>	<p>Kommunikációs készségek: aktív szókinés bővítés, helyes beszédlejtés, beszéd tisztaság, beszédritmus, kifejezőkészség, nyelvhelyesség, mimika, gesztus, érintés, tekintet, testtartás, utánzás.</p> <p>Szociális képességek-társas kapcsolatok: együttműködés, közösségtudat, szokásalakítás, tolerancia, konfliktus kezelés, interperszonális kapcsolatok, szervezőképesség, kudarctűrés, szociális érzékenység, segítőkészség.</p> <p>Ugrás készség szintre emelés, kreativitás fejlesztése, képi gondolkodás megjelenítése, szabályrendszer megismerése, alkalmazásának képessége, önálló szabályrendszer felállításának</p>

				<p>képessége. Helyzetfelismerés, figyelem, zene megjelenésének befogadása, önfegyelem, figyelem, ugrás készség szintre emelése. Koordináció fejlesztése, eszközhasználat megismerése, tudatos ugrás képességének fejlesztése.</p>
--	--	--	--	---

5.sz. Melléklet

JEGYZÉK

a pedagógiai program megvalósításához szükséges eszközökről és felszerelésekről

20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet

I. HELYSÉGEK

Az egyes helyiségek és az udvar jellemző adatait (alapterület, belmagasság, légköbméter, belső burkolat, megvilágítás) a hatályos építészeti, egészségügyi, munkavédelmi és tűzvédelmi jogszabályok tartalmazzák.

1.	A Eszközök, felszerelések	B Mennyiségi mutató	C Megjegyzés
2.	csoporszoba	gyermekcsoportonként 1	gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában is a csoporszoba alapterülete nem lehet kevesebb, mint 2 m ² /fő
3.	gyermekágy/fektető tároló helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) valamennyi gyermekágy tárolására alkalmas) csoportonként 1	
4.	tornaszoba, sportszertárral	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A tornaszoba kialakítása kötelező. Amennyiben további tornaszoba kialakítása válik szükségessé, úgy a gyermekek számára aránytalan teher és többletköltség nélkül más nevelési-oktatási intézménnyel-, illetve sportolásra alkalmas létesítmény üzemeltetőjével írásban kötött megállapodás alapján is biztosítható a tornaszoba vagy tornaterem helyiség használata. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.
5.	logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában a logopédiai és az egyéni foglalkoztatókat külön kell kialakítani
6.	óvodapszichológusi helyiség	ha az óvodapszichológus alkalmazása kötelező óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában helyben alakítandó ki. közterületen, iskolában is kialakítható, ha adott időben biztosítható a kizárólagos használat az óvoda részére
7.	játszóudvar	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani
8.	intézményvezetői iroda	óvoda székhelyén és azon a telephelyen, amelyen az intézményvezető-helyettes, illetve tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes alkalmazása nem kötelező 1	

9.	intézményvezető-helyettesi iroda	ha az óvodában intézményvezető-helyettes alkalmazása kötelező (székhelyen és telephelyen) 1	
10.	tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes	Ha az óvodában tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes alkalmazása kötelező, székhelyen és telephelyen 1	
11.	óvodatitkári iroda	ha az óvodában az óvodatitkár alkalmazása kötelező óvoda székhelyén 1	Ha óvodában az Nkt. alapján az óvodatitkár alkalmazása kötelezően előírt, a feladatellátáshoz szükséges hely a tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettesi irodával közösen is kialakítható, ha azt a helyiség mérete lehetővé teszi. A könyvtárszoba abban az esetben alakítható ki a nevelőtestületi szobával együtt, ha azt a helyiség mérete lehetővé teszi. A könyvtárszoba legalább 500 könyvtári dokumentum befogadására legyen alkalmas, az óvodapedagógusok felkészüléséhez.
12.	nevelőtestületi és könyvtárszoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
13.	általános szertár/raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
14.	többcélú helyiség (szülői fogadásra, tárgyalásra, ünnepek megtartására alkalmas helyiség)	óvodánként (székhelyen vagy telephelyen) 1	
15.	orvosi szoba, elkülönítő szoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Az orvosi szoba kialakítása, létesítése nem kötelező, amennyiben az óvoda-egészségügyi szolgálat nyilatkozata szerint a gyermekek ellátása - aránytalan teher és többletköltség nélkül a közelben található egészségügyi intézményben megoldható. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani. Másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi.
16.	gyermeköltöző	gyermekcsoportonként 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában nem alakítható ki másik csoporttal közösen. Gyermeklétszám figyelembevételével. Másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi.
17.	gyermekmosdó, WC helyiség	gyermekcsoportonként 1 (WC -nemenként 1)	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában nem alakítható ki másik csoporttal közösen és ott ahol mozgáskorlátozott gyermeket nevelnek, az akadálymentes WC kialakítása is kötelező. A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.
18.	felöltöző	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat 2	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.
19.	felöltő mosdó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat 2, vagy az óvoda épülete emeletes, szintenként 1	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.
20.	felöltő WC helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat, vagy az óvoda épülete emeletes, szintenként 1	Alkalmazotti létszám figyelembevételével. A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.

21.	felnőtt zuhanyzó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.
22.	mosó, vasaló helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
23.	szárító helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, ahol a szárító helyiség a mosó, vasaló helyiséggel együtt kialakítható.
24.	felnőtt étkező	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
25.	főzőkonyha	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.
26.	melegítő konyha	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
27.	tálaló-mosogató	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
28.	szárazáru raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.
29.	földesáru raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.
30.	éléskamra	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.
31.	karbantartó műhely		Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában.
32.	kerekesszék tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) szintenként 2	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, ahol mozgáskorlátozott gyermekeket nevelnek.
33.	ételhulladék tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
34.	A fogyatékoság jellege szerint a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, tervezési program többet is előírhat.		

II. HELYISÉGEK BÚTORZATA ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAI

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

A	B	C
1.	1. Csoportszoba	
2.	óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1 Mozgássérült esetén kemény ágybetétek, decubitus matrac egyéni szükséglet szerint; látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén védőszegély (rács).
3.	gyermekszék (ergonomikus)	gyermeklétszám szerint 1 Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, lábtartóval és ülőkével.
4.	gyermekasztal	gyermeklétszám figyelembevételével Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, dönthető lapú, peremes, egyszemélyes óvoda asztalok.
5.	fényvédő függöny	ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben
6.	szőnyeg	gyermekcsoportonként, a padló egyötödének lefedésére alkalmas méretben
7.	játéktartó szekrény vagy polc	gyermekcsoportonként 2, sajátos nevelési igényű gyermek esetén további 1
8.	könyvespolc	gyermekcsoportonként 1
9.	élősarok állvány	gyermekcsoportonként 1
10.	textiltároló és foglalkozási eszköztároló szekrény	gyermekcsoportonként 1
11.	edény- és evőeszköz-tároló szekrény	gyermekcsoportonként 1
12.	szeméttartó	gyermekcsoportonként 1

13.	2. Tornaszoba		
14.	tornapad	2	
15.	tornaszőnyeg	1	
16.	bordásfal	2	
17.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő készlet	1	
18.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	három gyermek egyidejű foglalkoztatásához	Ha az óvoda sajátos nevelési igényű gyermeket nevel; a pedagógiai programban foglaltak szerint.
19.	3. Logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba		
20.	a fogyatékoság típusának megfelelő, a tanulási képességet fejlesztő eszközök		A pedagógiai programban foglaltak szerint.
21.	tükör (az asztal szélességében)	1	
22.	Asztal	1	
23.	Szék	2	Egy gyermek, egy felnőtt.
24.	Szőnyeg	1	
25.	já téktartó szekrény vagy könyvek tárolására is alkalmas polc	1	
26.	4. óvodapszichológusi szoba	Gyermeklétszám szerint	
27.	Asztal	1	
28.	Szék	4	
29.	Szőnyeg	1	
30.	Könyvek, iratok tárolására is alkalmas polc	1	
31.	5. Játszóudvar		
32.	kerti asztal	gyermekcsoportonként 1	
33.	kerti pad	gyermekcsoportonként 2	
34.	Babaház	gyermekcsoportonként 1	
35.	udvari homokozó	gyermekcsoportonként 1	
36.	Takaróháló	homokozónként 1	A homokozó használaton kívüli lefedéséhez.
37.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	V. rész szerint	
38.	6. Intézményvezetői iroda		
39.	íróasztal és szék	1-1	
40.	tárgyalóasztal, székekkel	1	
41.	Telefon	1	
42.	Fax	1	
43.	Könyvszekrény	1	
44.	Iratszekrény	1	
45.	Elektronikus adathordozó szekrény	1	
46.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1 felszerelés	
47.	számítógépasztal és szék	1-1	
48.	7. Intézményvezető-helyettesi, tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettesi, óvodatitkári iroda		
49.	(a felszerelések feladatellátás szerint helyezhetők el)		
50.	íróasztal és szék	1-1	
51.	Iratszekrény	1	
52.	Telefon	1	Közös vonallal is működtethető.
53.	számítógépasztal és szék	1-1	
54.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1	
55.	8. Nevelőtestületi szoba		
56.	fiókos asztal, ami egyben eszköz előkészítő munkaasztal is	pedagóguslétszám szerint 1	
57.	Szék	pedagóguslétszám szerint 1	
58.	könyvtári dokumentum	500	Az óvoda-pedagógusok felkészüléséhez. Legalább ötszáz könyvtári dokumentum tárolásához alkalmas legyen.
59.	Könyvszekrény	2	
60.	Fénymásoló	1	
61.	Tükör	1	
62.	9. Többcélú helyiség		
63.	tárgyalóasztal székekkel	1	
64.	10. Orvosi szoba, elkülönítővel	berendezése, felszerelése a vonatkozó jogszabályban előírtak szerint	Amennyiben az óvoda-egészségügyi szolgálat az óvodában megszervezett, biztosított. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, helyben biztosítva.
65.	11. Gyermeköltöző		
66.	öltözőrekesz, ruhatároló, fogas	gyermeklétszám figyelembevételével	öltözőrekeszen belül elkülönített cipőtároló
67.	Öltözőpad	gyermeklétszám figyelembevételével	

68. **12. Gyermekmosdó, WC helyiség**
 69. Törülközőtartó gyermeklétszám figyelembevételével
 70. Falitükör mosdókagylónként 1
 71. rekeszes fali polc (fogmosótartó) gyermeklétszám figyelembevételével

III. TISZTÁLKODÁSI ÉS EGYÉB FELSZERELÉSEK

A	B	C
1. egyéni tisztálkodó szerek	gyermeklétszám szerint 1	fésű, fogkefe, fogmosópohár
2. tisztálkodó felszerelések	mosdókagylónként 1	ruhakefe, körömkefe, szappantartó
3. Fésűtartó	csoportonként 1	
4. Törülköző	felölt és gyermeklétszám szerint 3-3	
5. Abrosz	asztalonként 3	
6. Takaró	gyermeklétszám szerint 1	
7. ágyneműhuzat, lepedő	gyermeklétszám szerint 3-3	

IV. A FELNŐTTEK MUNKAÉGZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

A	B	C
1. szennyes ruha tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
2. mosott ruha tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
3. Mosógép	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	ha a mosás helyben történik
4. Centrifuga	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	ha a mosás helyben történik
5. Vasaló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
6. Vasalóállvány	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
7. Szárítóállvány	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
8. Takarítóeszközök	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
9. kerti munkaeszközök, szerszámok	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1-1	ásó, kapa, gereblye, kerti locsolókanna
10. Hűtőgép	óvodánként 1	
11. Porszívó	óvodánként 1	

V. A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ JÁTÉKOK ÉS EGYÉB ESZKÖZÖK

A	B	C
1. 1. Játékok, játékeszközök (mennyiség eszközfajtánként) különféle játékformák (mozgásos játékok, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás, bábozás, barkácsolás) eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön
2. mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön
3. ének, zene, énekes játékok eszközei	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint
4. az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
5. értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
6. ábrázoló tevékenységet fejlesztő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint

8.	a természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint
9.	munka jellegű tevékenységek eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
10.	2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök		
11.	Televízió	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
12.	magnetofon/CD lejátszó/hangfalak	három csoportonként 1	
13.	diavetítő vagy projektor	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
14.	Vetítővászon	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
15.	hangszer (pedagógusoknak)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	az óvoda pedagógiai programja szerint
16.	hangszer (gyermekeknek)	gyermekcsoportonként, a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
17.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő óvodában; az óvoda pedagógiai programja szerint
18.	projektor vagy írásvetítő	1	

VI. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK NEVELÉSÉNEK TOVÁBBI SPECIÁLIS ESZKÖZEI

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

A	B	C
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		

1. Beszédfogyatékosok

tükör 120 X 180 cm csoportonként 1

logopédiai alapkészlet csoportonként 1

2. Hallási fogyatékosok

Dallamíró csoportonként 1

hallásvizsgáló és hallókészülék tesztelő felszerelés óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1

vezetékes vagy vezeték nélküli egyéni, illetve csoportos adó-vevő készülék gyermeklétszám szerint 1

a különböző nyelvi kommunikációs szinteknek megfelelő kifejezések képi megjelenítésére alkalmas elektronikus információhordozó óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1

nyelvi kommunikáció vizuális, auditív megjelenítésének ellenőrzésére alkalmas eszköz óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1

szurdologopédiai eszközök csoportonként 1

3. Látási fogyatékosok

Olvasótelevízió gyermeklétszám figyelembevételével gyengénlátók, aliglátók számára

hatrekeszes doboz, gombás tábla, szöges tábla, csörgő labda gyermeklétszám szerint 1

abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el és a gyermekek száma nem éri el a tizenhármát, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében

abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el, és a gyermekek száma nem éri el a tizenötöt, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében

VII. EGÉSZSÉG- ÉS MUNKAVÉDELMI ESZKÖZÖK

	A	B	C
1.	étel-mintavétel (üvegtartály) készlet	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	amennyiben étel kiosztása folyik
2.	Elsősegélyláda	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	a közegészségügyi előírások szerint
3.	gyógyszertár (zárható)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	a közegészségügyi előírások szerint
4.	amennyiben a betöltött munkakörben a viselete előírt, vagy javasolt, munkaruha	külön jogszabályban meghatározottak szerint	
5.	amennyiben a betöltött munkakörben a viselete előírt, vagy javasolt, munkaruha	külön jogszabályban meghatározottak szerint	
6.	tűzoltó készülék	az érvényes tűzvédelmi szabályok szerint	

Felhasznált irodalom:

137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogram (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet) módosításáról

2011. évi CXCV. tv. a nemzeti köznevelésről

20/2012.(VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről

Kovács György - Bakosi Éva:	Játék az óvodában Debrecen 1995.
Balogh Éva:	Fejlődéslélektan Hajdúböszörmény, Óvóképző Főiskola 1993.
Kunos Andrásné:	Az óvodai testnevelési foglalkozások módszertana Nemzeti Tankönyvkiadó 1993.
Dr.Bodnár Zsuzsanna:	Testnevelés az óvodában. Hajdúböszörmény, Óvóképző Főiskola
Kovács György:	Óvodapedagógia Nemzeti Tankönyvkiadó 1993.
Bakosi Éva:	Lépésben a változásokkal. Hajdúböszörmény 1992.
Szapannos István:	Rajzolás, festés, tárgyalakítás.
Bauer Gabriella:	Az óvodai irodalmi nevelés módszertana.
Zilahi Józsefné:	Mese-vers az óvodában.
Falvay Károly:	Ritmus, mozgás, ének, játék.
Törzsök Béla:	Zenehallgatás az óvodában.
Emillie Beaumont - Narie-Renée Pimont:	Zenei mindentudó gyerekeknek Játék a hangokkal
Dr.Buckerna Nándorné:	Országos Nevelési Program Néphagyományörző óvodai program
Nagy Jenőné:	Óvodai programkészítés, de hogyan?
Porkolábné:	Kudarccal az iskolában.
Freiné programja	

- Balogh Éva: Fejlődéslélektan.
Hajdúböszörmény, Óvóképző Főiskola 1991.
- Balogh Éva – Kelemen Lajos: Személyiséglélektani Szöveggyűjtemény.
Hajdúböszörmény, 1991.
- Hajdúböszörményi Óvóképző Főiskola jegyzetei, tételei.
1993-1996.
- Hovánszki Jánosné -
Ludánszki Lajosné: Zenei nevelés az óvodában.
Hajdúböszörményi Óvóképző Főiskola 1994.
- Keményné Dr.Pálffi Katalin: Bevezetés a pszichológiába.
Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1989.
- Lászlóné Zelei Éva: Mozgás és tánc az óvodai zenei nevelésben
- szakdolgozat.
Hajdúböszörmény 1995.
- Lépésben a változásokkal – Elhangzott előadások.
Hajdúböszörmény 1991-1996.
- Ludánszkiné Szabó Éva: Óvodai zenei hagyományápolás – népszokások;
Hajdúböszörmény 1996.
- Szitovszky Józsefné dr. -
Deliné dr. Fráter Katalin: Pedagógiai szöveggyűjtemény
Hajdúböszörmény, Óvóképző Főiskola 1992.
- D.B. Elkonyin: Gyermeklélektan.
Tankönyvkiadó Bp. 1964.
- Nagy Béláné: Társasjátékok az óvodában 1983.
Óvónők kiskönyvtára 13.
Tánc hatása a személyiség fejlődésére.
Mozgásfejlődés jellemzői.
- Dr. Bakkay Tiborné: Az óvodai ábrázolás és kézimunka módszertana.
Tankönyvkiadó Bp. 1988.